PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2008 m. liepos 8 d.*

Byloje T-53/03

BPB plc, įsteigta Slau (Jungtinė Karalystė), atstovaujama *QC* T. Sharpe ir solisitoriaus A. Nourry,

ieškovė,

prieš

Europos Bendrijų Komisiją, atstovaujamą F. Castillo de la Torre, padedamo *QC* J. Flynn ir baristerio C. Kilroy,

atsakovę,

dėl prašymo iš dalies panaikinti 2002 m. lapkričio 27 d. Komisijos sprendimą, susijusį su (EB) 81 straipsnio taikymo procedūra prieš *BPB Plc*, *Gebrüder Knauf Westdeutsche Gipswerke KG*, *Société Lafarge SA* ir *Gyproc Benelux N.V.* (Byla Nr. COMP/ E-1/37.152 – Gipso plokštės) (OL L 166, 2005, p. 8) arba, nepatenkinus šio reikalavimo, panaikinti arba sumažinti ieškovei paskirtą baudą,

* Proceso kalba: anglų.

EUROPOS BENDRIJŲ
PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas M. Jaeger, teisėjai V. Tiili ir O. Czúcz,

posėdžio sekretorė K. Pocheć, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2007 m. sausio 24 d. posėdžiui,

priima šį

Sprendimą

Faktinės bylos aplinkybės

1 *BPB plc* gamina ir parduoda iš gipso gaminamas statybines medžiagas.

2 Komisija, remdamasi gauta informacija, 1998 m. lapkričio 25 d. atliko patikrinimus, apie kuriuos iš anksto nebuvo pranešta, aštuonių gipso plokščių sektoriuje veikiančių

įmonių patalpose, įskaitant ieškovės patalpas. 1999 m. liepos 1 d. ji atliko patikrinimus kitų dviejų įmonių patalpose.

3 Tada Komisija išsiuntė įvairioms nagrinėjamoms įmonėms prašymus pateikti informaciją pagal 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamento Nr. 17, Pirmojo reglamento, įgyvendinančio (EB 81) ir (EB 82) straipsnius (OL 13, 1962, p. 204), 11 straipsnį. Ieškovei ji išsiuntė keturis tokius prašymus. BPB į juos atsakė 1999 m. kovo 17 d., 1999 m. spalio 28 d., 2000 m. gegužės 18 d. ir 2002 m. rugsėjo 6 dieną.

4 2001 m. balandžio 18 d. Komisija pradėjo procedūrą šioje byloje ir priėmė pranešimą apie kaltinimus, kurį skyrė ieškovei ir įmonėms *Gebrüder Knauf Westdeutsche Gipswerke KG* (toliau – *Knauf*), *Société Lafarge SA* (toliau – *Lafarge*), *Etex SA* ir *Gyproc Benelux NV* (toliau – *Gyproc*). Nagrinėjamos įmonės pateikė savo rašytines pastabas ir joms buvo leista susipažinti su Komisijos tyrimo byla pastoviosios atminties kompaktiniame diske (CD-ROM), kuris joms buvo išsiųstas 2001 m. gegužės 17 d.

5 Ieškovė į pranešimą apie kaltinimus atsakė 2001 m. liepos 8 dieną.

6 2002 m. lapkričio 27 d. Komisija priėmė sprendimą 2005/471/EB, susijusį su (EB) 81 straipsnio taikymo procedūra prieš BPB, *Knauf*, *Lafarge* ir *Gyproc* (Byla COMP/E-1/37.152 – Gipso plokštės) (OL L 166, 2005, p. 8, toliau – ginčijamas sprendimas).

7 Ginčijamo sprendimo rezoliucinėje dalyje nurodoma:

„1 straipsnis

BPB <…>, *Knauf* grupė, <…> *Lafarge* <…> ir *Gyproc* <…> dalyvaudamos susitarimuose ir suderintuose veiksmuose gipso plokščių sektoriuje pažeidė (EB) 81 straipsnio 1 dalį.

Pažeidimas truko:

a) BPB <…> atveju: nuo 1992 m. kovo 31 d. (vėliausiai) iki 1998 m. lapkričio 25 d.;

b) *Knauf* (grupės) atveju: nuo 1992 m. kovo 31 d. (vėliausiai) iki 1998 m. lapkričio 25 d.;

c) <…> *Lafarge* <…> atveju: nuo 1992 m. rugpjūčio 31 d. (vėliausiai) iki 1998 m. lapkričio 25 d.;

d) *Gyproc* <…> atveju: nuo 1996 m. birželio 6 d. (vėliausiai) iki 1998 m. lapkričio 25 d.

<…>

3 straipsnis

Už 1 straipsnyje nurodytą pažeidimą toliau išvardytoms įmonėms skiriamos tokios baudos:

a) BPB <…>: 138,6 mln. EUR;

b) <…> *Knauf* <…>: 85,8 mln. EUR;

c) <…> *Lafarge* <…>: 249,6 mln. EUR;

d) *Gyproc* <…>: 4,32 mln. EUR.

<…>“

8 Komisija ginčijamame sprendime konstatavo, kad nagrinėjamos įmonės dalyvavo viename tęstiniame pažeidime, pasireiškusiame toliau nurodytu elgesiu, kurį sudarė susitarimai ar suderinti veiksmai:

— BPB ir *Knauf* atstovai susitiko 1992 m. Londone (Jungtinė Karalystė) ir išreiškė bendrą norą stabilizuoti gipso plokščių rinkas Vokietijoje, Jungtinėje Karalystėje, Prancūzijoje ir Beniliukse,

— BPB ir *Knauf* atstovai nuo 1992 m. pagal tam tikrą sistemą keitėsi informacija (vėliau prie jų prisijungė *Lafarge* ir *Gyproc*), susijusia su jų pardavimų apimtimis Vokietijos, Prancūzijos, Jungtinės Karalystės ir Beniliukso gipso plokščių rinkose,

— BPB, *Knauf* ir *Lafarge* atstovai prieš padidinant kainas Jungtinės Karalystės rinkoje keletą kartų keitėsi informacija,

— atsižvelgdami į konkrečius pokyčius Vokietijos rinkoje, BPB, *Knauf*, *Lafarge* ir *Gyproc* atstovai 1996 m. susitiko Versalyje (Prancūzija), 1997 m. Briuselyje (Belgija) ir 1998 m. Hagoje (Nyderlandai), kad pasidalytų Vokietijos rinką ar bent jau ją stabilizuotų,

— BPB, *Knauf*, *Lafarge* ir *Gyproc* atstovai keletą kartų keitėsi informacija ir derino savo veiksmus dėl kainų padidinimų taikymo Vokietijos rinkoje 1996–1998 m.

9 Kad apskaičiuotų baudos dydį, Komisija taikė baudų, skiriamų pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalį, nustatymo metodo gairėse nustatytą metodą (OL C 9, 1998, p. 3, toliau – gairės).

10 Nustatydama pradinį baudų dydį pagal pažeidimo sunkumą, Komisija iš pradžių manė, kad nagrinėjamos įmonės padarė labai sunkų pažeidimą, nes nagrinėjamų veiksmų

tikslas buvo užbaigti kainų karą ir stabilizuoti rinką, keičiantis konfidencialia informacija. Komisija taip pat manė, kad nagrinėjama praktika turėjo įtakos rinkai, nes nagrinėjamos įmonės užtikrino beveik visą gipso plokščių pasiūlą, o įvairios kartelio apraiškos buvo įgyvendinamos itin koncentruotoje ir oligopolinėje rinkoje. Kalbant apie atitinkamos rinkos geografinę aprėptį, Komisija manė, kad kartelis apėmė keturias pagrindines Europos bendrijos rinkas – konkrečiai Vokietijos, Jungtinės Karalystės, Prancūzijos ir Beniliukso.

11 Taip pat atsižvelgusi į didelius skirtumus tarp nagrinėjamų įmonių, Komisija jas vertino diferencijuotai ir šiuo tikslu rėmėsi nagrinėjamo produkto pardavimų apyvarta atitinkamose rinkose visais paskutiniais pažeidimo metais. Šiuo pagrindu BPB nustatyta 80 mln. EUR, *Knauf* ir *Lafarge* – 52 mln. EUR, o *Gyproc* – 8 mln. EUR pradinė bauda.

12 Siekiant užtikrinti pakankamai atgrasantį baudos poveikį, atsižvelgiant į įmonių dydį ir bendrus išteklius, pradinė *Lafarge* paskirta bauda buvo padidinta 100 % iki 104 mln. EUR.

13 Atsižvelgiant į pažeidimo trukmę, BPB ir *Knauf* nustatyta pradinė bauda buvo padidinta 65 %, *Lafarge* – 60 % ir *Gyproc* – 20 %. Komisija *Knauf*, *Lafarge* ir BPB atveju pažeidimą kvalifikavo kaip ilgos trukmės, o *Gyproc* atveju – kaip vidutinės trukmės.

14 Atsižvelgus į sunkinančias aplinkybes, pagrindinės BPB ir *Lafarge* paskirtos baudos dėl recidyvo buvo padidintos 50 %.

15 Vėliau Komisija *Gyproc* paskirtą baudą dėl lengvinančių aplinkybių sumažino 25 %, nes ji veikė destabilizuojančiai, padėjo riboti kartelio įtaką Vokietijos rinkoje ir neveikė Jungtinės Karalystės rinkoje.

16 Galiausiai Komisija pagal Komisijos pranešimo dėl baudų neskyrimo ar sumažinimo kartelių atvejais (OL C 207, 1996, p. 4, toliau – pranešimas dėl bendradarbiavimo) D skyriaus 2 dalį BPB paskirtą baudą sumažino 30 %, o *Gyproc* paskirtą baudą – 40 %. Todėl galutinės paskirtos baudos buvo tokios: BPB – 138,6 mln. EUR, *Knauf* – 85,8 mln. EUR, *Lafarge* – 249,6 mln. EUR ir *Gyproc* – 4,32 mln. EUR.

Procesas ir šalių reikalavimai

17 Ieškovė pareiškė šį ieškinį, kurį Pirmosios instancijos teismo kanceliarija gavo 2003 m. vasario 14 dieną.

18 Naujųjų teismo metų pradžioje pasikeitus Pirmosios instancijos teismo kolegijų sudėčiai, teisėjas pranešėjas buvo paskirtas į trečiąją kolegiją, ir todėl ši byla taip pat buvo paskirta trečiajai kolegijai.

19 Susipažinęs su teisėjo pranešėjo pranešimu, Pirmosios instancijos teismas (trečioji kolegija) nusprendė pradėti žodinę proceso dalį ir, taikydamas proceso organizavimo priemones pagal Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 64 straipsnį, paprašė šalių pateikti tam tikrus dokumentus ir raštu pateikė klausimus, į kuriuos šalys atsakė per nustatytą terminą.

20 2007 m. sausio 24 d. posėdyje buvo išklausyti šalių žodiniai paaiškinimai ir atsakymai į Pirmosios instancijos teismo žodžiu pateiktus klausimus.

21 Per posėdį Pirmosios instancijos teismas paprašė ieškovės iki 2007 m. vasario 7 d. patikslinti savo prašymą dėl konfidencialumo. Komisijai taip pat buvo suteiktas terminas pateikti pastabas, kurių ji galėjo turėti dėl ieškovės atsakymo, susijusio su konfidencialia informacija.

22 Žodinė proceso dalis buvo baigta 2007 m. kovo 27 dieną.

23 Ieškovė Pirmosios instancijos teismo prašo:

— panaikinti ginčijamo sprendimo 1 ir 2 straipsnius tiek, kiek jie susiję su ieškove,

— nepatenkinus pirmojo reikalavimo, panaikinti ginčijamo sprendimo 3 straipsnį tiek, kiek jis susijęs su ieškove arba, nepatenkinus ir šio reikalavimo, atitinkamai sumažinti Komisijos ginčijamu sprendimu ieškovei paskirtą baudą,

— jei būtų panaikintas ginčijamo sprendimo 3 straipsnis arba sumažinta bauda, nurodyti grąžinti pagrindinę ieškovės sumokėtą sumą kartu su tokiomis palūkanomis, kurias Pirmosios instancijos teismas nustatys remdamasis galiojančiomis teisės aktų nuostatomis,

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

24 Komisija pirmosios instancijos teismo prašo:

— atmesti ieškinį,

— priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidas.

Dėl teisės

1. *Dėl pirmojo ieškinio pagrindo, pagrįsto teisės į gynybą pažeidimu*

Šalių argumentai

25 Ieškovė mano, kad Komisija, remdamasi ieškovei nepateiktais įrodymais, pažeidė teisę į gynybą ir bendrąjį gynybos priemonių lygybės principą.

26 Pirma, ieškovė teigia, kad Komisija nesuteikė jai galimybės susipažinti su anoniminio informatoriaus pateikta informacija. Pasak ieškovės, Komisija panaudojo šią informaciją 1998 m. lapkričio 19 d., kad iš Jungtinės Karalystės teismo gautų kratos orderį. Ieškovė taip pat mano, kad iš prie prašymo išduoti kratos orderį kaip priedas pridėto priesaika patvirtinto pareiškimo aišku, jog Komisija laikė tą informaciją įtikinama. Ieškovė tvirtina, kad Komisijos įsitikinimas, jog buvo sudėtinis kartelis, turėjo įtakos jos visų faktinių aplinkybių ir įrodymų aiškinimui.

27 Antra, ieškovė teigia, kad Komisija turėjo suteikti galimybę susipažinti su kitų pranešimo apie kaltinimus adresatų atsakymais. Komisija tam tikrose ginčijamo sprendimo vietose rėmėsi tais atsakymais, kai vertino faktines aplinkybes ir pateikė įrodymus.

28 Komisija mano, kad pareiga paisyti teisės į gynybą neįpareigoja jos atskleisti nagrinėjamoms įmonėms visos bylos medžiagos turinio ir taip pažeisti konfidencialų

kokių nors bylos dokumentų pobūdį. Komisija neprivalo pranešimo apie kaltinimus adresatui atskleisti apkaltinamųjų dokumentų, kuriais ji neketina remtis. Šioje byloje Komisija savo išvadas padarė remdamasi tik tais įrodymais, kuriuos turėjo ir kuriuos nurodė pranešime apie kaltinimus bei ginčijamame sprendime.

29 Komisija neigia pažeidusi ieškovės teisę į gynybą dėl to, kad ši negalėjo išnagrinėti kitų pranešimo apie kaltinimus adresatų atsakymų. Komisija nurodo, kad jei priėmus pranešimą apie kaltinimus paaiškėja naujų aplinkybių, kuriomis ji ketina remtis ir dėl kurių įmonės neturėjo galimybės pateikti savo nuomonės, ji privalo išsiųsti papildomą pranešimą apie kaltinimus ar raštą, kuriuo nagrinėjamų įmonių būtų paprašyta pateikti papildomas pastabas dėl tokių naujų įrodymų. Jei ji to nepadarytų, negalėtų remtis tokiais įrodymais prieš pradinio pranešimo apie kaltinimus adresatus.

30 Šioje byloje visi ieškovės pateikti pavyzdžiai buvo susiję su pranešime apie kaltinimus jau nurodytais teiginiais, kurie buvo patvirtinti arba paneigti, todėl ieškovė turėjo galimybę pateikti dėl jų pastabas. Nė viename iš šių teiginių nebuvo jokio naujo kaltinimo ar naujos faktinės informacijos, kuria Komisija būtų rėmusis savo išvadose.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

31 Visų pirma reikėtų priminti, kad konkurencijos bylose suteikiant galimybę asmenims, kuriems yra skirtas pranešimas apie kaltinimus, susipažinti su byla pirmiausia siekiama

leisti šiems asmenims susipažinti su Komisijos byloje esančiais įrodymais, kad jų pagrindu galėtų veiksmingai pareikšti nuomonę dėl pranešime apie kaltinimus Komisijos padarytų išvadų. Todėl galimybė susipažinti su byla yra viena iš procedūrinių garantijų, skirtų apsaugoti teisę į gynybą ir visų pirma užtikrinti, kad būtų galima veiksmingai pasinaudoti teise būti išklausytam (žr. 2003 m. rugsėjo 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Atlantic Container Line ir kt. prieš Komisiją*, T-191/98, T-212/98–T-214/98, Rink. p. II-3275, 334 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

32 Kalbant apie apkaltinamuosius įrodymus, pareiga leisti susipažinti su byla susijusi tik su įrodymais, kuriais galiausiai remiamasi sprendime, o ne su visais kaltinimais, kuriuos Komisija galėjo pareikšti bet kuriame administracinės procedūros etape ((šio sprendimo 31 punkte minėto sprendimo *Atlantic Container Line ir kt. prieš Komisiją* 337 punktas). Dokumentas gali būti laikomas apkaltinančiu ieškovą tik tuo atveju, jei Komisija jį panaudoja, kad pagrįstų pažeidimo, kuriame ta šalis įtariama dalyvavusi, konstatavimą (2000 m. kovo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Cimenteries CBR ir kt. prieš Komisiją*, T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ir T-104/95, Rink. p. II-491 (toliau – sprendimas *Ciment*), 284 punktas).

33 Be to, ieškovė negali bendrai ir abstrakčiai reikalauti galimybės susipažinti su dokumentais ar informacija, kuri jai nebuvo pateikta, nenurodžiusi, kaip apkaltinamieji įrodymai, kuriais Komisija remiasi ginčijamame sprendime, buvo nustatyti remiantis tais dokumentais ar ta informacija. Pagal teismų praktiką teisės į gynybą pažeidimas negali būti grindžiamas bendrais argumentais. Jis turi būti išnagrinėtas atsižvelgiant į konkrečias kiekvienos bylos aplinkybes (šio sprendimo 31 punkte minėto sprendimo *Atlantic Container Line ir kt. prieš Komisiją* 353 ir 354 punktai).

34 Šioje byloje, kalbant apie anoniminio informatoriaus pateiktą informaciją, Komisija neginčija, kad ši informacija buvo veiksnys, paskatinęs pradėti tyrimus. Tačiau, kaip yra

akivaizdu iš ginčijamo sprendimo, Komisija galiausiai nesirėmė šia informacija ir pareikšti kaltinimai buvo įrodyti remiantis kitais įrodymais.

35 Ieškovė taip pat nenurodė jokio pranešime apie kaltinimus ar ginčijamame sprendime pateikto kaltinimo, kuris būtų grindžiamas vien anoniminio informatoriaus pateikta informacija, su kuria ji neturėjo galimybės susipažinti.

36 Be to, net jei Komisija privalo EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo procedūroje dalyvaujančioms įmonėms suteikti galimybę susipažinti su visais kaltinimus pagrindžiančiais ir paneigiančiais dokumentais, kuriuos ji gavo atlikdama tyrimą, išskyrus kitų įmonių komercinę paslaptį sudarančius dokumentus, Komisijos vidaus dokumentus ir kitą konfidencialią informaciją (2004 m. sausio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, Rink. p. I-123, 68 punktas ir šio sprendimo 31 punkte minėto sprendimo *Atlantic Container Line ir kt. prieš Komisiją* 335 punktas). Todėl, kaip tvirtina Komisija, jeigu informacija pateikiama visiškai savanoriškai kartu su prašymu dėl konfidencialumo, siekiant apsaugoti informatoriaus anonimiškumą, tokią informaciją sutinkanti priimti institucija privalo laikytis tokios sąlygos (1985 m. lapkričio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Adams prieš Komisiją*, 145/83, Rink. p. 3539, 34 punktas). Komisijos gebėjimas užtikrinti kai kurių savo informacijos šaltinių anonimiškumą ypač svarbus tam, kad draudžiamų antikonkurencinių veiksmų prevencija ir sankcijos būtų veiksmingos (2002 m. spalio 22 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Roquette Frères*, C-94/00, Rink. p. I-9011, 64 punktas).

37 Todėl informacijos iš neatskleisto šaltinio pagrindu pradėta procedūra yra teisėta, jei tik tai neturi neigiamos įtakos atitinkamo asmens galimybei pareikšti savo nuomonę apie faktinių aplinkybių teisingumą ar reikšmingumą, apie pateiktus dokumentus ar apie Komisijos iš jų padarytas išvadas (1979 m. vasario 13 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Hoffmann-La Roche prieš Komisiją*, 85/76, Rink. p. 461, 14 punktas).

38 Atsižvelgiant į pareigą užtikrinti informacijos konfidencialumą ir į tai, kad ieškovė nenurodė jokio pranešime apie kaltinimus ar ginčijamame sprendime pareikšto kaltinimo, kuris būtų paremtas įrodymais, su kuriais ji negalėjo susipažinti, ji negali kaltinti Komisijos pažeidus jos teisę į gynybą ir bendrąjį gynybos priemonių lygybės principą, motyvuodama tuo, kad Komisija nesuteikė jai galimybės susipažinti su anoniminio informatoriaus pateikta informacija.

39 Kalbant apie galimybę susipažinti su kitų pranešimo apie kaltinimus adresatų atsakymais, nustatyta, kad ieškovė neturėjo galimybės susipažinti su šiais atsakymais per administracinę procedūrą.

40 Kalbant, pirma, apie tariamai apkaltinamųjų įrodymų, kurių nebuvo tyrimo byloje, nepateikimą, Pirmosios instancijos teismas primena, kad teisės į gynybą paisymas yra vienas iš pagrindinių Bendrijos teisės principų ir jo būtina visada laikytis, visų pirma visose procedūrose, kuriose gali būti skiriamos sankcijos, net jei tai būtų administracinė procedūra. Ši teisė reikalauja, kad atitinkamoms įmonėms ir įmonių asociacijoms būtų suteikta galimybė jau per administracinę procedūrą pareikšti savo nuomonę dėl Komisijos nurodomų faktų, kaltinimų ir aplinkybių teisingumo bei reikšmingumo (šio sprendimo 37 punkte minėto sprendimo *Hoffmann-La Roche prieš Komisiją* 11 punktas ir 1992 m. kovo 10 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Shell prieš Komisiją*, T-11/89, Rink. p. II-757, 39 punktas).

41 Be to, reikia turėti omenyje, kad jei Komisija, norėdama įrodyti pažeidimą EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo procedūroje, ketina pasiremti atsakymo į pranešimą apie kaltinimus ištrauka arba prie tokio atsakymo pridėtu dokumentu, kitoms šioje procedūroje dalyvaujančioms įmonėms turi būti sudaryta galimybė pareikšti nuomonę dėl tokio įrodymo. Tokiomis aplinkybėmis minėta atsakymo į pranešimą apie kaltinimus ištrauka arba prie šio atsakymo pridėtas dokumentas yra pažeidime

dalyvavusių įmonių apkaltinamasis įrodymas (žr. šio sprendimo 32 punkte minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Ciment* 386 punktą ir 2006 m. rugsėjo 27 d. sprendimo *Avebe prieš Komisiją*, T-314/01, Rink. p. II-3085, 50 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

42 Dokumentą galima laikyti apkaltinamuoju įrodymu tik tada, jeigu Komisija jį panaudoja, kad pagrįstų išvadą, jog įmonė padarė pažeidimą. Norint įrodyti teisės į gynybą pažeidimą, nagrinėjamai įmonei nepakanka įrodyti, kad ji per administracinę procedūrą negalėjo pareikšti savo nuomonės dėl konkrečioje ginčijamo sprendimo dalyje panaudoto dokumento. Ji privalo įrodyti, kad Komisija panaudojo šį dokumentą ginčijamame sprendime kaip pažeidimo, kuriame ta įmonė dalyvavo, įrodymą (2006 m. rugsėjo 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Dresdner Bank ir kt. prieš Komisiją*, T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP ir T-61/02 OP, Rink. p. II-3567, 158 punktas).

43 Kadangi nagrinėjamoms įmonėms per administracinę procedūrą nepateikti dokumentai nėra leistini įrodymai, šių dokumentų nebūtų galima laikyti įrodymais, jei paaiškėtų, kad Komisija ginčijamame sprendime rėmėsi dokumentais, kurių nėra tyrimo byloje ir kurie nebuvo pateikti ieškovėms (šio sprendimo 32 punkte minėto sprendimo *Ciment* 382 punktas).

44 Jei yra kitų rašytinių įrodymų, apie kuriuos nagrinėjamos įmonės žinojo per administracinę procedūrą ir kurie konkrečiai patvirtina Komisijos išvadas, aplinkybė, kad atitinkamam asmeniui nepateiktas apkaltinamasis dokumentas yra neleistinas įrodymas, nepaneigia ginčijamame sprendime pateiktų kaltinimų pagrįstumo (šio sprendimo 36 punkte minėto sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 72 punktas).

45 Todėl nagrinėjama įmonė turi įrodyti, kad Komisijos sprendime nustatytas rezultatas būtų buvęs kitoks, jei dokumentas, kuris jai nebuvo pateiktas ir kuriuo Komisija rėmėsi, konstatuodama pažeidimą šios įmonės atžvilgiu, nebūtų laikomas įrodymu (šio sprendimo 36 punkte minėto sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 73 punktas).

46 Šioje byloje BPB, norėdama įrodyti, kad Komisija kaip apkaltinamaisiais įrodymais rėmėsi kitų pranešimo apie kaltinimą adresatų atsakymais, nurodo tik ginčijamo sprendimo 130, 232, 393 ir 524 konstatuojamąsias dalis.

47 Dėl šių nuorodų reikėtų pažymėti, kad Komisija ginčijamo sprendimo 524 konstatuojamojoje dalyje tik cituoja *Gyproc* atsakyme į pranešimą apie kaltinimus esantį teiginį, kad jos dalyvavimas buvo kitokio masto. Todėl minėti įrodymai niekaip nebuvo panaudoti prieš BPB.

48 Kalbant apie ginčijamo sprendimo 130 konstatuojamąją dalį, joje pateikiama *Lafarge* atsakymo į pranešimą apie kaltinimus ištrauka, kurioje nurodoma, kad BPB buvo informacijos mainų sistemos iniciatorė. Tačiau ginčijamame sprendime Komisija niekur nenaudoja šio *Lafarge* teiginio, kad įrodytų, jog BPB buvo šios sistemos iniciatorė. Taip pat BPB bauda nebuvo padidinta motyvuojant tuo, kad ji buvo kartelio iniciatorė. Be to, iš toliau pateikiamo antrojo ieškinio pagrindo nagrinėjimo matyti, kad BPB prisipažino pažeidusi konkurencijos teisę, nes keitėsi informacija apie pardavimų apimtis keturiose nagrinėjamose rinkose.

49 Kalbant apie ginčijamo sprendimo 232 konstatuojamąją dalį, konkrečiai *Gyproc* atsakyme į pranešimą apie kaltinimus pateiktą *Gyproc* generalinio direktoriaus (E.) užrašų ir pareiškimų aiškinimą, reikėtų pacituoti *Gyproc* žodžius:

„Vėliau *Gyproc* atsiribojo nuo (E.) užrašų ir aiškių pareiškimų, tvirtindama, kad „vadinamas Versalio susitarimas buvo tik mėginimas ir iš tikrųjų niekada nebuvo įgyvendintas“, taip pat kad „dalyviai, juo labiau *Gyproc*, iš tikrųjų niekada taip ir nesusitarė, kaip reikėtų pasidalyti Vokietijos rinką. (Nagrinėjamos įmonės) niekada nesusitarė dėl tikslios rinkos dalies, kuri turėtų atitekti *Gyproc* <…> Todėl *Gyproc* sužlugdė mėginimą sudaryti keturšalį susitarimą.““

50 Kaip Komisija pažymėjo ginčijamo sprendimo 233 konstatuojamojoje dalyje, *Gyproc* pareiškimai, kurie iš esmės turi mažiau įrodomosios galios, nei minėti (E.) užrašai ir savanoriški pareiškimai, nepaneigia nei vykusių pokalbių turinio, nei tikslo, o tik galbūt jų rezultatą. Be to, reikėtų priminti, kad BPB pripažino, jog Versalio susitikimas vis dėlto įvyko ir kad šio susitikimo tikslas buvo aptarti padėti Vokietijos rinkoje.

51 Be to, reikėtų pažymėti, kad Komisija nustatė tik tai, jog nagrinėjamos įmonės susitiko 1996 m. Versalyje, 1997 m. Briuselyje ir 1998 m. Hagoje, kad pasidalytų ar bent jau stabilizuotų Vokietijos rinką, tačiau netvirtino, kad joms pavyko sudaryti susitarimą dėl Vokietijos rinkos dalių paskirstymo.

52 Tokiomis aplinkybėmis, net jei nebuvo atsižvelgta į ginčijamo sprendimo 232 konstatuojamojoje dalyje pateiktą *Gyproc* (E.) užrašų ir pareiškimų aiškinimą, ši aplinkybė nebūtų turėjusi įtakos ginčijamame sprendime pateiktiems Komisijos vertinimams.

53 Todėl ginčijamamas Komisijos sprendimas nebūtų buvęs kitoks, jei iš bylos medžiagos būtų pašalintos BPB nurodytos *Gyproc* ir *Lafarge* atsakymų į pranešimą apie kaltinimus ištraukos.

54 Galiausiai iš ginčijamo sprendimo 393 konstatuojamosios dalies aišku, kad *Gyproc* sutiko su tuo, kaip Komisija apibūdino faktines aplinkybes, susijusias su kainų padidinimais Vokietijos rinkoje. Tai iš tiesų yra veiksnys, kurį Komisija panaudojo, kad pagrįstų savo teiginį, kurį ginčija BPB, jog veiksmai dėl kainų padidinimo Vokietijos rinkoje buvo suderinti. Todėl minėto veiksnio negalima laikyti įrodymu ir tuomet reikia išnagrinėti, kiek tai susiję su BPB, ar Komisija pakankamai įrodė, jog BPB, *Knauf*, *Lafarge* ir *Gyproc* keletą kartų keitėsi informacija ir derino savo veiksmus dėl kainų padidinimų taikymo Vokietijos rinkoje 1996 ir 1998 metais.

55 Antra, kalbant apie tai, ar kitų pranešimo apie kaltinimus adresatų atsakymuose galėjo būti išteisinamųjų įrodymų, ieškovė savo ieškinyje šiuo atžvilgiu nepateikė jokių argumentų.

56 Atsakyme į Pirmosios instancijos teismo rašytinį klausimą nurodyti ieškinio punktus, kuriuose pateiktas su išteisinamaisiais įrodymais susijęs ieškinio pagrindas dėl teisės į gynybą pažeidimo, ieškovė nurodė tik savo ieškinio 75–120 punktus. Tačiau šiuose punktuose ieškovė nenurodo kitų pranešimo apie kaltinimus adresatų atsakymų, kuriuose galėjo būti išteisinamųjų įrodymų, kuriuos ji būtų galėjusi panaudoti savo gynybai. Tokiomis aplinkybėmis reikia atmesti ieškovės argumentus, kad kitų pranešimo apie kaltinimus adresatų atsakymuose galėjo būti išteisinamųjų įrodymų.

57 Iš to, kas nurodyta aukščiau, aišku, kad pirmąjį ieškinio pagrindą reikia atmesti, prieš tai įvertinus galimas neatsižvelgimo į *Gyproc* atsakyme į pranešimą apie kaltinimus pateiktus pareiškimus, nurodytus Komisijos ginčijamo sprendimo 393 konstatuojamoje dalyje, pasekmes, todėl reikia išnagrinėti antrojo ieškinio pagrindo kaltinimą, kuriuo ginčijamos Komisijos išvados dėl keitimosi informacija apie kainų padidinimus Vokietijoje.

58 Be to, ir siekdamas išsamumo, Pirmosios instancijos teismas nagrinės bylą iš esmės, neatsižvelgdamas į apkaltinamuosius įrodymus, pagrįstus kitų pranešimo apie kaltinimus adresatų atsakymais, kad patikrintų, ar Komisijos vertinimas, susijęs su pažeidimo buvimu ir pasekmėmis, yra pakankamai įrodytas, net ir nesant minėtų ginčijamų įrodymų.

2. *Dėl antrojo ieškinio pagrindo, pagrįsto akivaizdžiomis klaidomis ir (arba) nepakankamu motyvavimu, susijusiais su EB 81 straipsnio 1 dalies taikymu*

Dėl įrodinėjimo taisyklių

Šalių argumentai

59 Ieškovė mano, kad tokiose bylose, kuriose gali būti skiriamos didelės baudos, reikalaujamos įrodinėjimo taisyklės yra tokios pačios, kaip baudžiamajame procese.

Šiuo atžvilgiu ieškovė teigia, kad įrodinėjimo pareiga tenka Komisijai ir kad pažeidimą reikia įrodyti, o tai, ieškovės teigimu, turi būti aiškinama kaip reikalavimas pateikti nurodytų pažeidimų padarymo įtikinamus įrodymus. Ji mano, kad tokioje situacijoje nepakanka taikyti paprastą tikimybių vertinimą. Be to, laikantis nekaltumo prezumpcijos, visos abejonės turi būti aiškinamos kaltinamojo naudai.

60 Komisija ginčija teiginį, kad įrodinėjimo taisyklės konkurencijos bylose yra tokios pačios, kaip baudžiamajame procese.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

61 Pagal teismų praktiką, jei kyla ginčas dėl konkurencijos taisyklių pažeidimo, Komisijai tenka pareiga įrodyti jos konstatuotus pažeidimus ir pateikti įrodymus, kurie pakankamai patvirtintų pažeidimą sudarančių aplinkybių buvimą. Tai darydama, Komisija visų pirma privalo nustatyti visas faktines aplinkybes, leidžiančias padaryti išvadą, kad įmonė dalyvavo tokiame pažeidime ir kad ji yra atsakinga už įvairius jo aspektus (1999 m. liepos 8 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni*, C-49/92 P, Rink. p. I-4125, 86 punktas).

62 Jei pažeidimas yra susijęs su antikonkurenciniais susitarimais ir suderintais veiksmais, Komisija visų pirma privalo įrodyti, kad įmonė ketino savo elgesiu prisidėti prie bendrų visų dalyvių siektų tikslų ir kad žinojo apie tikrąjį kitų įmonių siekiant tų pačių tikslų

planuotą ar praktiškai įgyvendintą elgesį, ar kad ji galėjo protingai jį numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti riziką (šio sprendimo 61 punkte minėto sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni 87* punktas).

63 Įprasta, kad antikonkurencinius veiksmus ir susitarimus apimanti veikla vykdoma pogrindyje, susitikimai vyksta slaptai ir parengiama kuo mažiau su tuo susijusių dokumentų. Iš to matyti, kad jei Komisija ir randa aiškių neteisėtų ūkio subjektų ryšių įrodymų, šie įrodymai paprastai būna fragmentiški ir pavieniai, todėl tam tikras aplinkybes dažnai prireikia patvirtinti naudojant dedukcijos metodą. Todėl daugeliu atvejų apie antikonkurencinį susitarimą ar veiksmus galima spręsti iš tam tikrų sutapimų ir požymių, kurie, nagrinėjant juos kartu, gali įrodyti konkurencijos taisyklių pažeidimą, jeigu nėra kito logiško paaiškinimo (šio sprendimo 36 punkte minėto sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 55–57 punktai).

64 Iš minėtos teismų praktikos aišku, kad reikia atmesti ieškovės teiginį, jog tais atvejais, kai Komisija skiria dideles baudas, ji privalo pateikti „pagrįstų abejonių nekeliančių“ (angl. *beyond reasonable doubt*) pažeidimo buvimo įrodymų.

Dėl susitikimo Londone

Šalių argumentai

65 Ieškovė mano, kad Komisija neįrodė, jog Londone vykusiame susitikime buvo sudarytas susitarimas ir kad vėlesni informacijos mainai buvo priemonė kontroliuoti šio

susitarimo įgyvendinimą. Susitikimas Londone yra kertinis Komisijos argumentavimo elementas, nes kiti įvykiai yra su juo susiję ir, be to, nuo jo prasidėjo pažeidimas.

66 Ieškovė pripažįsta, kad šis susitikimas įvyko, tačiau teigia, kad tai, kaip Komisija aiškina šį pripažinimą, neatitinka to, ką ji iš tiesų tvirtino. Nors (A.) (jos tuometinis pagrindinis vykdomasis direktorius (angl. CEO)) su Knauf šeimos atstovais aptarė didelę konkurenciją gipso plokščių rinkoje ir nors abi šalys pripažino problemą, ji kategoriškai neigia susitarusi su Knauf šeimos atstovais dėl problemos sprendimo. Be to, minėtame susitikime nebuvo išreikšta jokios bendros valios stabilizuoti rinką.

67 Ieškovė taip pat pripažįsta, kad minėtas susitikimas galėjo būti kainų karo pabaigą pagreitinęs veiksnys. Tačiau tas susitikimas nėra vienintelis priežastinis veiksnys. Ieškovė teigia, kad ekonominė padėtis nagrinėjamoje rinkoje 1992 m. buvo tokia, kad kainų karas bet kuriuo atveju būtų pasibaigęs. Tai patvirtino jos pasamdytas ekspertas ekonomistas, nors Komisija ginčijamame sprendime ir neatsižvelgė į jo ataskaitą.

68 Ieškovė mano, kad aplinkybė, jog konkurencija atitinkamoje rinkoje ir toliau buvo, prieštarauja tam, kaip Komisija aiškino Londone vykusį susitikimą. Ginčijamo sprendimo 212 ir 395 konstatuojamosiose dalyse esančių Komisijos teiginių nepatvirtina jokie įrodymai. Šiuo atžvilgiu ieškovė pabrėžia, kad Komisija nusprendė neatsižvelgti į daugelį įrodytų kainų nepastovumo pavyzdžių, kuriuos pateikė Komisijai savo atsakyme į pranešimą apie kaltinimus. Ieškovė taip pat ginčija Komisijos teiginius, susijusius su rinkos dalių pastovumu. Ji tvirtina, kad pačios Komisijos ginčijamo sprendimo prieduose pateiktos lentelės rodo priešingai. Ji taip pat teigia, kad Komisijos teiginiai neturi įrodomosios galios, nes Komisija niekur ginčijamame sprendime

nenurodo, kokios rinkos dalys priklausė nagrinėjamoms įmonėms iki 1992 m., ir todėl rinkos dalių nebuvo įmanoma palyginti.

69 Kalbant apie Komisijos tvirtinimą, kad nereikia atsižvelgti į konkrečias pažeidimo pasekmes, ieškovė teigia, kad jei Komisija tik tvirtina, kad pažeidimas buvo padarytas, tačiau šie teiginiai nepagrindžiami jokiais įrodymais, būtina atsižvelgti į įvykių rinkoje įrodymus. Ieškovė mano, kad jei įrodymai patvirtina, jog nebuvo jokio antikonkurencinio susitarimo ir jei Komisija nepateikia jokių priešingą faktą patvirtinančių įrodymų, Komisija privalo manyti, kad nebuvo sudaryta jokio susitarimo. Ieškovė pabrėžia, kad reikia nustatyti ne tai, ar susitarimas buvo įgyvendintas, bet tai, ar Komisija įrodė įtariamo susitarimo buvimą.

70 Komisija pažymi, kad ieškovės argumentas dėl to, jog nebuvo jokio susitarimo, grindžiamas klaidingu suvokimu, kad susitarimas turi būti galutinis, išsamus ir teisiškai privalomas. Ji priduria, kad EB 81 straipsnio tikslas yra į šiame straipsnyje nustatytą draudimą įtraukti tokią derinimo tarp įmonių formą, kai dar nesudaromas susitarimas tikrąja šio žodžio prasme, tačiau konkurencijos keliama rizika sąmoningai pakeičiama praktiniu įmonių tarpusavio bendradarbiavimu. Todėl nereikalaujama, kad būtų sudarytas realus planas. Komisija pabrėžia, kad jei 1992 m. Londone vykusių pasitarimų negalima laikyti susitarimu, juos galima laikyti suderintais veiksmais, kurie yra toks pat sunkus pažeidimas.

71 Komisija mano, kad susitikimas Londone ir jo metu sudarytas susitarimas yra pirmoji tikra sudėtinio ir tęstinio pažeidimo, kuriuo grindžiamas ginčijamas sprendimas, apraiška. Atsižvelgiant į ginčijamo sprendimo 56–69 konstatuojamosiose dalyse

pateiktas pastabas ir visų pirma į tai, kad informacija pradėta keistis Londone vykusiame susitikime arba netrukus po jo, tokia išvada yra visiškai pagrįsta. Ji priduria, kad, siekiant nustatyti, jog minėtas susitarimas sudarė vieno, sudėtinio ir tęstinio pažeidimo dalį, nereikia įrodyti, kad visi pažeidimo elementai egzistavo ar buvo numatyti pradiniame etape.

72 Kalbant apie BPB teiginį, kad Komisija neatsižvelgė į ekonominius įrodymus, Komisija nurodo paprasčiausiai paaiškinusi ginčijamo sprendimo 329–402 konstatuojamosiose dalyse, jog, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, BPB ir kitoms nagrinėjamoms įmonėms nepavyko įrodyti remiantis ekonominėmis analizėmis, kad dėl konkurencinės padėties gipso plokščių rinkoje 1992–1998 m. laikotarpiu nebuvo jokios galimybės sudaryti ribojančio susitarimo. Komisija nurodo nesiremianti vien nustatyto elgesio panašumu ir nenaudojanti ekonominių įrodymų EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimui konstatuoti. Jos išvados grindžiamos tiesioginiais antikonkurencinio susitarimo įrodymais, kurių ekonominės analizės visiškai nepaaiškina. Ginčijamame sprendime nurodydama didesnį pastovumą nagrinėjamoje rinkoje ar kainų padidinimus (kaip antai 289 ir 539 konstatuojamosiose dalyse), Komisija siekė parodyti antikonkurencinės veiklos pasekmes, o ne tokios veiklos buvimą. Komisija priduria, kad susitarimo buvimą galima įrodyti, net jei dėl jo gipso plokščių rinkoje nepašalinama visa konkurencija. Be to, kadangi Komisijos nustatyto pažeidimo tikslas buvo antikonkurencinis, pagal nusistovėjusią teismų praktiką ji neprivalo atsižvelgti į konkrečias susitarimo pasekmes.

73 Komisija, atsakydama į ieškovės argumentą, kad „didelė“ konkurencija ar „kainų karas“ būtų neabejotinai pasibaigęs dėl ekonominių priežasčių, mano, kad šis argumentas neturi reikšmės nustatant, kodėl ir kaip „kainų karas“ iš tikrųjų pasibaigė ir visų pirma ar antikonkurencinis kai kurių subjektų elgesys buvo tokių pokyčių priežastis. Ji mano, kad įrodžiusi, jog kartelio dalyvių tikslas buvo užbaigti kainų karą ir stabilizuoti rinkos dalis ir taip apriboti konkurenciją bent jau Vokietijos, Prancūzijos, Jungtinės Karalystės ir Beniliukso gipso plokščių rinkose, ji galėjo visiškai pagrįstai padaryti išvadą, kaip ir

padarė ginčijamo sprendimo 72, 196, 212, 289 ir 395 konstatuojamosiose dalyse, kad šis tikslas buvo iš esmės pasiektas. Ji tvirtina, kad rinkos nepastovumas iki 1992 m. buvo aprašytas pranešimo apie kaltinimus 28 punkte ir niekada nebuvo ginčijamas. Be to, kaip yra aišku iš ginčijamo sprendimo 212 ir 395 konstatuojamųjų dalių, Komisija nustatė, kad kainos Jungtinės Karalystės ir Vokietijos rinkose buvo linkusios kilti ar bent jau nusistovėti, priešingai nei iki 1992 m. buvusi padėtis.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

74 BPB pripažįsta, kad susitikimas Londone įvyko ir kad (A.) ir Knauf šeimos atstovai išreiškė nuomonę, kad visai pramonei būtų naudinga, jei pražūtingas kainų karas būtų užbaigtas. Ji taip pat pripažįsta, kad per šį susitikimą ar vėliausiai 1992 m. įmonės pradėjo keistis duomenimis apie bendras pardavimų apimtis kiekvienoje svarbiausioje rinkoje.

75 Tačiau BPB ginčija, kad minėtame susitikime buvo sudarytas aiškus susitarimas stabilizuoti Europos rinkas, turėjęs galioti šešerius metus.

76 Todėl reikia išnagrinėti, ar susitikimo Londone tikslas buvo antikonkurencinis.

77 Šiuo atžvilgiu iš ginčijamo sprendimo 55 konstatuojamosios dalies aišku, kad BPB savo antrajame atsakyme į prašymą pateikti informaciją nurodė, jog minėtame susitikime jos ir *Knauf* atstovai „pasiekė susitarimą, kad ir (jai), (ir) *Knauf*, (ir) visai pramonei (galiausiai įskaitant vartotojų interesus) yra naudinga, jog žlugdantis kainų karas baigtųsi ir gamintojai pamėgintų konkuruoti gyvybingesniuose ekonominiuose lygmenyse“.

78 Galiausiai BPB tvirtino, kad jos pavartota „susitarimo“ (angl. *understanding*) sąvoka turėtų būti aiškinama bendriausia prasme, kaip reiškianti „nuomonių suderinimą“.

79 Pagal nusistovėjusią teismų praktiką susitarimas EB 81 straipsnio 1 dalies prasme laikomas sudarytu jau tuomet, kai atitinkamos įmonės išreiškė savo bendrą valią elgtis rinkoje tam tikru apibrėžtu būdu (2002 m. kovo 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją*, T-9/99, Rink. p. II-1487, 199 punktas; 2003 m. gruodžio 11 d. sprendimo *Adriatica di Navigazione prieš Komisiją*, T-61/99, Rink. p. II-5349, 88 punktas ir 2005 m. liepos 27 d. sprendimo *Brasserie nationale ir kt. prieš Komisiją*, T-49/02–T-51/02, Rink. p. II-3033, 118 punktas). Kalbant apie bendros valios išreiškimo formą, pakanka, kad nuostata išreiškia atitinkamų įmonių valią elgtis rinkoje pagal jos sąlygas (2004 m. spalio 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Bayerische Hypo- und Vereinsbank prieš Komisiją*, T-56/02, Rink. p. II-3495, 60 punktas).

80 Iš to darytina išvada, jog susitarimo EB 81 straipsnio 1 dalies prasme egzistavimui pakanka, kad numanomai vienašališkas aktas arba elgesys būtų bent dviejų šalių suderintos valios išraiška, o šio suderinimo forma nėra svarbi (2006 m. liepos 13 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Volkswagen*, C-74/04 P, Rink. p. I-6585, 37 punktas).

81 Teismų praktikoje nustatyti koordinavimo ir bendradarbiavimo kriterijai tikrai nereikalauja, kad būtų parengtas tikras „planas“, juos reikia aiškinti atsižvelgiant į konkurenciją reglamentuojančių Sutarties nuostatų pamatinę koncepciją, teigiančią, kad kiekvienas ūkio subjektas turi savarankiškai nuspręsti dėl komercinės politikos, kurią ketina taikyti bendrojoje rinkoje. Nors šis savarankiškumo reikalavimas nedraudžia ūkio subjektams protingai prisitaikyti prie pastebėto konkurentų elgesio ar iš anksto jį numatyti, tačiau jis griežtai draudžia bet kokį tiesioginį ar netiesioginį jų bendravimą, kuriuo siekiama daryti įtaką esamo ar potencialaus konkurento elgesiui arba atskleisti konkurentui informaciją apie tai, kaip įmonė ketina veikti šioje rinkoje (1975 m. gruodžio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Suiker Unie ir kt. prieš Komisiją*, 40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 ir 114/73, Rink. p. 1663, 173 ir 174 punktai ir šio sprendimo 79 punkte minėto sprendimo *Adriatica di Navigazione prieš Komisiją* 89 punktas).

82 Taip yra tuo atveju, kai tam tikros įmonės džentelmeniškai susitaria, o tai yra tikra tokios bendros valios, susijusios su konkurencijos ribojimu, išraiška. Tokiomis aplinkybėmis klausimas, ar nagrinėjamos įmonės manė teisiškai, faktiškai ar morališkai privalančios elgtis taip, kaip susitarė tarpusavyje, neturi reikšmės (šio sprendimo 79 punkte minėto sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 200 punktas).

83 Konkrečiai dėl antikonkurencinių susitarimų, sudaromų per įmonių konkurenčių susitikimus, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad EB 81 straipsnio 1 dalis pažeidžiama, jei šių susitikimų tikslas yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškreipimas ir jais siekiama dirbtinai organizuoti rinką (2002 m. spalio 15 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, Rink. p. I-8375, 508 ir 509 punktai).

84 Pirmosios instancijos teismas mano, kad BPB paaiškinimas dėl susitikimo Londone tikslo atitinka minėtoje teismų praktikoje nustatytą kriterijų. BPB teiginių pakanka

įrodyti, kad *Knauf* ir BPB abi išreiškė savo ketinimą užbaigti kainų karą ir taip apriboti konkurenciją.

85 Be to, reikia priminti, kad jei įmonė, nors ir nevaidindama aktyvaus vaidmens, dalyvauja įmonių susitikimuose, kurių tikslas yra antikonkurencinis ir viešai neatsiriboja nuo šių susitikimų turinio ir taip leidžia kitiems susitikimų dalyviams manyti, kad sutinka su susitikimų rezultatais ir elgsis pagal juos, jos dalyvavimą kartelyje, kuris yra tokių susitikimų rezultatas, galima laikyti įrodytu (šio sprendimo 79 punkte minėto sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 137 punktas).

86 Be to, antikonkurencinį susitikimo Londone tikslą patvirtina tai, kad po jo įmonės keitėsi informacija. Remiantis ginčijamo sprendimo 58 konstatuojamąja dalimi, BPB savo atsakyme į antrąjį prašymą pateikti informaciją nurodė:

„(Tame susitikime (A.) ir Knauf šeimos atstovai) susitarė keistis informacija apie pardavimų apimtis 1991 m., kad suteiktų vieni kitiems patikimą pagrindą veikti toliau, norint patikrinti, ar šis susitarimas (angl. *understanding*) yra įgyvendinamas (t. y., paprasčiausiai pateikti vieni kitiems tikslesnį bendro rinkos dydžio ir atitinkamai savo rinkos dalies dydžio vaizdą). Tai buvo būtina, nes nebuvo patikimos pramonės statistikos.“

87 Negalima sutikti su BPB argumentais, kad tai buvo tik mėginimas susitarti. Tai, kad BPB ir *Knauf* išreiškė bendrą ketinimą užbaigti kainų karą ir stabilizuoti nagrinėjamas rinkas, yra susitarimas EB 81 straipsnio 1 dalies prasme.

88 Be to, kaip įrodo šio sprendimo 86 punkte pateikta citata, BPB ir *Knauf* įvykdė savo planą, įgyvendindamos minėtą susitarimą, keisdamosi informacija apie pardavimų apimtis keturiose nagrinėjamose rinkose. Jei šios įmonės nemanė sudariusios susitarimą užbaigti kainų karą ir stabilizuoti nagrinėjamas rinkas, joms nebūtų reikėję stebėti rinkų, keičiantis informacija apie pardavimų apimtis.

89 Ieškovės argumentai, kad Komisija neįrodė, jog kainos ar rinkos dalys buvo pastovios, negali paneigti šios išvados.

90 Šiuo atžvilgiu Sutarties 81 straipsnio 1 daliai taikyti pakanka, kad susitarimo tikslas būtų konkurencijos ribojimas, trukdymas arba iškreipimas, nepaisant jo faktinio poveikio. Todėl susitarimų, pasiektų per konkuruojančių įmonių susitikimus, atveju ši nuostata pažeidžiama, jei susitikimais siekiama tokio tikslo ir jie skirti dirbtinai organizuoti rinką. Tokiu atveju konkrečios įmonės atsakomybė už pažeidimą įrodyta tinkamai, jei ji dalyvavo tokiuose susitikimuose, žinodama apie jų tikslus, net jei vėliau neįgyvendino vienos ar kitos per šiuos susitikimus sutartos priemonės. Įmonės dalyvavimo susitikimuose reguliarumas bei sutartų priemonių įgyvendinimo laipsnis turi įtakos ne pačiai įmonės atsakomybei, o šios atsakomybės apimčiai ir kartu sankcijos dydžiui (2005 m. birželio 28 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P ir C-213/02 P, Rink. p. I-5425, 145 punktas). Įmonės, sudarančios susitarimą, kurio tikslas – riboti konkurenciją, iš esmės negali išvengti EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo, teigdamos, kad savo susitarimu jos neketino daryti juntamo poveikio konkurencijai.

91 Be to, BPB teiginiui, kad susitikimas Londone neturėjo jokių pasekmių, prieštarauja jos atsakymas į pranešimą apie kaltinimus, kuriame nurodė, jog 1992 m. padėtis kainų srityje pasikeitė. BPB taip pat pripažįsta, kad susitikimas Londone galėjo būti kainų karo

pabaigą pagreitinęs veiksnys. Tačiau ji teigia, kad ieškinyje nurodytos komercinės ir ekonominės priežastys rodo, jog tai nebuvo vienintelis priežastinis veiksnys.

92 Pirmosios instancijos teismas mano, kad ieškovės pripažinimas, jog susitikimas Londone buvo kainų karo pabaigą pagreitinęs veiksnys, patvirtina aiškinimą, kad susitikimo Londone tikslas buvo antikonkurencinis. Net jei buvo ir kitų kainų karo pabaigą paskatinusių ekonominių priežasčių, tai neleidžia suabejoti susitikimo Londone antikonkurenciniu tikslu didinti kainas ir mažinti konkurencijos tarp nagrinėjamų įmonių intensyvumą.

93 Galiausiai reikia atsižvelgti į tai, kad ieškovė savo atsakyme į pranešimą apie kaltinimus nurodė neprieštaravusi tam, jog Komisija kvalifikavo minėtą susitikimą kaip EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimą. Savo atsakyme į Pirmosios instancijos teismo raštu pateiktą klausimą ji taip pat pripažino, kad susitikimas Londone buvo EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimas.

94 Iš to darytina išvada, jog Komisija buvo teisi, konstatuodama, kad susitikime Londone BPB ir *Knauf* išreiškė bendrą ketinimą užbaigti kainų karą ir stabilizuoti nagrinėjamą rinką. Todėl šio kaltinimo negalima laikyti pagrįstu.

Dėl keitimosi informacija apie Vokietijoje, Prancūzijoje, Beniliukse ir Jungtinėje Karalystėje parduotus kiekius

Šalių argumentai

95 Ieškovė pripažįsta, kad susitikime Londone ar vėliau tais pačiais metais (A.) ir Knauf šeimos atstovai susitarė keistis labai apibendrintais duomenimis apie 1991 m. pardavimų apimtis. Tačiau ieškovė pabrėžia, kad (A.) nurodė, jog tai buvo padaryta tam, kad jis galėtų įvertinti, ar pramonėje atsirado „naujų nuotaikų“ ir susidaryti tikslesnį vaizdą apie rinkos dydį bei atitinkamai apie ieškovei priklausančią rinkos dalį. Ieškovė taip pat pripažįsta, kad tokiais informacijos mainais galėjo būti prisidėta prie kainų karo pabaigos. Tačiau ji neigia, kad informacijos mainai nuo 1993 m., dėl kurių sprendimą priėmė *Gyproc* direktorius ir 1994–1999 m. BPB pagrindinis vykdomasis direktorius (D.), turėjo kokį nors ryšį su pirmuosius du kartus vykusiais metiniais informacijos mainais. Ieškovė taip pat neigia, kad tokie mainai buvo būdas kontroliuoti kokio nors gamintojų susitarimo įgyvendinimą. Šiuo atžvilgiu ieškovė teigia, kad Komisija nepateikė jokių su kartelio įgyvendinimu susijusios vadovavimo ir kontrolės struktūros įrodymų. Ieškovė nurodo, kad klientai jai būtų pranešę apie mažesnes, nei jos, konkurentų kainas ir ji nebūtų laukusi ilgus mėnesius, kad, keisdamasi informacija, sužinotų apie rinkos dalių pasikeitimus.

96 Ieškovė teigia, kad Komisija nepaiso įrodymų dėl duomenų, kuriais buvo iš tikrųjų keistasi, pobūdžio. Šiuo atžvilgiu ieškovė nurodo, kad iš pradžių duomenimis buvo keičiamasi kasmet, vėliau – kas pusę metų, tačiau niekada dažniau nei kas ketvirtį. Be to, duomenys buvo labai apibendrinti (bendras visų nagrinėjamu laikotarpiu parduotų gipso plokščių kiekis kvadratiniais metrais, nepaisant storio, matmenų ir specifikacijų, išreikštas vienu bendru skaičiumi). Ji taip pat pažymi, kad tarp produktų kainų yra didžiulių skirtumų. Be to, informacija buvo susijusi su nacionalinėmis rinkomis, o

Beniliukso atveju apėmė daugiau. Be kita ko, informacija nebuvo keičiamasi reguliariai. Dėl šių priežasčių ieškovė mano, kad tokie informacijos mainai negalėjo būti laikomi atidaus rinkos stebėjimo mechanizmu.

97 Ieškovė mano, kad Komisijos argumentą taip pat paneigia aplinkybė, jog nagrinėjamu laikotarpiu rinkos dalys labai pasikeitė. Be to, ji nurodo, kad kainos buvo mažinamos. Taip pat Komisija nepateikė jokių sistemingų mėginimų pakoreguoti rinkos dalis ar kainas įrodymų. Ieškovė laikosi nuomonės, kad visi šie veiksniai yra įtikinami įrodymai, jog šioje byloje nebuvo jokio kartelio.

98 Komisija nurodo, kad ieškovė neneigia, jog tokie mainai vyko, tačiau ginčija jų tikslą. Ji mano išsamiai atsakiusi į šiuos argumentus ginčijamo sprendimo 104–170 konstatuojamosiose dalyse.

99 Komisija tvirtina, kad argumentas, susijęs su jokios „vadovavimo ir kontrolės“ struktūros nebuvimu, neturi reikšmės. Iš teismų praktikos aišku, kad tai, jog nesiimama jokių priemonių priversti įmones laikytis susitarimų, nereiškia, kad nėra pažeidimo. Tai, kad nėra tokių priemonių įrodymų, rodo tik tai, kad nebuvo būtinos atsakomosios priemonės.

100 Komisija kartoja niekada netvirtinusi, kad kartelis visiškai pašalino bet kokią konkurenciją ar kad egzistavo nustatytos kvotos ar nustatytos rinkos dalys. Svarbus

kartelio pasiekimas buvo bendra rinkos pusiausvyra ir stabilumas, ir nebūtinai statiškos rinkos dalys konkrečiose rinkose.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

101 Reikėtų pažymėti, kad ieškovė savo atsakyme į pranešimą apie kaltinimus nurodė neprieštaraujanti tam, jog Komisija kvalifikavo minėtus informacijos mainus kaip EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimą. Atsakyme į Pirmosios instancijos teismo rašytinį klausimą ji taip pat pripažino, kad informacijos apie Vokietijoje, Prancūzijoje, Beniliukse ir Jungtinėje Karalystėje parduodamus kiekius mainai buvo EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimas. Vis dėlto ieškovė ginčija tam tikrus Komisijos vertinimus ginčijamame sprendime.

102 BPB pripažįsta, kad Londone vykusiame susitikime ar šiek tiek vėliau tais pačiais metais (A.) ir Knauf šeimos atstovai susitarė keistis apibendrintais duomenimis apie 1991 m. pardavimo kiekius. (A.) teigė, jog tai buvo padaryta tam, kad jis galėtų įvertinti, ar pramonėje atsirado „naujų nuotaikų“ ir susidaryti tikslesnį vaizdą apie rinkos dydį ir atitinkamai apie BPB priklausančią rinkos dalį.

103 BPB taip pat pripažino, kad 1992 ir 1993 m. (A.) vykdyti informacijos apie 1991 ir 1992 m. duomenis mainai galėjo prisidėti prie kainų karo pabaigos. Tačiau BPB neigia, kad tokie informacijos mainai buvo kontrolės mechanizmas, kuriuo siekta platesnių antikonkurencinių tikslų.

104 BPB taip pat pripažįsta, kad (D.) nurodymu informacija apie pardavimų kiekius keturiose nagrinėjamose rinkose nuo 1993 m. pradėta keistis kas pusmetį, o nuo 1995 m. – kas ketvirtį. Vis dėlto ji tvirtina, kad (D.) organizuoti informacijos mainai buvo nesusiję su du pirmuosius kartus (A.) organizuotais kasmetiniais informacijos mainais.

105 Kadangi ieškovė pripažino, jog nagrinėjami informacijos mainai vyko, jos argumentais siekiama tiesiog sukelti abejonių dėl Komisijos atlikto neginčijamų faktinių aplinkybių teisinio vertinimo.

106 Pagal teismų praktiką susitarimai keistis informacija pažeidžia konkurencijos taisykles, jei jie sumažina arba panaikina tam tikrą netikrumą dėl to, kaip toliau vystysis rinka, ir to pasekmė yra konkurencijos tarp įmonių ribojimas (2006 m. lapkričio 23 d. Teisingumo Teismo sprendimo *ASNEF-EQUIFAX ir Administración del Estado*, C-238/05, Rink. p. I-11125, 51 punktas).

107 Iš tiesų iš pačios EB sutarties konkurencijos nuostatų prigimties matyti, kad kiekvienas ūkio subjektas turi savarankiškai spręsti, kokios politikos laikysis bendrojoje rinkoje. Taigi pagal Teisingumo Teismo praktiką toks savarankiškumo reikalavimas draudžia bet kokius tiesioginius ar netiesioginius kontaktus tarp ūkio subjektų, kurie galėtų arba daryti įtaką esamo ar galimo konkurento veiklai rinkoje arba atskleisti tokiam konkurentui, kaip toks ūkio subjektas ketina toliau elgtis rinkoje arba kokių naujų veiksmų joje imtis, kai tokių kontaktų tikslas arba pasekmė yra nenormalių konkurencijos sąlygų atitinkamoje rinkoje atsiradimas, atsižvelgiant į tiriamų produktų ar paslaugų pobūdį, įmonių skaičių ir dydį bei rinkos apimtį (šio sprendimo 106 punkte minėto sprendimo *ASNEF-EQUIFAX ir Administración del Estado* 52 punktas).

108 Kalbant apie informacijos mainų teisėtumą, iš teismų praktikos aišku, kad tikrai konkurencingoje rinkoje aplinkybė, jog ūkio subjektas, siekdamas pritaikyti savo elgesį rinkoje, atsižvelgia į informaciją apie rinkos veikimą, kurią gauna pasinaudodamas informacijos mainų sistema, negali, atsižvelgiant į dekoncentruotą pasiūlos pobūdį, sumažinti ar pašalinti kitų ūkio subjektų netikrumo dėl savo konkurentų elgesio numatomumo. Tačiau labai koncentruotoje oligopolinėje rinkoje informacijos mainai rinkoje leidžia ūkio subjektams sužinoti savo konkurentų pozicijas rinkoje ir prekybos strategijas ir taip gerokai susilpninti tarp ūkio subjektų egzistuojančią konkurenciją (1998 m. gegužės 28 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Deere prieš Komisiją*, C-7/95 P, Rink. p. I-3111, 88 ir 90 punktai).

109 Jei nėra priešingų įrodymų, kuriuos privalo pateikti suinteresuotieji ūkio subjektai, daroma prielaida, kad suderintuose veiksmuose dalyvaujantys ir rinkoje tebeveikiantys ūkio subjektai, nustatydami savo elgesį šioje rinkoje, atsižvelgia į informaciją, kuria keičiasi su savo konkurentais. Ypač tai taikytina tuo atveju, kai įmonės reguliariai ilgą laiką derina savo veiksmus (šio sprendimo 79 punkte minėto sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 216 punktas).

110 Šioje byloje gipso plokščių rinka buvo oligopolinė ir ieškovė to neginčija. Todėl reikia patikrinti, ar, atsižvelgiant į tokią rinkos ypatybę, informacijos mainai sumažino ar pašalino nagrinėjamų įmonių netikrumo laipsnį dėl nagrinėjamos rinkos veikimo ir taip apribojo konkurenciją toje rinkoje.

111 Ieškovė mano, kad tokie informacijos mainai, kokie buvo organizuojami, leido pasiekti tik vieną tikslą – bendrai patikrinti individualius rinkos sąlygų vertinimus ir visų pirma šios rinkos dydį.

112 Toks paaiškinimas nėra įtikinamas. Iš 2001 m. liepos 9 d. (D.) pareiškime pateikto paaiškinimo, siekiant pateisinti informacijos mainus, aišku, kad, nors duomenys buvo naudingi norint įvertinti rinkos dydį, jie taip pat leido nustatyti rinkos tendencijas ir konkurentų rinkos dalis, kad „nereikėtų veikti visiškoje nežinioje“.

113 Dėl tų pačių priežasčių reikia atmesti ieškovės argumentą, kad rinka buvo skaidri ir duomenis galima buvo rinkti rinkoje.

114 Tokią išvadą leidžia daryti ginčijamo sprendimo 58 konstatuojamojoje dalyje nurodytas 1999 m. spalio 28 d. BPB atsakymas į antrąjį prašymą pateikti informaciją, pagal kurį:

„(BPB ir *Knauf*) atstovai susitarė keistis informacija apie savo pardavimų apimtis 1991 m., kad turėtų patikimą pagrindą veikti toliau, norint patikrinti, ar šis susitarimas (angl. *understanding*) yra įgyvendinamas (t. y. paprasčiausiai pateikti vieni kitiems tikslesnį bendro rinkos dydžio ir atitinkamai savo rinkos dalies dydžio vaizdą). Tai buvo būtina, nes nebuvo patikimos pramonės statistikos“.

115 Šiuo atžvilgiu, atsižvelgiant į BPB atsakymą į pranešimą apie kaltinimus, informacijos mainų slaptumo įrodymai yra dar įtikinamesni. Vadovaujantis ginčijamo sprendimo 106 konstatuojamąja dalimi:

„Vėliau BPB patikslino, kad susitarimo keistis informacija su *Knauf* tikslas buvo suteikti (A.) „pagrindą įvertinti, ar pramonėje atsirado naujų nuotaikų“, t. y. kad „informacijos mainai aukštu lygmeniu suteiktų tam tikrą abipusį užtikrinimą, jog kainų karas ėjo į

pabaigą“. Be to, BPB aiškiai pripažino, kad (A.) organizuotų informacijos mainų tikslas buvo užbaigti 1990 m. pradžioje gipso plokščių rinkoje vyravusią aršią konkurenciją: „vėlesni du atvejai, kai (A.) keitėsi istoriniais duomenimis, galėjo padėti ir buvo skirti padėti užbaigti kainų karą““.

116 Ieškovės argumentas, kad konkurencija nebuvo ribojama, nes pardavimų duomenys, kuriais buvo keistasi, neturėjo jokios informacinės vertės, atsižvelgiant į tai, kad buvo teikiami labai bendri ir netikslūs duomenys, jų nesuskirstant pagal skirtingas gipso plokščių rūšis, neturi reikšmės, nes informacijos tarp nagrinėjamų įmonių mainais buvo siekiama prižiūrėti, kad jų atitinkamos rinkos dalys išliktų pastovios ar bent jau nesumažėtų. Kadangi Londone vykusiame susitikime ieškovė ir *Knauf* išreiškė bendrą ketinimą užbaigti kainų karą ir stabilizuoti nagrinėjamas rinkas, norint pasiekti šį tikslą, pakako to, kad nagrinėjamos įmonės žinojo, jog užbaigusios kainų karą, jos nepraras rinkos dalių. Šiuo tikslu pakako bendrų pardavimo duomenų, kurie leido apskaičiuoti rinkos dalis. Tai taip pat paaiškina, kodėl šių skaičių nereikėjo suskirstyti pagal skirtingas gipso plokščių rūšis.

117 Kalbant apie ieškovės argumentą, kad duomenimis buvo keičiamasi nereguliariai ir todėl tai nebuvo kontrolės mechanizmas, reikia pripažinti, kad neįmanoma suabejoti antikonkurenciniu šių informacijos mainų, kurių tikslas, kaip ieškovė pati aiškiai apibūdino savo atsakyme į pranešimą apie kaltinimus, buvo užbaigti kainų karą, pobūdžiu.

118 Kalbant apie BPB argumentą, kuriuo 1991 ir 1992 m. (A.) organizuoti informacijos mainai atskiriami nuo (D.) organizuotų informacijos mainų, tai yra jokio realaus pagrindo neturintis teiginys. (A.) savo pareiškime nurodė 1993 m. pataręs (D.) nesikeisti

informacija pernelyg dažnai, o tai rodo, kad jie abu labai gerai žinojo, kad tokie informacijos mainai toliau vyko. Vien tai, kad informacija keitėsi du skirtingi asmenys, paaiškina BPB vadovaujančio asmens pakeitimas. Be to, minėtų informacijos mainų priežastis, visų pirma kalbant apie jų tikslą, yra tokia pati. Pasakodamas apie informacijos mainus, kuriuose jis dalyvavo nuo 1993 m., (D.) nurodo, kad nors informacija buvo labai apibendrinta, ji buvo naudinga nustatant rinkos dydį ir tendencijas ir kad žinios apie konkurentų rinkos dalis reiškė, jog „nebuvo veikiama visiškoje nežinioje“.

119 Reikia daryti išvadą, kad slaptas keitimosi informacija apie Vokietijoje, Prancūzijoje, Beniliukse ir Jungtinėje Karalystėje parduodamus kiekius 1992–1998 m. pobūdis yra pakankamai įrodytas.

Dėl keitimosi informacija apie pardavimų apimtis Jungtinėje Karalystėje

Šalių argumentai

120 Ieškovė teigia, kad informacijos apie Jungtinės Karalystės rinką mainų tikslas buvo susidaryti geresnį vaizdą apie bendrą Jungtinės Karalystės gipso plokščių rinkos dydį ir apie jai priklausančią šios rinkos dalį.

121 Ieškovė tvirtina, kad net jei duomenys, kuriais keistasi, buvo mėnesio labai apibendrintų pardavimo apimčių duomenys, jais buvo keičiamasi ne kas mėnesį, o pavieniais atvejais ir jie buvo susiję su kelių mėnesių informacija.

122 Komisija atsako neteigianti, kad mainai vyko kas mėnesį, tačiau nurodo, kad jie vyko labai nuosekliai (septynerius metus iš eilės) ir kad teiginiams, jog informacijos mainai buvo nereguliarūs ir vyko pagal poreikį, prieštarauja BPB dukterinės bendrovės Jungtinėje Karalystėje *British Gypsum* (toliau – BG) generaliniam direktoriui (N.) priklausančios lentelės turinys, iš kurio galima spręsti apie reguliarų informacijos srautą.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

123 Visų pirma reikėtų pažymėti, kad ieškovė savo atsakyme į pranešimą apie kaltinimus nurodė neprieštaravusi tam, jog Komisija kvalifikavo informacijos apie pardavimų apimtis Jungtinėje Karalystėje mainus kaip EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimą. Ieškovė savo atsakyme į rašytinį Pirmosios instancijos teismo klausimą taip pat pripažino, kad minėti mainai vyko nuo 1992 m. iki 1998 m. pradžios ir buvo EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimas.

124 Toliau reikėtų pažymėti, kad Komisija atsakyme į Pirmosios instancijos teismo rašytinį klausimą patvirtino, jog informacijos apie pardavimus Jungtinės Karalystės rinkoje ir apie pardavimus keturiose nagrinėjamose rinkose mainai buvo vieno tęstinio pažeidimo sudėties elementai, net jei jų antikonkurencinės pasekmės galėjo dubliuotis ir sustiprinti vienos kitas tiek, kiek jos susijusios su Jungtinės Karalystės rinka.

Atsižvelgiant į tai, kad ieškovė ginčija duomenų apie pardavimų apimtis Jungtinės Karalystės rinkoje mainų tikslą ir dažnumą, reikia išnagrinėti, ar ginčijame sprendime yra su šiais mainais susijusių klaidų.

125 Kalbant apie informacijos apie pardavimų apimtis Jungtinės Karalystės rinkoje mainų tikslą, Komisija ginčijamo sprendimo 171 konstatuojamojoje dalyje nustatė, kad jis buvo toks pats, kaip ir informacijos apie pardavimų apimtis keturiose nagrinėjamose rinkose mainų tikslas. Tačiau ieškovė tvirtina, kad tų mainų tikslas buvo susidaryti geresnį vaizdą apie visą Jungtinės Karalystės gipso plokščių rinkos dydį ir atitinkamai jos rinkos dalies dydį.

126 Ieškovės paaiškinimas nepakeičia antikonkurencinio informacijos mainų pobūdžio, atsižvelgiant į bendras nagrinėjamo pažeidimo aplinkybes, kurioms buvo būdingas susitikime Londone išreikšto tikslo užbaigti kainų karą siekimas.

127 Ieškovės teiginys, kad tai, jog lentelių duomenys buvo renkami kas mėnesį, neįrodo, kad ir šių duomenų mainai vyko tokiu pat dažnumu, šioje byloje neturi reikšmės. Net jei duomenimis apie pardavimų apimtis buvo keičiamasi rečiau, tai nepaneigia išvados, kad tokių mainų tikslas buvo antikonkurencinis dėl tų pačių priežasčių, kaip nurodytos dėl keitimosi informacija apie pardavimus keturiose nagrinėjamose rinkose. Bet kuriuo atveju ieškovė nepateikė jokių įrodymų, patvirtinančių, kad, nors duomenys buvo renkami kas mėnesį, mainai nevyko kas mėnesį. Tokiomis aplinkybėmis reikia daryti išvadą, kad ieškovė neįrodė, jog Komisijos ginčijamo sprendimo 194 konstatuojamojoje dalyje padaryta išvada, kad (N.) lentelės sistemingumas ir išsamumas leido spręsti apie reguliarų informacijos srautą, yra klaidinga.

128 Iš to matyti, kad Komisijos vertinimas, susijęs su duomenų apie pardavimo apimtis Jungtinės Karalystės rinkoje mainais, nėra klaidingas.

Dėl keitimosi informacija apie kainų padidinimus Jungtinėje Karalystėje 1992–1998 metais

Šalių argumentai

129 Ieškovė teigia, kad Komisija niekur nenurodė, jog gamintojai, paraleliai didindami kainas, veikė nesavarankiškai.

130 Įrodymai, kuriais remiasi Komisija, yra, pirma, 1996 m. vykęs *Knauf* ir BG regioninių vadovų pokalbis, antra, 1998 m. *Lafarge* pardavimų vadovo ir BG pardavimų skyriaus darbuotojo pokalbis, ir, trečia, vienas arba du (N.) pranešimai analogiškas pareigas kitose įmonėse užimantiems kolegoms apie kainų didinimą.

131 Ieškovė tvirtina, kad Komisija nepagrįstai sureikšmino šiuos atskirus įvykius. Be to, tarp pirmųjų dviejų pokalbių yra dviejų metų skirtumas ir diskusijos vyko socialinių įvykių

kontekste. Be to, (N.) pranešimų buvo tik vienas arba du, ir, priešingai, nei teigia Komisija, jie nebuvo susiję su informacijos mainais ir buvo vienašaliai pranešimai.

132 Ieškovė ginčija Komisijos išvadą, kad minėti ryšiai patvirtina vieno tęstinio pažeidimo buvimo faktą. Ieškovė teigia, kad šie ryšiai buvo palaikomi tik 1996 m. lapkričio mėn.–1998 m. kovo mėn. ir susiję tik su Jungtine Karalyste.

133 Komisija tvirtina niekada neteigusi, kad dėl kainų buvo susitarta ar suderėta. Ji mano, kad vien ta aplinkybė, jog apie ryšius, susijusius su tam tikrais kainų padidinimais, buvo atsiskaitoma įmonės viduje, rodo šių ryšių svarbą.

134 Komisija, nurodydama ginčijamo sprendimo 471–477 konstatuojamąsias dalis, mano, kad tokie informacijos mainai yra suderinti veiksmai, kuriais konkrečiai pasireiškė sudėtinis ir tęstinis susitarimas, kurio tikslas – riboti konkurenciją bent jau keturiose pagrindinėse Europos gipso plokščių rinkose.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

135 Kaip yra aišku iš ieškinio ir išnagrinėjus BPB bendradarbiavimą, būtent BPB pranešė Komisijai apie minėtą keitimąsi informacija apie kainų padidinimus Jungtinėje Karalystėje. Be to, BPB neneigia ginčijamame sprendime nurodytų faktinių aplinkybių.

136 Taip pat reikia atsižvelgti į tai, kad ieškovė savo atsakyme į pranešimą apie kaltinimus nurodė neprieštaraujanti tam, kad Komisija kvalifikavo minėtus ryšius kaip EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimą. Savo atsakyme į rašytinį Pirmosios instancijos teismo klausimą ieškovė taip pat pripažino, kad tai, jog (N.) vieną ar du kartus pranešė *Knauf* ir *Lafarge* apie kainoraščio kainų padidinimus Jungtinėje Karalystėje, yra EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimas.

137 Tačiau BPB siekia parodyti, kad minėtų informacijos mainų antikonkurencinis pobūdis buvo santykinis ir nurodo, kad „golfo dienomis“ vykusių pokalbių metu buvo tik pasidalijama pramonėje sklandančiais gandais ir kad užrašuose, kuriuose tie pokalbiai aprašyti, ši informacija pateikiama būtent kaip tokia. Be to, informacija buvo teikiama vienašališkai. Galiausiai ji nurodo, kad apie kainų padidinimus buvo žinoma bet kuriuo atveju, renkant informaciją apie rinką, ir kad informacijos mainai buvo paprasčiausias pranešimas apie jau priimtus sprendimus. Be to, minėtas pranešimas buvo susijęs tik su kainoraščio kainomis ir neatspindėjo „neto–neto“ kainų (be nuolaidų).

138 Iš ginčijamo sprendimo 198–200 konstatuojamųjų dalių aišku, kad, kalbant apie laikotarpį iki 1996 m. rugsėjo 7 d., pranešimai apie kainų didinimą buvo padaryti beveik

vienu metu keturis kartus. Po 1992 m. liepos 21 d. BG pranešimo (įsigaliojo 1992 m. rugpjūčio mėn. pabaigoje) buvo padarytas *Lafarge* (*Redland*) 1992 m. liepos 31 d. pranešimas (įsigaliojo 1992 m. rugpjūčio 31 d.). *Knauf* paskelbė apie naujas kainas 1992 m. rugpjūčio 3 d. (naujas kainoraštis įsigaliojo 1992 m. rugsėjo mėnesį).

139 1993 m. lapkričio mėn. BPB paskelbė nuo 1994 m. sausio mėn. didinanti kainas 12 %. *Lafarge* pasekė šiuo pavyzdžiu, tačiau *Knauf* ne visiškai juo vadovavosi.

140 1994 m. rugsėjo 29 d. *Knauf* paskelbė nuo 1995 m. kovo 1 d. padidinsianti kainas apytikriai 6,5 %, o BPB 1994 m. gruodžio 2 d. paskelbė apie 9 % padidinimą nuo 1995 m. vasario 27 dienos. Po šio padidinimo *Lafarge* 1995 m. sausio 6 d. paskelbė apie tokį pat padidinimą, taikomą nuo tos pačios dienos.

141 1995m. rugsėjo 22 d. BG paskelbė nuo 1996 m. sausio 1 d. didinanti standartinių plokščių kainą 12 %. Šiuo pavyzdžiu pasekė *Lafarge*, kuri apie tokį patį padidinimą, turėjusį įsigalioti 1996 m. sausio 1 d., paskelbė 1995 m. spalio 13 dieną. Tą patį padarė ir *Knauf*, 1995 m. spalio 27 d. paskelbusi apie tokį patį padidinimą, turėjusį įsigalioti tą pačią dieną.

142 Todėl, kalbant apie laikotarpį iki 1996 m. rugsėjo 7 d., BPB, *Lafarge* ir *Knauf* kainas didino viena po kitos, panašiu laiku ar netgi vienu metu.

143 Todėl reikia patikrinti, ar nustatyti beveik vienalaikiai pranešimai apie kainų padidinimus ir paskelbtų kainų paralelės yra patikimi, tikslūs ir nuoseklūs išankstinio derinimo, skirto informuoti konkuruojančias įmones apie kainų padidinimus, įrodymai. Paralelus elgesys negali būti laikomas derinimo įrodymu, nebent derinimas yra vienintelis tikėtinas tokio elgesio paaiškinimas. Reikia turėti omenyje, kad, nors EB 81 straipsniu draudžiamas bet koks slaptas susitarimas, kuriuo iškreipiama konkurencija, šis straipsnis neatima iš ūkio subjektų teisės sumaniai prisiderinti prie esamo ir numatomo savo konkurentų elgesio (1993 m. kovo 31 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Ahlström Osakeyhtiö ir kt. prieš Komisiją*, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 ir C-125/85–C-129/85, Rink. p. I-1307, 71 punktas).

144 Šioje byloje, nors laiko intervalai tarp įvairių pranešimų apie kainų padidinimus galėjo leisti įmonėms sužinoti apie šiuos padidinimus, renkant informaciją apie rinką, ir net jei šie padidinimai ne visada buvo vienodo lygio, pranešimų apie kainų padidinimus paskelbimas beveik vienu metu ir paskelbtų kainų paralelės yra įtikinami veiksmų, suderintų prieš taikant minėtus padidinimus, įrodymai, nes šie padidinimai buvo taikomi tokiame kontekste, kuris susiklostė po to, kai, kaip Komisija nustatė ginčijamame sprendime, ieškovė ir *Knauf* 1992 m. pradžioje Londone vykusiame susitikime susitarė užbaigti kainų karą keturiose Europos rinkose.

145 Bet kuriuo atveju reikia pripažinti, kad, kalbant apie keitimąsi duomenimis apie kainų padidinimus Jungtinės Karalystės rinkoje, Komisija ginčijamo sprendimo 476 konstatuojamojoje dalyje tik nustatė, kad egzistavo ryšiai, kuriuos pripažino BPB, *Knauf* ir *Lafarge*, siejami su tam tikrais kainų padidinimais, ir šiuo atžvilgiu ji nurodė ginčijamo sprendimo 211 konstatuojamąją dalį. Likusiais klausimais, kaip yra aišku iš ginčijamo sprendimo 210 konstatuojamosios dalies, Komisija nurodė galėjusi konstatuoti tik paralelų įmonių, palaikiusių ir kitus slaptus ryšius, elgesį, ir iš to nesprendė, kad prieš taip paraleliai elgiantis būtinai buvo derinami veiksmai. Be to, ginčijamo sprendimo 211 konstatuojamosios dalies versijose anglų, prancūzų ir olandų kalbomis vartodama žodį „vis dėlto“, ji aiškiai nagrinėjo tą paprastą paralelumą, atsižvelgdama į prisipažinimą, jog prieš paskelbiant apie kainų padidinimus buvo palaikomi ryšiai.

146 Kalbant apie laikotarpį po 1996 m. rugsėjo 7 d., su kainų padidinimais Jungtinėje Karalystėje susijusių konkurentų ryšių buvimą patvirtina toliau nurodyti rašytiniai įrodymai.

147 Pirma, iš BG vidaus užrašų aišku, kad 1996 m. rugsėjo 7 ir 8 d. (savaitgalį) *Knauf* paskelbė paseksianti BG kainų didinimo iniciatyvos pavyzdžiu, kai tik BG aiškiai išreikš savo ketinimus. Kaip yra aišku iš ginčijamo sprendimo 201 konstatuojamosios dalies, šios diskusijos vyko dar prieš BG išsiunčiant pranešimus apie kainų padidinimą 1996 m. rugsėjo 9 dieną.

148 Vėliau, 1996 m. rugsėjo 20 d., minėtu kainų didinimo pavyzdžiu pasekė *Lafarge*.

149 Antra, pranešimai apie kainų padidinimus ir toliau buvo skelbiami beveik vienu metu, o paskelbtos kainos didinamos paraleliai. Todėl ginčijamo sprendimo 203 ir 204 konstatuojamosiose dalyse Komisija nustatė, kad 1997 m. birželio 3 d. BG paskelbė nuo 1997 m. rugpjūčio 1 d. standartinių plokščių kainą didinsianti 3,8 %. *Lafarge* paskelbė, kad nuo 1997 m. rugpjūčio 4 d. padidins kainas 3,7 %, o *Knauf* paskelbė nuo tos pačios dienos, kaip ir *Lafarge*, taip pat didinsianti kainas 3,7 %. Vėliau, 1998 m. sausio 27 d., BG paskelbė nuo 1998 m. balandžio 1 d. padidinsianti kainas 4,4 %. *Lafarge* paskelbė nuo 1998 m. balandžio 6 d., o *Knauf* – nuo 1998 m. balandžio 1 d padidinsiančios kainas 4,1 %.

150 Trečia, iš ginčijamo sprendimo 205 konstatuojamosios dalies aišku, kad prieš BG 1998 m. rugsėjo 8 d. paskelbiant apie kainų padidinimą 5 % nuo 1998 m. lapkričio 1 d., *Lafarge* atstovas prasitarė BG darbuotojui, kad dėl su biudžetu susijusių priežasčių *Lafarge* nusprendė nepasekti kitų metų sausio pradžioje suplanuoto kainų didinimo

pavyzdžiu. Tačiau jei nagrinėjamos įmonės nebūtų susitarusios keistis informacija apie kainų padidinimus, *Lafarge* nebūtų reikėję pranešti BG atstovui, jog ji nedidins kainų, kaip buvo planuota.

151 Ketvirta, BPB pripažino, kad, pasak jos, „atskirais atvejais“ (N.) skambino *Lafarge* ir Knauf generaliniams direktoriams Jungtinėje Karalystėje, kad praneštų jiems apie BG ketinimus dėl kainų ir apie planuojamą didinimų apimtį (ginčijamo sprendimo 207 konstatuojamoji dalis). Nors BPB nenurodo net apytikrės šių telefoninių pokalbių datos ir vadina juos „paprasčiausiais mandagumo skambučiais“, jie įrodo, kad konkuruojančios įmonės palaikė ryšius kainų didinimo klausimais.

152 Tokiomis aplinkybėmis Komisija ginčijamo sprendimo 477 konstatuojamojoje dalyje padarė teisingą išvadą, kad su kainų didinimu Jungtinės Karalystės rinkoje susiję ryšiai prilygo EB 81 straipsnio 1 dalyje draudžiamiems suderintiems veiksmams.

153 Šios išvados negali paneigti argumentas, kad tai buvo vienašalis elgesys. Tiesa yra ta, kad suderintų veiksmų sąvoka iš tikrųjų suponuoja abipusių ryšių buvimą. Tačiau ši sąlyga yra įvykdyta, jei vienas konkurentas kito konkurento siūlymu ar bent jau pastarajam sutikus atskleidžia savo ketinimus ar būsimą elgesį rinkoje (šio sprendimo 32 punkte minėto sprendimo *Ciment* 1849 punktas).

154 Kalbant apie ieškovės teiginius, kad perduota informacija apie kainas buvo žinoma atitinkamos įmonės klientams dar prieš ją perduodant konkurentams ir kad todėl konkurentai jau galėjo būti surinkę atskleistą informaciją rinkoje, reikėtų priminti, kad vien informacijos apie konkurentus, kurią nepriklausomas ūkio subjektas saugo kaip

komercinę paslaptį, gavimo pakanka įrodyti antikonkurencinių ketinimų buvimą (2001 m. liepos 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Tate & Lyle ir kt. prieš Komisiją*, T-202/98, T-204/98 ir T-207/98, Rink. p. II-2035, 66 punktas). Be to, diskusijos, kurių tiesioginių įrodymų rado Komisija ar kurių buvimą pripažino pati ieškovė, vyko prieš oficialiai paskelbiant apie kainų padidinimus.

155 Atsižvelgiant į šios bylos aplinkybes, Komisija pakankamai įrodė, kad trys įmonės informavo viena kitą apie kainų padidinimus Jungtinės Karalystės rinkoje 1992–1998 metais.

Dėl Vokietijos rinkos dalių stabilizavimo

Šalių argumentai

156 Ieškovė pripažįsta, kad susitikimo Versalyje tikslas buvo pasiekti susitarimą stabilizuoti Vokietijos rinkos dalis. Tačiau to padaryti nepavyko. Ji tvirtina, kad vėlesnis *Gyproc* pareiškimas patvirtina jos teiginį.

157 Ieškovė taip pat pripažįsta, kad Briuselyje ir Hagoje vykusiuose susitikimuose ir toliau daugiausia buvo diskutuojama apie kiekvienos nagrinėjamos įmonės rinkos dalį

Vokietijoje. Be to, prieš įvykstant minėtoms diskusijoms, buvo vėl apsikeista pirmųjų keturių 1998 m. mėnesių duomenimis apie rinkos dalis. Tačiau ir šios diskusijos nedavė jokių rezultatų.

158 Ieškovė teigia, kad nors įmonės susitiko ir buvo bendrai suinteresuotos užtikrinti stabilumą Vokietijos rinkoje, jos neprisiėmė bendro įsipareigojimo. Tačiau pagal galiojančią teisę toks įsipareigojimas būtinas. Ieškovė tvirtina, kad įmonės gali pasidalyti bendra nuomone dėl to, ko jos norėtų, tačiau jei įmonė savo ryšiais ar elgesiu neleidžia kitai įmonei neabejotinai suprasti, kad ji siūlo veikti tam tikru būdu ir jei ta kita įmonė nemano esanti įpareigota taip elgtis, teisiškai tai nelaikoma susitarimu. Ji tvirtina, kad Komisija negali tvirtinti, jog derybos prilygsta susitarimui.

159 Ieškovė teigia, kad, remiantis Komisijos požiūriu, bendrą tikslą įrodo susitarimo EB 81 straipsnio 1 dalies prasme „apraiškos“ ir kad pačios „apraiškos“ yra bendro tikslo įrodymas. Ieškovės teigimu, šis argumentas yra teisiškai nereikšmingas.

160 Ieškovė teigia, kad Komisija klydo, manydama, jog informacijos mainų sistema, kurią įmonės suorganizavo 1996 m. lapkričio mėn., padedant nepriklausomam ekspertui (toliau – informacijos mainų sistema), buvo sudėtingesnė ir kad, ją panaudodamos, įmonės gavo tikslesnės ir patikrinamesnės informacijos nei kitų informacijos mainų atveju. Ji nurodo, kad gamintojai teikė informaciją nepriklausomam ekspertui, tačiau jis jos netikrino. Be to, informacijos mainų sistemoje informacija keistasi ne dažniau, nei tarp nagrinėjamų įmonių pagrindinių vykdomųjų direktorių, abiem atvejais – kas ketvirtį 1996–1998 m. laikotarpiu. Be to, keisdamosi duomenimis informacijos mainų sistemoje, nagrinėjamos įmonės gaudavo mažiau informacijos, nei pagrindiniai

vykdomieji direktoriai tarpusavyje, nes nepriklausomas ekspertas pateikdavo minėtoms įmonėms tik bendrus duomenis apie rinkos dydį.

161 Ji taip pat nurodo, kad tai, jog informacijos mainų sistema pradėta taikyti po susitikimo Versalyje, yra sutapimas.

162 Komisija tvirtina, kad net jei įmonėms nepavyko sudaryti susitarimo dėl to, kaip tarpusavyje pasidalyti Vokietijos rinką, jos išreiškė bendrą norą apriboti konkurenciją gipso plokščių rinkoje, pasidalydamos Vokietijos rinką ar bent jau ją stabilizuodamos. Pasak Komisijos, vien to, kad įmonė atskleidžia nenorinti didinti savo rinkos dalies, pakanka informuoti konkurentus apie esminį jos strategijos elementą ir tai akivaizdžiai kenkia konkurencijai. Ji teigia, kad įmonės iš tiesų manė privalančios veikti tam tikru būdu, kaip tai įrodo šiuo klausimu vykusios nuolatinės diskusijos.

163 Komisija teigia, kad vienintelis įtikinamas informacijos mainų, kuriuos dalyviai siekia išlaikyti paslaptyje ir kurie grindžiami duomenimis, tariamai turinčiais mažai reikšmės būsimos strategijos apibrėžimui, paaiškinimas yra tas, kad tarp nagrinėjamų įmonių egzistuoja nebylus susitarimas paisyti tradicinių srautų.

164 Komisija mano, kad nors po 1996 m. susitikimo Versalyje rinkos dalys Vokietijoje toliau svyravo, šie svyravimai buvo minimalūs ir patvirtina jos išvadas, nes ji niekada neteigė, jog egzistavo formalus susitarimas dėl rinkos pasidalijimo.

165 Komisija nurodo, kad net jei pati informacijos mainų sistema neprieštarauja bendrijos teisei, ją reikėtų vertinti ne atskirai, o atsižvelgiant į tai, kad ji buvo sukurta teikti tikslesnę ir patikrinamesnę informaciją. Be to, BPB teiginys, kad suteikiama informacija nebuvo tikslesnė už tą, kuria buvo keičiamasi iki tol, nepaaiškina, kodėl BPB ir kitos įmonės dalyvavo šioje sistemoje. Be to, BPB pateiktas paaiškinimas, kad įmonės norėjo tiksliai įvertinti Vokietijos rinkos dydį, tik patvirtina Komisijos aiškinimą.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

166 Iš ieškovės argumentų aišku, kad ji neginčija susitikimų Versalyje, Briuselyje ir Hagoje buvimo. Be to, prisipažįsta dalyvavusi šiuose susitikimuose ir aptarinėjusi padėtį Vokietijos rinkoje. Ji taip pat pripažįsta, kad susitikime Versalyje buvo pateiktas pasiūlymas sudaryti susitarimą stabilizuoti Vokietijos rinkos dalis, kad jos būtų tokios kaip 1995 metais.

167 Tačiau ji teigia, kad Komisija neįrodė, jog nagrinėjamos įmonės prisiėmė bendrą įsipareigojimą. Jos teigimu, pagal galiojančią teisę toks įsipareigojimas būtinas, tačiau šioje byloje vyko tik derybos dėl susitarimo.

168 Todėl klausimas, dėl kurio nesutaria ieškovė ir Komisija, susijęs su Versalyje, Briuselyje ir Hagoje vykusių susitikimų bei informacijos mainų sistemos teisiniu kvalifikavimu.

169 Kalbant apie ieškovės argumentą, kuriuo ji siekia įrodyti, kad nebuvo jokio susitarimo dėl Vokietijos rinkos dalių pasidalijimo, reikėtų pažymėti, kad ginčijamo sprendimo 469 konstatuojamosios dalies pabaigoje Komisija konstatavo, jog „tarp (nagrinėjamų įmonių buvo) sudarytas susitarimas ir šios įmonės siekė tarpusavyje pasidalyti Vokietijos rinką ar bent ją stabilizuoti, ir šis susitarimas buvo konkreti sudėtinio tęstinio pažeidimo, kurio tikslas – konkurencijos gipso plokščių rinkoje ribojimas bent keturiose didžiausiose Europos rinkose, apraiška“. Be to, iš ginčijamo sprendimo 462, 463, 465 ir 469 konstatuojamųjų dalių aišku, kad Komisija nustatė, jog nepaisant to, ar toks susitarimas buvo sudarytas, ar ne, nagrinėjamos įmonės, išreikšdamos bendrą ketinimą tarpusavyje pasidalyti Vokietijos rinką ar bent ją stabilizuoti, sudarė susitarimą EB 81 straipsnio 1 dalies prasme.

170 Todėl net jei Komisijai nepavyko įrodyti, kad nagrinėjamos įmonės, kurioms ji skyrė baudas, sudarė susitarimą siaurąja šios sąvokos prasme dėl Vokietijos rinkos pasidalijimo, pakaktų, kad iš neginčijamų faktinių aplinkybių būtų aišku, jog nagrinėjamos įmonės vietoj konkurencijos keliamos rizikos sąmoningai pasirinko praktinį tarpusavio bendradarbiavimą, palaikydamos tiesioginius ryšius, kad stabilizuotų Vokietijos rinką. Todėl reikia patikrinti, ar šioje byloje taip yra.

171 1996 m. birželio mėn. susitikimo Versalyje buvimas neginčijamas, kaip ir aplinkybė, kad šiame susitikime nagrinėjamos įmonės atskleidė savo tikruosius 1995 m. pardavimų duomenis, aptarė, kaip stabilizuoti savo rinkos dalis Vokietijoje ir kad *Gyproc* netenkino kitų įmonių jai siūloma rinkos dalis.

172 BPB taip pat pripažįsta, kad 1997 m. gruodžio 4 d. susitikimas Briuselyje įvyko, tačiau teigia, kad jis taip pat suteikė galimybę aptarti Vokietijos rinkos stabilizavimą.

173 BPB taip pat neginčija, kad įvyko ir 1998 m. gegužės mėn. susitikimas Hagoje. Tačiau ji nurodo, kad nors pasitarimų objektas buvo padėtis Vokietijoje, šie pasitarimai nedavė jokių rezultatų. Šiuo atžvilgiu iš ginčijamo sprendimo 257 konstatuojamosios dalies aišku, kad, pasak *Gyproc*, dalyviai keitėsi duomenimis apie pardavimų apimtis Vokietijoje pirmuosius keturis 1998 m. mėnesius, kad kiekvienas dalyvis nurodė, kokią Vokietijos rinkos dalį norėtų turėti ir kad, atsižvelgiant į tai, jog šios rinkos dalys iš viso sudarė 101 %, dalyviai pasiūlė *Gyproc* sumažinti savo rinkos dalį iki 11 %, tačiau *Gyproc* atsisakė tai padaryti.

174 Todėl iš to, kas nurodyta aukščiau, aišku, kad net jei nei Versalyje, nei vėliau Briuselyje ar Hagoje vykusiuose susitikimuose negalėjo būti sudarytas konkretus susitarimas dėl Vokietijos rinkos pasidalijimo, keturios nagrinėjamos įmonės išreiškė bendrą ketinimą stabilizuoti Vokietijos rinką ir taip apriboti konkurenciją. Todėl susitikimas Versalyje įrodo BPB, *Knauf*, *Lafarge* ir *Gyproc* susitarimą dėl Vokietijos rinkos pasidalijimo principo, kaip Komisija nurodė ginčijamo sprendimo 264 konstatuojamojoje dalyje.

175 BPB neginčija, kad Versalyje vykusiame susitikime, nepaisant *Gyproc* pozicijos, kitos trys įmonės, *Knauf*, *Lafarge* ir ji pati, informavo viena kitą apie rinkos dalis, dėl kurių sutiko, ir kad šios rinkos dalys atitiko faktiškai šių įmonių turėtas rinkos dalis. Šiuo atžvilgiu taip pat reikėtų priminti, kad įmonės neginčija, jog susitikime Versalyje pasikeitė savo 1995 m. pardavimų duomenimis.

176 Taip pat reikia atsižvelgti į informacijos mainų sistemą. Šios sistemos buvimas patvirtina Komisijos teiginį, kad minėtos įmonės norėjo stabilizuoti Vokietijos rinką. Kiekvienas gamintojas konfidencialiai pateikdavo savo pardavimų duomenis nepriklausomam ekspertui, o šis apibendrindavo rezultatus ir siųsdavo bendrus duomenis dalyviams. Šie duomenys leido kiekvienam gamintojui apskaičiuoti savo, tačiau ne kitų

rinkos dalį. Duomenys buvo teikiami kas ketvirtį ir buvo susiję su kiekvieno gamintojo pardavimų duomenimis. Be to, gamintojai nepriklausomam ekspertui konfidencialiai teikė 1995 m. sausio–gruodžio mėn. bei 1996 m. sausio–rugsėjo mėn. duomenis.

177 Todėl informacijos mainų sistema leido nagrinėjamoms įmonėms patikrinti, ar jų rinkos dalys Vokietijos rinkoje išliko santykinai pastovios.

178 Kalbant apie minėtos situacijos teisinį vertinimą, reikia priminti, kad informacijos atskleidimo savo konkurentams, siekiant pasirengti karteliui, pakanka įrodyti suderintų veiksmų EB 81 straipsnio prasme buvimą (šiuo klausimu žr. 1995 m. balandžio 6 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Tréfilunion prieš Komisiją*, T-148/89, Rink. p. II-1063, 82 punktą).

179 Suderintų veiksmų sąvoka EB 81 straipsnio 1 dalies prasme reiškia tokią derinimo tarp įmonių formą, kai dar nesudaromas susitarimas tikrąja šio žodžio prasme, tačiau konkurencijos keliama rizika sąmoningai pakeičiama praktiniu įmonių tarpusavio bendradarbiavimu (šio sprendimo 81 punkte minėto sprendimo *Suiker Unie ir kt. prieš Komisiją* 26 punktas ir šio sprendimo 143 punkte minėto sprendimo *Ahlström Osakeyhtiö ir kt. prieš Komisiją* 63 punktas).

180 Koordinavimo ir bendradarbiavimo kriterijai, būtini nustatyti suderintų veiksmų buvimą, tikrai nereikalauja, kad būtų parengtas realus „planas“, ir turi būti suprantami atsižvelgiant į EB sutarties nuostatoms dėl konkurencijos būdingą sampratą, pagal kurią kiekvienas ūkio subjektas privalo savarankiškai nustatyti bendrojoje rinkoje įgyvendi-

namą politiką ir sąlygas, kurias jis ketina siūlyti savo klientams (šio sprendimo 108 punkte minėto Teisingumo Teismo sprendimo *Deere prieš Komisiją* 86 punktas ir 2003 m. spalio 2 d. sprendimo *Thyssen Stahl prieš Komisiją*, C-194/99 P, Rink. p. I-10821, 82 punktas).

181 Nors tiesa yra ta, kad šis savarankiškumo reikalavimas neatima iš ūkio subjektų teisės sumaniai prisitaikyti prie esamo ar numanomo jų konkurentų elgesio, tačiau jis griežtai draudžia bet kokius tiesioginius ar netiesioginius šių subjektų ryšius, kurių tikslas ar poveikis yra tokių konkurencijos sąlygų, kurios neatitinka įprastų nagrinėjamos rinkos sąlygų, sukūrimas, atsižvelgiant į siūlomų prekių ar paslaugų pobūdį, įmonių dydį ir skaičių ir minėtos rinkos dydį (šio sprendimo 108 punkte minėtų sprendimų *Deere prieš Komisiją* 87 punktas ir šio sprendimo 180 punkte minėto sprendimo *Thyssen Stahl prieš Komisiją* 83 punktas).

182 Be to, kaip Pirmosios instancijos teismas pripažino šio sprendimo 32 punkte minėtame sprendime *Ciment* (1852 punktas), norint įrodyti suderintus veiksmus, nebūtina įrodyti, kad nagrinėjamas konkurentas formaliai įsipareigojo atitinkamai elgtis vieno ar kelių kitų konkurentų atžvilgiu ar kad konkurentai bendrai suderino savo būsimą elgesį rinkoje. Pakanka, kad konkurentas, išreikšdamas savo ketinimus, išsklaidytų ar bent iš esmės sumažintų netikrumą dėl elgesio, kurio iš jo tikimasi rinkoje.

183 Šiuo atžvilgiu Komisija teisingai nurodė ginčijamo sprendimo 466 konstatuojamojoje dalyje, kad vien to, jog įmonė atskleidžia nenorinti didesnės rinkos dalies, nei jau turi, pakanka informuoti konkurentus apie esminį jos strategijos elementą.

184 Be to, reikia priminti, kad nagrinėjama rinka yra labai koncentruota oligopolinė rinka. Tokioje rinkoje besikeisdamos informacija įmonės gali sužinoti apie savo konkurentų

pozicijas rinkoje bei verslo strategijas ir taip gerokai susilpninti tarp ūkio subjektų egzistuojančią konkurenciją (šio sprendimo 106 punkte minėto sprendimo *Deere prieš Komisiją* 88–90 punktai ir 180 punkte minėto sprendimo *Thyssen Stahl prieš Komisiją* 84 punktas).

185 Be to, kalbant apie ieškovės argumentą, kad Komisijos motyvavimas yra netiesioginis, reikia priminti, kad visi nagrinėjamos bylos elementai turi būti išnagrinėti ne atskirai, kaip izoliuoti pažeidimai, bet bendrame kontekste, kaip galimi vieno pažeidimo, kurio tikslas – riboti konkurenciją gipso plokščių rinkoje keturiose nagrinėjamose Europos rinkose, sudėties elementai. Pagal teismų praktiką įrodymai, kuriais Komisija remiasi sprendime, kad įrodytų, jog įmonė pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį, turi būti vertinami ne atskirai, bet kartu, kaip visuma (šiuo klausimu žr. 1972 m. liepos 14 d. Teisingumo Teismo sprendimo *ICI prieš Komisiją*, 48/69, Rink. p. 619, 68 punktą).

186 Be to, atsižvelgiant į bendras tikslo stabilizuoti nagrinėjamas rinkas aplinkybes, besikeisdamos informacija apie Vokietijos rinką, nagrinėjamos įmonės galėjo patikrinti, ar jų konkurentų rinkos dalys išliko nepakitusios.

187 Galiausiai kalbant apie ieškovės argumentą, kad, nesant susitarimo, Komisija turėjo įrodyti bent jau pasekmes rinkoje, reikia priminti, kad, taikant EB 81 straipsnio 1 dalį, nebūtina atsižvelgti į konkrečias susitarimo pasekmes, jei paaiškėja, kad juo siekiama trukdyti, riboti ar iškreipti konkurenciją bendrojoje rinkoje (šio sprendimo 36 punkte minėto sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 261 punktas).

188 EB 81 straipsnio 1 dalis taip pat taikoma ir suderintiems veiksmams, net jeigu jie nesukėlė konkurencijai žalingų padarinių rinkoje. Pirmiausia iš paties šios nuostatos teksto aišku, kad suderinti veiksmai, kaip ir įmonių susitarimai bei įmonių asociacijų

sprendimai, kuriais siekiama antikonkurencinio tikslo, yra draudžiami, neatsižvelgiant į jų pasekmes (2006 m. rugsėjo 21 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied prieš Komisiją*, C-105/04 P, Rink. p. I-8725, 137 ir 138 punktai).

189 Be to, nors iš pačios suderintų veiksmų sąvokos aišku, kad dalyvaujančios įmonės veikia rinkoje, ji nebūtinai reiškia, kad dėl šių veiksmų atsiranda konkrečios konkurenciją trukdančios, ribojančios arba iškreipiančios pasekmės (šio sprendimo 188 punkte minėto sprendimo *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied prieš Komisiją* 139 punktas).

190 Atsižvelgdamas į visas bylos aplinkybes, Pirmosios instancijos teismas, remdamasis neginčijamais faktais, pripažįsta, kad Komisija pakankamai įrodė, jog net jei nagrinėjamoms įmonėms nepavyko sudaryti konkretaus susitarimo tarpusavyje pasidalyti Vokietijos rinką, jos išreiškė bendrą ketinimą konkrečiai elgtis šioje rinkoje, t. y. stabilizuojant rinką apriboti konkurenciją.

Dėl keitimosi informacija apie kainų padidinimus Vokietijoje

Šalių argumentai

191 Ieškovė ginčija Komisijos kaltinimą, kad keturi gamintojai informuodavo vieni kitus apie savo ketinimus ar kad nuo 1994 m. pabaigos iki 1998 m. rugsėjo mėn. buvo

derinamos planuojamų kainų padidinimų datos ir lygiai. Ji mano, kad Komisija neįrodė savo kaltinimų. Aplinkybė, kad konkurencija Vokietijos rinkoje ir toliau vyko, rodo, kad gamintojai toliau veikė savarankiškai. Bet kuriuo atveju nagrinėjami ryšiai negali įrodyti bendros valios buvimo ar būti 1992 m. sudaryto susitarimo įrodymu.

192 Kalbant apie įtariamus tiesioginius BPB ryšius su konkurentais dėl kainų padidinimų Vokietijoje, BPB nurodė nesiuntusi konkurentams kopijų su savo kainų padidinimais. Kalbant apie tai, kad *Knauf* siuntė konkurentams savo kainoraščius, tokia informacija negali būti laikoma slaptu susitarimu dėl kainų, nes laiškai buvo susiję su kainų padidinimais, apie kuriuos jau buvo plačiai žinoma ar jie buvo numatyti rinkoje. Be to, kainoraščio kainos buvo dažnai mažinamos, pritaikant nuolaidas.

193 Ieškovė ginčija, kad *Lafarge* 1996 m. gruodžio 17 d. užrašai buvo padaryti ieškovės dukterinės bendrovės Vokietijoje *Rigips* komercijos direktoriui (V.) ir *Lafarge Gips* generaliniam direktoriui (X.) aptarus kainas. Ji neigia, kad toks aptarimas buvo. Be to, atmeta Komisijos išvadą, kad minėti užrašai yra tiesioginių gamintojų ryšių įrodymas. Kalbant apie kainų padidinimų vienalaikiškumą, ieškovė teigia, kad oligopolinėje rinkoje įmonėms įprasta stebėti konkurentų kainas ir elgtis paraleliai, bent jau kainoraščių kainų atveju. Tačiau „neto“ kainų lygmeniu konkurencija išliko intensyvi.

194 Kalbant apie *Lafarge* 1998 m. spalio 7 d. užrašus, ieškovė mano, kad juose aprašomas įprastas kainų didinimo mechanizmas oligopolinėje rinkoje. Ji teigia, kad užrašai atskleidžia daug faktinių aplinkybių, prieštaraujančių Komisijos kaltinimams, pavyzdžiui, tai, kad gamintojai taikė nuolaidas net po to, kai padidino kainoraščių kainas, tai,

kad *Rigips* paskelbė apie padidinimą aštuonios savaitės iki užrašų padarymo dienos, tačiau kiti gamintojai nepasekė šio padidinimo pavyzdžiu, tai, kad buvo abejonių dėl konkurentų reakcijos į kainų padidinimą, tai, kad daugelis kainų padidinimų ankstesniais metais buvo nedideli ir kad iki 1993—1994 m. *Lafarge* mėgino įgyti rinkos dalių.

195 Kalbant apie *Knauf* 1993 m. lapkričio 15 d. vidaus užrašus, ieškovė tvirtina, kad net jei šiuose užrašuose buvo rekomenduojama patvirtinti veiksmus, kurie gali būti antikonkurenciniai, tai nereiškia, kad taip ir buvo padaryta.

196 Kalbant apie *Rigips* 1994 m. vidaus užrašus, ieškovė teigia, jog frazė „manoma, kad kainos liks užšaldytos šiame lygmenyje“ neatskleidžia jokio slapto susitarimo, o rodo tik tai, kaip *Rigips* vertino kainų pokyčių perspektyvas.

197 Kalbant apie 1995 m. gruodžio 1 d. kainų padidinimą, ieškovė neigia, kad minėtas padidinimas nebuvo įgyvendintas dėl Versalyje įvykusio susitikimo. Ji teigia, kad kainų kritimas nuo 1995 m. gruodžio mėn. iki 1996 m. birželio mėn. veikiau įrodo, kad susitarimo nebuvo.

198 Kalbant apie 1997 m. rugsėjo mėn. kainų padidinimą, ieškovė neigia prisidėjusi prie kitų gamintojų mėginimų išvengti nesąžiningo klientų nuviliojimo. Ieškovė teigia, kad net jei gamintojai aptarinėjo rinkos pasidalijimo klausimus, šie aptarimai nedavė jokių rezultatų. Po to rinkoje buvo toliau konkuruojama ir todėl siūlymo 1997 m. rugsėjo mėn. padidinti kainoraščio kainas nepavyko įgyvendinti.

199 Kalbant apie 1998 m. rugsėjo mėn. kainų padidinimą, ieškovė teigia nedalyvavusi jokiame slaptame gamintojų susitarime. Ji teigia, kad vienintelis Komisijos įrodymas šiuo atžvilgiu yra tas, jog ji gavo su kainų padidinimu susijusio *Knauf* laiško kopiją. Tačiau tai nė kiek nepapildo *Knauf* prisipažinimo, kad ji kartais siųsdavo laiškus savo konkurentams, kuriuose informuodavo juos apie kainų padidinimą. Be to, ji neigia gavusi pranešimą iš *Gyproc*. Todėl Komisijos teiginys, kad 1998 m. rugsėjo mėn. kainų padidinimas buvo dar viena slapto susitarimo, kuriame dalyvavo ieškovė, apraiška Vokietijos rinkoje, nepagrįstas įrodymais.

200 Kalbant apie *Lafarge* 1998 m. spalio 7 d. užrašus, Komisija teigia jais rėmusis ne tam, kad nustatytų, jog nagrinėjamos įmonės palaikė ryšius, bet kad įrodytų, jog kainos buvo didinamos pagal tam tikrą schemą. Tai, kad paskelbti kainų padidinimai ne visada atitiko tikruosius sandorio kainų padidinimus, nereiškia, kad užmegzti ryšiai nebuvo neteisėti ar neturėjo jokių pasekmių. Komisija taip pat mano, kad tai, jog *Lafarge* iki 1993–1994 m. mėgino įgyti rinkos dalį, neleidžia suabejoti jos išvadomis šiuo atžvilgiu, nes ji nustatė tik tą aplinkybę, jog kainų padidinimai buvo derinami nuo 1994 m. pabaigos ar 1995 m. pradžios.

201 Dėl to, kad *Knauf* išsiuntė savo kainoraščius konkurentams, Komisija nurodo ginčijamo sprendimo 313–314 ir 472–474 konstatuojamąsias dalis.

202 Komisija pripažįsta, kad 1993 m. lapkričio 15 d. *Knauf* vidaus užrašuose ne aprašoma jau patvirtinta veiksmų eiga, o veikiau rekomenduojama elgtis tam tikru būdu. Tačiau

šių užrašų turinys rodo *Knauf* įmonėje vyravusį požiūrį, nulėmusį vėlesnius konkurentų ryšius, kuriuos Komisija įrodė ir kurie aiškiai patvirtina Komisijos išvadas, kad šių ryšių tikslas buvo antikonkurencinis. Iš jų galima spręsti ir apie vėlesnių ryšių motyvus.

203 Kalbant apie *Rigips* 1994 m. spalio mėn. vidaus užrašus, Komisija tvirtina, kad jų surašymo aplinkybės, įskaitant tai, kad jie padaryti likus mėnesiui iki laiškų, kuriuose paskelbiama apie 1995 m. vasario mėn. kainų padidinimus, išsiuntimo įrodo ne vien tai, kad minėtų užrašų autorius buvo gerai informuotas.

204 Kalbant apie 1995 m. gruodžio 1 d. kainų padidinimą, Komisija ginčija ieškovės teiginį, kad tai, jog šio padidinimo nepavyko įgyvendinti, rodo, jog 1992 m. nebuvo sudaryta jokio susitarimo. Be to, vėlesni įvykiai parodė, kad ryšiai buvo užmegzti 1996 m. (galbūt reaguojant į minėtą nesėkmę), įskaitant 1996 m. birželio mėn. susitikimą Versalyje, ir kad nuo 1997 m. vasario 1 d. buvo susitarta padidinti kainas.

205 Kalbant apie *Lafarge* 1996 m. gruodžio 17 d. užrašus, Komisija nurodo, kad sutarti kainų padidinimai yra ginčijamo sprendimo 430–434 konstatuojamosiose dalyse aprašyto sudėtinio ir tęstinio susitarimo apraiška. Be to, minėtų užrašų svarba aprašyta ginčijamo sprendimo 335–352 konstatuojamosiose dalyse.

206 Kalbant apie 1997 m. rugsėjo mėn. kainų padidinimą, Komisija nurodo, kad tai, jog šio padidinimo nepavyko įgyvendinti, neįrodo, kad nebuvo susitarimo.

207 Kalbant apie 1998 m. rugsėjo mėn. kainų padidinimą, Komisija pažymi, kad jei įmonė gauna iš konkurento informaciją apie kainas ir tam neprieštarauja, tai rodo pakankamą abipusiškumą, kad būtų galima konstatuoti suderintus veiksmus. Komisija taip pat mano, kad tai, jog *Gyproc* pripažino buvus suderintų mėginimų padidinti kainas Vokietijos rinkoje, patvirtina jos išvadą. Ji pažymi, kad ginčijamo sprendimo 380 konstatuojamojoje dalyje nurodyti BPB užrašai (kuriuose buvo nuoroda į antrąjį kainų padidinimą 1999 m. pirmąjį ketvirtį) buvo padaryti anksčiau, nei *Knauf* davė ginčijamo sprendimo 377 konstatuojamojoje dalyje paminėtus nurodymus, todėl jie negalėjo būti reakcija į šiuos nurodymus ar į gandus, kuriuos minėta įmonė norėjo pakurstyti rinkoje.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

208 BPB ginčija turėjusi tiesioginių ryšių su konkurentais kainų didinimo Vokietijos rinkoje klausimu ir kad buvo derinami veiksmai dėl kainų padidinimų taikymo. Ji taip pat teigia, kad bet kuriuo atveju, net jei buvo nustatyti tiesioginiai ryšiai su konkurentais, tai negali įrodyti bendros valios tarpusavyje derinti veiksmus dėl kainų.

209 Pirmiausia reikėtų išnagrinėti įmonių tarpusavio ryšių ir suderintų veiksmų, kuriuos aiškiai ginčija BPB, įrodymus.

210 Šiuo atžvilgiu reikėtų priminti, kad minėtus ryšius reikia vertinti atsižvelgiant į laikotarpį, kuriam buvo būdinga daug antikonkurencinių apraiškų, rodančių bendrą

konkurentų valią stabilizuoti gipso plokščių rinką keturiose didžiausiose Europos rinkose, įskaitant Vokietijos rinką. Taip pat reikia pažymėti, kad nors atskiro Komisijos rasto dokumento turinys negali vienareikšmiškai atskleisti antikonkurencinio elgesio, nes jį galima būtų aiškinti ir kitaip, t. y. ne tik noru riboti konkurenciją, ši aplinkybė negali neleisti minėto dokumento aiškinti kaip patvirtinančio tokio noro buvimą, jei jis yra vienas iš daugelio kitų dokumentų, kuriuose yra patikimų vienalaikio ir panašaus antikonkurencinio elgesio įrodymų.

211 Kalbant apie *Knauf* 1993 m. lapkričio 15 d. vidaus užrašus (ginčijamo sprendimo 305 konstatuojamoji dalis), BPB pažymi tik tai, kad minėtuose užrašuose rekomenduojamas elgesys, kuris galėtų būti antikonkurencinis, tačiau kad jie neįrodo, jog taip iš tikrųjų ir buvo elgtasi. Reikėtų pažymėti, kad, pagal minėtus užrašus, „spalio mėnesio pabaigoje naujas (*Knauf*) kainoraštis išsiųstas visiems tiesioginiams klientams. Kartu kopija buvo siunčiama visiems (jos) konkurentams, siekiant juos informuoti“. Todėl BPB paaiškinimui prieštarauja ta aplinkybė, jog minėtuose 1993 m. lapkričio mėn. užrašuose nurodytas įvykis įvyko 1993 m. spalio mėn. pabaigoje. Todėl su minėtais užrašais susijęs BPB paaiškinimas neįtikina. Bet kuriuo atveju BPB argumentu siekiama nebent papriekaištauti Komisijai neįrodžius, kad nagrinėjami informacijos mainai turėjo kokių nors pasekmių, tačiau šis argumentas negali paneigti jų antikonkurencinio tikslo.

212 Kalbant apie *Rigips* patalpose rastus 1994 m. spalio mėn. vidaus užrašus, ieškovė pakartoja ginčijamo sprendimo 323 konstatuojamojoje dalyje pateiktą savo paaiškinimą. Jos nuomone, minėti užrašai rodo, kaip įmonės valdytojas vertino Vokietijos rinkos būklę, remdamasis žiniomis, kurias gavo iš savo pardavimų personalo surinktos informacijos.

213 Šiuo atžvilgiu Komisija įtikinamiau aiškina minėtus užrašus, atsižvelgdama į kitus byloje esančius įrodymus, patvirtinančius, kad tuo metu nagrinėjamos įmonės derino veiksmus. Komisija teisingai mano, kad minėti užrašai atskleidžia žinojimą apie konkurentų strategijas ir liudija jų tarpusavio ryšius. Minėtų užrašų autorius, pirmiausia apibendrinęs padėtį rinkoje, paaiškina, kad *Gyproc* pardavimų vadybininkas skundėsi, jog jo įmonė prarado rinkos dalį ir turėjo ją susigrąžinti. Be to, užrašuose ėjo kalba apie kainų užšaldymą juose nurodytame lygyje ir kad kainos bus didinamos nuo 1995 m. vasario 1 d. Ši paskutinė pastaba ypač daug ką paaiškina. Jei *Knauf* būtų vienašališkai išsiuntusi pranešimus apie kainų padidinimus ir jei BPB paprasčiausiai būtų pasekusi tokiu kainų padidinimo pavyzdžiu, 1994 m. spalio mėn. BPB nebūtų galėjusi žinoti, kad 1995 m. vasario 1 d. buvo planuojama didinti kainas, atsižvelgiant į tai, kad *Knauf* paskelbė apie minėtą kainų padidinimą tik 1994 m. lapkričio mėnesį. Be to, jei BPB, kaip ji pati teigia, sužinojo apie tą kainų padidinimą iš savo klientų, niekas jai netrukdė to įrodyti, kad paneigtų Komisijos rastus patikimus įrodymus. Be to, reikėtų priminti, kad 1995 m. vasario 1 d. kainos iš tikrųjų buvo padidintos.

214 Be to, vertėtų pažymėti, kad, nepaisant minėtų konkrečių slaptų gamintojų tarpusavio ryšių įrodymų, Komisija ginčijamo sprendimo 329 konstatuojamojoje dalyje paprasčiausiai daro išvadą, kad konkurentai informavo vienas kitą apie savo ketinimus dėl kainų padidinimo 1995 m. vasario 1 d., tačiau neteigia, kad minėti užrašai yra tiesioginis suderintų veiksmų dėl kainų padidinimo įrodymas.

215 Kalbant apie 1995 m. gruodžio mėn. kainų padidinimą (ginčijamo sprendimo 330–333 konstatuojamosios dalys), ieškovė teigia, kad tai, jog jo nepavyko įgyvendinti, papildomai įrodo, kad 1992 m. susitarimo nebuvo. Šiuo atžvilgiu pakanka priminti, kad net jei nėra ekonominių pasekmių, tai ne įrodymas, kad kartelio nebuvo. Tai įrodo nebent tai, kad kartelis tinkamai neveikė, tačiau tai neturi reikšmės išvadai, jog buvo suderinti veiksmai, kuriais siekta antikonkurencinio tikslo.

216 Be to, tai, kad Komisija šiomis aplinkybėmis dar kartą nurodo 1996 m. birželio mėn. susitikimą Versalyje, kurio tikslas buvo stabilizuoti Vokietijos rinką, yra visais atžvilgiais reikšmingas dalykas, nes tai – įrodymas, kad nagrinėjamos įmonės jautė poreikį iš naujo aptarti padėtį Vokietijos rinkoje po to, kai 1995 m. nepavyko padidinti kainų.

217 Tokį požiūrį patvirtina *Lafarge* 1996 m. gruodžio 17 d. užrašai (ginčijamo sprendimo 335 konstatuojamoji dalis). Jų autorius iš pradžių nurodo:

„Mes dar kartą aptarėme dabartinę padėtį Vokietijos rinkoje“.

218 BPB neigia, kad diskusija su jos atstovu, į kurią buvo pateikiama nuoroda, įvyko. BPB teigia, kad oligopolinėje rinkoje įmonėms yra įprasta vadovautis viena kitos kainomis ir elgtis paraleliai. Sandorių kainų lygmeniu konkurencija buvo didelė.

219 BPB argumentą reikia atmesti. Atsižvelgiant į tai, kad 1996 m. gruodžio 17 d. užrašuose aptariami 1996 m. gruodžio 16 d. Vokietijos gipso plokščių gamintojų asociacijos susitikimo įvykiai, nėra priežasties abejoti tuo, kad BPB atstovo ir minėtų užrašų autoriaus, *Lafarge* darbuotojo, diskusija įvyko.

220 Be to, Komisijos pateiktas minėtų užrašų, kurie pažymėti kaip „griežtai konfidencialūs ir asmeniniai!“, aiškinimas nėra klaidingas. Šie užrašai aiškiai rodo jų autoriaus susirūpinimą konkurentų elgesiu ir kainų nustatymo politika, visų pirma jų taikytomis

nuolaidomis, atsižvelgiant į tai, jog visi gamintojai paskelbė nuo 1997 m. vasario 1 d. didinsiantys kainas. Šie užrašai parodo tiesioginius konkurentų ryšius, kuriuos palaikydami pateikdavo savo analizes ir pranešdavo apie savo ketinimus. Minėtų užrašų autorius paaiškino, kad BPB kai kuriems klientams pasiūlyta kaina buvo „mažesnė už (anksčiau) suderintą mažiausią kainą“ ir kad „(tai) vėl destabilizavo rinką“. Jis priduria:

„(*Knauf*) nustatė mažesnes kainas, nei buvo suderintos projektams iki 1997 m. gegužės mėnesio. Kaip ir mes, jie primygtinai reikalauja drausmės didinant kainas <…> Vėl bus labai sunku pakelti kainas iki sutarto lygio ((2,5–3) DM/m^2)“

221 Tokiomis aplinkybėmis Pirmosios instancijos teismas mano, kad Komisija ginčijamo sprendimo 352 konstatuojamojoje dalyje padarė teisingą išvadą, jog 1997 m. vasario mėn. kainų padidinimo atveju konkurentai tiesiogiai slapta susitarė padidinti kainas ir bent jau informavo vienas kitą apie savo ketinimus, susijusius su numatomu kainų padidinimu.

222 Kalbant apie 1997 m. rugsėjo mėn. mėgintą įgyvendinti kainų padidinimą, BPB teigia, kad nė vienas iš Komisijos pateiktų dokumentų nėra su juo susijęs ir kad su juo nesusijęs joks kaltinimas dėl dalijimosi klientais.

223 Visų pirma reikia pažymėti, kad keturios nagrinėjamos įmonės 1997 m. gegužės mėn. arba birželio mėn. pradžioje išsiuntinėjo laiškus, kuriuose paskelbė nuo 1997 m. rugsėjo 1 d. didinsiančios kainas (ginčijamo sprendimo 353 konstatuojamoji dalis). Ieškovė neginčija šių faktinių aplinkybių.

224 Be to, net jei Komisija nepateikia tiesioginių BPB ir jos konkurentų ryšių, susijusių su minėtu padidinimu, įrodymų, ginčijamo sprendimo 356 konstatuojamojoje dalyje kaip pavyzdys paminėti *Knauf* ir *Lafarge* tarpusavio mainai patvirtina, kad veiksmai dėl kainų padidinimų buvo derinami ir apskritai buvo kontroliuojamos platintojų nustatomos kainos. Tai, jog įmonė nedelsdama susisiekdavo su konkurentu, kad aptartų klientus ar platintojo nustatomas kainas, patvirtina, kad gamintojai bendradarbiavo tarpusavyje.

225 Komisija pateikia kitą pavyzdį, kuris, jos nuomone, yra papildoma slapto BPB, *Knauf*, *Lafarge* ir *Gyproc* susitarimo Vokietijos rinkoje apraiška. Jis yra susijęs su mėginimu padidinti kainas 1998 m. rugsėjo ir spalio mėnesiais.

226 Šiuo atžvilgiu akivaizdu, kad jau 1998 m. birželio mėn. BPB paskelbė nuo 1998 m. rugsėjo mėn. didinsianti kainas ir kad kiti konkurentai padarė tą patį tik 1998 m. rugpjūčio mėnesį. Akivaizdu ir tai, kad vienintelis kitas įrodymas, tiesiogiai susijęs su BPB, kurį Komisija mini ginčijamame sprendime, yra tas, kad *Knauf* išsiuntė savo pranešimo apie kainų padidinimą kopiją privačiu BPB direktoriaus adresu.

227 Reikia priminti, kad įprasta, jog antikonkurencinius veiksmus ir susitarimus apimanti veikla vykdoma pogrindyje, susitikimai vyksta slaptai ir parengiama kuo mažiau su tuo susijusių dokumentų. Iš to galima daryti išvadą, kad jei Komisija ir randa aiškių neteisėtų ūkio subjektų ryšių įrodymų, šie įrodymai paprastai būna fragmentiški ir pavieniai, todėl tam tikras aplinkybes dažnai prireikia patvirtinti naudojant dedukcijos metodą. Todėl daugeliu atvejų apie antikonkurencinį susitarimą ar veiksmus galima spręsti iš tam tikrų sutapimų ir požymių, kurie, nagrinėjant juos kartu, gali įrodyti konkurencijos taisyklių pažeidimą, jeigu nėra kito logiško paaiškinimo (šio sprendimo 36 punkte minėto sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 55–57 punktai).

228 Šiuo atveju, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, Pirmosios instancijos teismas mano, kad to, jog *Knauf* išsiuntė savo pranešimo apie kainų padidinimą kopiją privačiu BPB direktoriaus adresu (o tai yra neįprastas konkuruojančių įmonių bendravimo būdas), pakanka įrodyti, kad gamintojai taip pat glaudžiai bendradarbiavo dėl kainų padidinimų Vokietijos rinkoje 1998 m. rugsėjo ir spalio mėnesiais.

229 Galiausiai kalbant apie 1998 m. spalio 7 d. *Lafarge* užrašus (ginčijamo sprendimo 290–294 konstatuojamosios dalys), BPB mano, kad juose paprasčiausiai aprašoma, kaip veikia rinka. Tiesa yra tokia, kad jei minėti užrašai būtų vienintelis surastas įrodymas, jų nepakaktų įrodyti išankstinius suderintus veiksmus dėl kainų padidinimų. Tačiau, išnagrinėjus šiuos užrašus kitų pirmiau aprašytų įrodymų kontekste, jie patvirtina, pirma, kad konkurentai palaikė ryšius dėl kainų padidinimų ir kad tarp jų buvo ryšys, ir, antra, kad vyko diskusijos dėl Vokietijos rinkos dalių. Atsižvelgiant į kitus veiksmus, kurių ėmėsi nagrinėjamos įmonės, kad stabilizuotų Vokietijos rinką, kainų padidinimų paralelumą ir tai, kad Komisija per patikrinimus šių įmonių patalpose rado nemažai jų konkurentų pranešimų apie kainų padidinimus kopijų, kurias šios įmonės iš dalies prisipažino siųsdavusios ar gaudavusios tiesiogiai iš savo konkurentų, ieškovės pateikto minėtų užrašų aiškinimo negalima laikyti nuosekliu.

230 Antra, reikia išnagrinėti ieškovės argumentą, kad tiesioginiai konkurentų ryšiai, net jei jie būtų įrodyti, neprilygo antikonkurenciniam elgesiui.

231 Kalbant apie ieškovės tvirtinimą, kad tai buvo visiškai vienašalis elgesys, atsižvelgiant į tai, kad ieškovė niekada nesiuntė savo konkurentams laiškų, kuriuose būtų skelbiama apie kainų padidinimus, kopijų, tiesa yra ta, kad suderintų veiksmų sąvoka iš tikrųjų suponuoja abipusių ryšių buvimą. Tačiau ši sąlyga yra įvykdyta, jei vienas konkurentas

kito konkurento siūlymu ar bent jau pastarajam sutikus atskleidžia savo ketinimus ar būsimą elgesį rinkoje (šio sprendimo 32 punkte minėto sprendimo *Ciment* 1849 punktas).

232 Be to, byloje, kurioje buvo priimtas 1991 m. spalio 24 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas *Rhône-Poulenc prieš Komisiją* (T-1/89, Rink. p. II-867) ir kurioje ieškovė buvo kaltinama dalyvavimu susitikimuose, kuriuose konkurentai keisdavosi informacija, susijusia, be kita ko, su kainomis, kurias ketino taikyti rinkoje, Pirmosios instancijos teismas pripažino, kad įmonė, dalyvaudama susitikime, kurio tikslas yra antikonkurencinis, siekė ne tik iš anksto pašalinti netikrumą dėl būsimo savo konkurentų elgesio, bet ir negalėjo tiesiogiai ar netiesiogiai neatsižvelgti į per šiuos susitikimus gautą informaciją, kad nustatytų politiką, kurią ketino vykdyti rinkoje (122 ir 123 punktai).

233 Ši išvada taip pat taikoma, jei, kaip šioje byloje, vienos ar daugiau įmonių dalyvavimas suderintuose veiksmuose, kuriais siekiama antikonkurencinio tikslo, apsiriboja tik informacijos apie būsimą rinkoje veikiančių savo konkurentų elgesį gavimu.

234 Kiekvienas ūkio subjektas privalo savarankiškai nustatyti komercinę politiką, kurią ketina taikyti rinkoje. Todėl draudžiami bet kokie tiesioginiai ar netiesioginiai ūkio subjektų tarpusavio ryšiai, kurių tikslas ar poveikis yra daryti įtaką jų elgesiui rinkoje, siekiant sudaryti rinkoje tokias konkurencijos sąlygas, kurios neatitinka įprastų

nagrinėjamos rinkos sąlygų, tačiau įmonė taip pat negali atskleisti konkurentui elgesio, kuriuo nusprendė ar planuoja vadovautis rinkoje (1999 m. balandžio 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją*, T-305/94–T-307/94, T-313/94–T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ir T-335/94, Rink. p. II-931, toliau – sprendimas *LVM prieš Komisiją*, 720 punktas).

235 Kalbant apie ieškovės teiginį, kad nagrinėjamos įmonės klientai žinojo informaciją apie kainas dar prieš ją perduodant konkurentams ir kad todėl konkurentai galėjo būti jau anksčiau surinkę atskleistą informaciją rinkoje, reikėtų priminti, kad vien informacijos apie konkurentus, kurią nepriklausomas ūkio subjektas saugo kaip komercinę paslaptį, gavimo pakanka įrodyti antikonkurencinių ketinimų buvimą (šio sprendimo 154 punkte minėto sprendimo *Tate & Lyle ir kt. prieš Komisiją* 66 punktas).

236 Ieškovės teiginį, kad klientai žinojo informaciją apie kainas dar prieš ją perduodant konkurentams ir todėl ji galėjo būti surinkta rinkoje, reikia atmesti. Ši aplinkybė, jei būtų įrodyta, nereiškia, kad tuo metu, kai kainoraščiai buvo siunčiami konkurentams, šias kainas jau buvo galima laikyti objektyviais rinkos duomenimis, su kuriais galima iš karto susipažinti. Tai, kad minėti kainoraščiai buvo siunčiami tiesiogiai, leido konkurentams sužinoti tą informaciją paprasčiau, greičiau ir labiau tiesiogiai, nei renkant duomenis rinkoje. Be to, toks išankstinis pranešimas leido jiems sukurti abipusio tikrumo atmosferą, susijusią su jų būsima kainų nustatymo politika.

237 Tokiomis aplinkybėmis Pirmosios instancijos teismas mano, kad net jei Komisijai nepavyko įrodyti, jog visi gamintojai palaikė ryšius dėl kiekvieno kainų padidinimo Vokietijos rinkoje nagrinėjamu laikotarpiu ir net jei negalima atsižvelgti į *Gyproc* prisipažinimą, susijusį su slaptu susitarimu dėl kainų Vokietijos rinkoje (žr. pirmąjį ieškinio pagrindą), Komisija buvo teisi, nustatydama, kad BPB, *Knauf*, *Lafarge* ir *Gyproc* sukurta informacijos apie kainų padidinimus Vokietijos rinkoje mainų sistema prilygo suderintiems veiksmams, kurie prieštarauja EB 81 straipsnio 1 daliai.

Dėl geografinės kartelio aprėpties

238 Ieškovė teigia, kad Komisija neįrodė, jog geografiškai kartelis taip pat apėmė Prancūziją ir Beniliuksą.

239 Šiuo atžvilgiu pakanka priminti, kad susitikimas Londone ir informacijos apie parduotus kiekius mainai taip pat buvo susiję su Prancūzija ir Beniliuksu.

240 Jei Komisija gali padaryti teisiškai pagrįstą išvadą, kad įvairios apraiškos sudarė vieną pažeidimą, nes buvo bendro plano, skirto iškreipti konkurenciją, dalis, tai, kad slaptų veiksmų skaičius ir intensyvumas skyrėsi, atsižvelgiant į atitinkamą rinką, nereiškia, jog pažeidimas nebuvo susijęs su rinkomis, kuriose tokie veiksmai buvo ne tokie intensyvūs ir dažni. Būtų dirbtina išskaidyti tęstinį elgesį, kuriam būdingas vienas bendras tikslas, į atskirus pažeidimus, motyvuojant tuo, kad slapti veiksmai atitinkamose rinkose skyrėsi. Į tokius veiksnius reikia atsižvelgti tik vertinant pažeidimo sunkumą ir tik jei ir kai nustatomas baudos dydis (pagal analogiją žr. šio sprendimo 61 punkte minėto sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni* 90 punktą).

241 Darytina išvada, kad Komisija, nagrinėdama įvairius nagrinėjamą pažeidimą sudarančius elementus, nepadarė jokios teisės klaidos ar akivaizdžios vertinimo klaidos.

242 Tokiomis aplinkybėmis antrąjį ieškinio pagrindą reikia atmesti.

3. *Dėl trečiojo ieškinio pagrindo, pagrįsto neteisingu vieno pažeidimo sąvokos taikymu*

Šalių argumentai

243 Ieškovė teigia, kad esminė teisinė sąlyga nustatant tęstinį pažeidimą yra įmonių dalyvavimo tęstinumo, siekiant galutinio tikslo, įrodymas. Ji nurodo, kad Komisija klaidingai manė, jog tariamas 1992 m. bendras tikslas galėjo būti įvairių vėlesnių veiksmų neteisėtumo pagrindas. Pasak ieškovės, vėlesni įvykiai, kaip antai susitikimas Versalyje, nėra pažeidimas, o tik pasikėsinimas jį padaryti, ir kad tokiu kvalifikavimu negalima abejoti, darant prielaidą, kad tai tęstinis pažeidimas. Todėl ieškovė mano, kad Komisija, siekdama įrodyti sudėtinio ir tęstinio susitarimo buvimą, privalo pakankamai tiksliai ištirti kiekvieną apraišką, prieš pripažindama ją neteisėta. Be to, Komisija padarė dedukcinę klaidą, minėtų apraiškų pagrindu priėjusi prie išvados, kad egzistavo bendra valia ir manydama, kad jų neteisėtumą nulėmė ši bendra valia. Ieškovė teigia, kad Komisija privalo įrodyti, jog bendra valia egzistuoja nepaisant nagrinėjamo pažeidimo.

244 Ieškovės teigimu, Komisijos paaiškinimas, būtent kad ji, vertindama penkis antikonkurencinio elgesio pavyzdžius kartu, nustatė bendrą valią, nėra įtikinamas. Ieškovė pažymi, kad Komisijos nustatyto tikslo tapatumas neapibrėžtas ir paremtas tik teiginiu,

kad bet kokia antikonkurencine veikla galiausiai pasiekiamas tas pats tikslas, nes visas antikonkurencinis elgesys galiausiai turės įtakos kainoms. Taip pat nurodoma, kad Komisija negali deramai paaiškinti, koks iš tikrųjų buvo tariamo susitarimo turinys ir kada jis buvo sudarytas, jei ne 1992 m. susitikime. Ji taip pat teigia, kad teiginys dėl įtariamo vieno tęstinio pažeidimo, kuriame dalyvavo keturios įmonės ir kuris truko nuo 1992 iki 1998 m., yra dar neįtikinamesnis dėl to, kad kai kuriuose antikonkurenciniuose veiksmuose dalyvavo nedaug įmonių arba dėl to, kad tam tikros įmonės juose nedalyvavo. Ieškovė ir *Knauf* dalyvavo 1992 m. Londone vykusiame susitikime, tačiau jame nedalyvavo nei *Lafarge*, nei *Gyproc*. Nors neginčijama, kad po šio susitikimo informacija keitėsi ir *Lafarge*, ir *Gyproc*, Komisija nepaaiškina, kaip ar kada tai vyko ar kam padedant šios įmonės prisidėjo prie bendros valios ar bendro ketinimo, tariamai sudarančio informacijos mainų pagrindą. Be to, ieškovė mano, kad Komisija negalėjo padaryti jokios išvados iš antikonkurencinių apraiškų Prancūzijos ir Beniliukso rinkų atžvilgiu, nes jos buvo susijusios tik su Vokietijos ir Jungtinės Karalystės rinkomis.

245 Komisija teigia nurodžiusi kiekvieno iš penkių ginčijamo sprendimo 429 konstatuojamojoje dalyje nurodytų elgesio atvejų faktinių aplinkybių motyvus ir kad turi įrodyti būtent šių faktinių aplinkybių buvimą. Ji priduria, kad, atsižvelgusi į šias faktines aplinkybes, padarė išvadą, jog šie elgesio atvejai buvo bendro noro kuo labiau apriboti konkurenciją keturiose pagrindinėse Europos gipso plokščių rinkose išraiška. Padarius tokias išvadas, vienintelis logiškas būdas apibūdinti šiuos elgesio atvejus buvo laikyti juos tokio bendro noro apraiškomis. Todėl Komisija šioje analizėje nenaudojo netiesioginio motyvavimo. Ji taip pat teigia, kad įvairūs vieno pažeidimo elementai akivaizdžiai papildo vienas kitą, o toks papildymas įrodo įvairių šio pažeidimo apraiškų tikslo tapatumą. Pavyzdžiui, kad kainų padidinimai būtų sėkmingi, konkurentus turėjo tenkinti jų turimos rinkos dalys.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

246 Iš pradžių reikia pažymėti, kad iš ginčijamo sprendimo (479 konstatuojamoji dalis) matyti, jog Komisija nustatė, kad susitarimai ir suderinti veiksmai šioje byloje buvo nagrinėjamų įmonių, siekiančių bendro ekonominio tikslo – riboti konkurenciją – veiksmų dalis, ir šie veiksmai buvo įvairios sudėtinio tęstinio susitarimo, kurio tikslas ir poveikis buvo konkurencijos ribojimas, apraiškos. Atsižvelgdama į tai, kad minėti susitarimai ir suderinti veiksmai nepertraukiamai nuo 1992 iki 1998 m. buvo šių įmonių bendro noro stabilizuoti bent jau Vokietijos, Prancūzijos, Jungtinės Karalystės ir Beniliukso gipso plokščių rinkas ir taip apriboti konkurenciją jose objektyvi išraiška, Komisija kvalifikavo pažeidimą kaip vieną, sudėtinį ir tęstinį.

247 Todėl ginčijamo sprendimo 1 straipsnyje nurodyta, kad nagrinėjamos įmonės, įskaitant ieškovę, „dalyvaudamos susitarimuose ir suderintuose veiksmuose gipso plokščių sektoriuje, pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį“.

248 Visų pirma reikia išnagrinėti ieškovės argumentą, kad Komisija, remdamasi įvairiomis nagrinėjamo pažeidimo apraiškomis, padarė teisės klaidą, nuspręsdama, jog buvo bendras planas, neįrodžiusi, kad bendra valia egzistavo nepaisant šių įvairių apraiškų.

249 Reikėtų priminti, kad daugeliu atvejų apie antikonkurencinį susitarimą ar veiksmus galima spręsti iš tam tikrų sutapimų ir požymių, kurie, vertinant juos kartu, kai nėra kito tinkamo paaiškinimo, gali būti konkurencijos taisyklių pažeidimo įrodymas (šio sprendimo 36 punkte minėto sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 57 punktas). Šią teismų praktiką galima būtų pritaikyti vieno ir tęstinio pažeidimo

sąvokai. Sudėtinio, vieno ir tęstinio pažeidimo atveju kiekviena jo apraiška patvirtina, kad toks pažeidimas iš tikrųjų padarytas.

250 Todėl priešingai tam, ką teigia ieškovė, įvairios nagrinėjamo pažeidimo apraiškos turi būti vertinamos atsižvelgiant į bendras aplinkybes, paaiškinančias jų buvimo priežastį. Kyla ne netiesioginio motyvavimo, bet įrodymų vertinimo klausimas, kai įvairių faktinių aplinkybių įrodomąją galią patvirtina arba paneigia kitos faktinės aplinkybės, kurios, vertinant jas kartu, gali įrodyti, kad buvo padarytas vienas pažeidimas.

251 BPB taip pat teigia, kad Komisija neįrodė bendro tikslo, kuriuo remiantis įvairios apraiškos sudarytų vieną tęstinį pažeidimą.

252 Šiuo atžvilgiu reikėtų priminti, kad EB 81 straipsnio 1 dalis gali būti pažeista ne tik atskiru veiksmu, bet ir veiksmų daugetu arba tęstine veika. Šio aiškinimo negalima užginčyti motyvuojant tuo, kad viena ar kelios šių veiksmų daugeto ar tęstinio elgesio sudedamosios dalys galėtų būti pripažintos atskiru minėtos nuostatos pažeidimu. Jei įvairiais veiksmais vykdomas bendras planas, nes siekiama vieno tikslo – iškreipti konkurenciją bendrojoje rinkoje, Komisija turi teisę, remdamasi dalyvavimu pažeidime, numatyti atsakomybę už tokius veiksmus juos įvertindama kartu (šio sprendimo 36 punkte minėto sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 258 punktas).

253 Šioje byloje išnagrinėjus antrąjį ieškinio pagrindą nekyla abejonių, kad po susitikimo Londone BPB dalyvavo viename, sudėtiniame ir tęstiniame pažeidime, kuriam buvo būdingas vienintelis tikslas – užbaigti kainų karą ir stabilizuoti keturias gipso plokščių rinkas. Susitikimais, informacijos mainais ir kainų nustatymo veiksmais buvo siekiama to paties antikonkurencinio tikslo išlaikyti didesnes kainas, nei įprasta konkurencijos atveju, ir sumažinti atitinkamoje rinkoje veikiančių įmonių konkurenciją.

254 Išnagrinėjus antrąjį ieškinio pagrindą galima daryti išvadą, kad Komisija buvo teisi, ginčijamo sprendimo 432 konstatuojamojoje dalyje nuspręsdama, kad:

„Šios įvairios apraiškos <…> aiškiai viena kitą papildo, atsižvelgiant į tai, kaip veikia gipso plokščių rinka. Norint padidinus kainas pagerinti įmonių ekonominę padėtį, buvo būtinas šių įmonių veiksmų derinimas rinkos dalių lygmeniu“.

255 Šioje byloje Pirmosios instancijos teismas daro išvadą, kad dėl savo tapataus tikslo ir glaudžios sinergijos susitarimai ir suderinti veiksmai sudarė dalį bendro plano, kuris savo ruožtu buvo nagrinėjamų įmonių pastangų siekiant vieno ekonominio tikslo – paveikti įprastą kainų raidą – dalis. Kaip Komisija teisingai nurodo ginčijamo sprendimo 422 konstatuojamojoje dalyje, būtų dirbtina išskaidyti tokį tęstinį elgesį, kuriam būdingas vienas bendras tikslas, į atskirus pažeidimus, nes buvo padarytas vienas pažeidimas, laipsniškai pasireiškęs susitarimais ir suderintais veiksmais. Pažeidimas laikytinas vienu pažeidimu dėl kiekvieno susitarimo dalyvio siekiamo tikslo tapatumo, o ne dėl jo įgyvendinimo metodų (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 32 punkte minėto sprendimo *Ciment* 4127 punktą).

256 Be to, jei yra bendras susitarimas, kuris truko kelerius metus, kelių mėnesių atotrūkis tarp kartelio apraiškų neturi reikšmės. Nulemia tai, kad įvairūs veiksmai dėl savo tapataus tikslo yra bendro plano dalis (šio sprendimo 36 punkte minėto sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 260 punktas).

257 Kalbant apie argumentą, kad tokio plano nebuvo, pakanka priminti, kad vieno pažeidimo sąvoka apima būtent tokią situaciją, kai kelios įmonės dalyvavo pažeidime, kurį sudarė tęstinis elgesys siekiant vieno ekonominio tikslo – iškreipti konkurenciją, taip pat atskiri pažeidimai, kuriuos tarpusavyje sieja tas pats tikslas (visų elementų tikslas bendras) ir tie patys subjektai (tos pačios įmonės, žinančios, kad dalyvauja siekdamos bendro tikslo).

258 Galiausiai kalbant apie ieškovės teiginį, kad tam, jog pažeidimas buvo vienas, prieštarauja aplinkybė, kad kai kuriuose antikonkurenciniuose veiksmuose dalyvavo tik nedaug įmonių ir kad kai kurios įmonės iš pradžių nedalyvavo pažeidime, pakanka priminti, kad tai, jog įmonė nedalyvavo visuose kartelio aspektuose ar kad jos vaidmuo buvo tik nedidelis, neturi reikšmės nustatant, ar ji padarė pažeidimą. Į tokius veiksnius reikia atsižvelgti tik vertinant pažeidimo sunkumą ir, prireikus, kai nustatomas baudos dydis (šio sprendimo 36 punkte minėto sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 86 punktas).

259 Todėl net jei EB 81 straipsnio 1 dalyje nurodyti susitarimai ir suderinti veiksmai atsiranda bendradarbiaujant kelioms įmonėms, kurios visos yra pažeidimo vykdymo bendrininkės, jų dalyvavimo forma gali skirtis, visų pirma atsižvelgiant į atitinkamos rinkos ypatybes, kiekvienos įmonės padėtį tokioje rinkoje, į siekiamus tikslus bei pasirinktas ar numatomas įgyvendinimo priemones.

260 Todėl vien tai, kad kiekviena įmonė dalyvauja pažeidime jai būdingomis formomis, neturi įtakos pažeidimo kaip vieno ir tęstinio kvalifikavimui.

261 Iš aukščiau pateiktų svarstymų darytina išvada, kad kaltinimai, susiję su kartelio kaip vieno ir tęstinio pažeidimo kvalifikavimu yra nepagrįsti.

4. *Dėl ketvirtojo ieškinio pagrindo, pagrįsto EB 253 straipsnio, Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies ir bendrųjų principų pažeidimu apskaičiuojant baudos dydį*

262 Šį ieškinio pagrindą sudaro penkios dalys. Pirma, kalbant apie pradinį 80 mln. EUR baudos dydį, ieškovė mano, kad toks dydis yra nepagrįstas, neproporcingas ir nemotyvuotas. Šiuo atžvilgiu ji taip pat mano, kad Komisija klaidingai kvalifikavo pažeidimą kaip labai sunkų. Be to, ji teigia, kad Komisija suklydo, padariusi išvadą, kad pažeidimas turėjo realų neigiamą poveikį gipso plokščių rinkai. Antra, pradinės baudos padidinimas dėl pažeidimo trukmės grindžiamas neteisingu pažeidimo trukmės ir gairių aiškinimu. Komisija taip pat neįvertino ir tinkamai neatsižvelgė į nedidelį pažeidimo intensyvumą atitinkamu (-ais) nagrinėjamu (-ais) laikotarpiu (-iais). Trečia, ieškovė mano, kad Komisija klaidingai padidino baudą, atsižvelgusi į sunkinančias aplinkybes. Ketvirta, Komisija tinkamai neatsižvelgė į lengvinančias aplinkybes. Penkta, Komisija klaidingai taikė pranešimą dėl bendradarbiavimo.

Dėl pradinio baudos dydžio, nustatyto atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą, neproporcingumo

Dėl pažeidimo sunkumo

— Šalių argumentai

263 Ieškovė mano, kad, atsižvelgiant į ribotą pažeidimo poveikį rinkai, jį reikėjo kvalifikuoti kaip sunkų, o ne kaip labai sunkų.

264 Ieškovė pažymi, kad savo 1998 m. gruodžio 9 d. sprendime 1999/271/EB, susijusiame su EB (81) straipsnio taikymo procedūra (IV/34.466 – Graikijos keltai) (OL L 109, 1999, p. 24) ir 1998 m. spalio 14 d. sprendime 1999/210/EB, susijusiame su EB (81) straipsnio taikymo procedūra (byla IV/F-3/33.708 – *British Sugar plc*, byla IV/F-3/33.709 – *Tate & Lyle plc*, byla IV/F-3/33.710 – *Napier Brown & Company Ltd*, byla IV/F-3/33.711 – *James Budgett Sugars Ltd*) (OL L 76, 1999, p. 1) Komisija manė, kad nagrinėjamus pažeidimus dėl jų ribotos įtakos rinkai buvo galima laikyti sunkiais, o ne labai sunkiais.

265 Ieškovė taip pat teigia, kad net jei Komisijos kvalifikavimas būtų teisingas, ji turėjo pripažinti, kad net pačių sunkiausių pažeidimų kategorijai priskiriamų pažeidimų sunkumo laipsnis skiriasi ir kad, palyginti su kitomis kartelių bylomis, šioje byloje nagrinėjamas susitarimas buvo gerokai mažiau intensyvus ir antikonkurencinis kartelio

pavyzdys. Ieškovė nurodo, kad priimant ginčijamą sprendimą nagrinėjamoms įmonėms paskirta bauda buvo antra pagal dydį iš visų baudų, kurias Komisija kada nors yra paskyrusi (didžiausia bauda buvo paskirta byloje, kurioje priimtas 2001 m. lapkričio 21 d. Komisijos sprendimas 2003/2/EB, susijęs su (EB) 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra) (byla COMP/E-1/37.512 – Vitaminai) (OL L 6, 2003, p. 1). Ji tvirtina, kad nagrinėjamoje byloje nustatytas kartelis buvo gerokai mažiau intensyvus, nei, pavyzdžiui, nagrinėtasis Vitaminų byloje ir bylose, kuriose buvo priimti šie Komisijos sprendimai: 2001 m. gruodžio 5 d. Sprendimas 2002/742/EB, susijęs su (EB) 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (byla COMP/E-1/36.604 – Citrinos rūgštis) (OL L 239, 2002, p. 18), 1998 m. spalio 21 d. Sprendimas 1999/60/EB, susijęs su (EB) 81 straipsnio taikymo procedūra (byla IV/35.691/E-4 – Neizoliuoti vamzdžiai) (OL L 24, 1999, p. 1), 2000 m. birželio 7 d. Sprendimas 2001/418/EB, susijęs su (EB) 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (byla COMP/36.545/F3 – Amino rūgštys) (OL L 152, 2001, p. 24) ir 2001 m. liepos 18 d. Sprendimas 2002/271/EB, susijęs su (EB) 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (byla COMP/E-1/36.490 – Grafito elektrodai) (OL L 100, 2002, p. 1). Ji teigia, kad šios penkios bylos buvo susijusios su labai sunkiais EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimais. Todėl jos visos buvo susijusios su karteliais, apėmusiais visą bendrąją rinką ar Europos ekonominę erdvę (EEE). Šiais karteliais mėginta sudaryti už įtariamą gipso plokščių gamintojų kartelį daug intensyvesnius kartelius ir gipso plokščių gamintojų kartelis, palyginti su kitais karteliais, buvo netvirtas ir neapibrėžtas susitarimas, neturėjo jokios struktūros ar organizavimo formos. Tokiomis aplinkybėmis ieškovė mano, kad pradinis baudos dydis, kuris jai buvo paskirtas atsižvelgiant į nagrinėjamo pažeidimo sunkumą, yra neproporcingas ir prieštarauja vienodo požiūrio principui, turint omenyje tai, kad paskirta bauda yra trečia pagal dydį iš visų kitų minėtų kartelių dalyviams paskirtų baudų.

266 Ieškovė teigia, kad Komisija suklydo, lygindama įvairias baudas pagal atitinkamos rinkos dydį. Pirma, gairėse niekur nenurodoma, kad, vertinant pažeidimo sunkumą, reikia atsižvelgti į rinkos dydį vertės prasme. Antra, Komisija atsižvelgė tik į rinkos dydį,

bet ne į kitus veiksnius, nulemiančius pažeidimo sunkumą. Trečia, Komisija, vertindama pažeidimo sunkumą, paprastai neatsižvelgia į produkto rinkos dydį.

267 Komisija nurodo pažeidimo aspektus, kurie šioje byloje buvo įvertinti kaip ypač sunkūs (ginčijamo sprendimo 534, 535 ir 539–542 konstatuojamosios dalys). Ji taip pat nurodo, kad kartelis buvo planuojamas, valdomas ir skatinamas aukštu kiekvienos jame dalyvaujančios įmonės valdymo lygiu. Ji pabrėžia, kad BPB dalyvavo visose nagrinėjamo antikonkurencinio elgesio apraiškose ir pripažino, kad tie patys asmenys, (D.) ir (A.) (abu – BPB pagrindiniai vykdomieji direktoriai), tiesiogiai dalyvavo visose ginčijamame sprendime aprašytose neteisėtose veikose, išskyrus vieną.

— Pirmosios instancijos teismo vertinimas

268 Pažeidimo sunkumo vertinimas nustatant baudos dydį atliktinas, visų pirma, atsižvelgiant į konkurencijos apribojimų pobūdį, dalyvaujančių įmonių skaičių ir svarbą, kiekvienos iš jų kontroliuojamos rinkos dalį Bendrijoje bei padėtį rinkoje pažeidimo padarymo metu (1970 m. liepos 15 d. sprendimo *ACF Chemiefarma prieš Komisiją*, 41/69, Rink. p. 661, 176 punktas).

269 EB 81 straipsnio 1 dalyje aiškiai nurodyta, kad kaip nesuderinami su bendrąja rinka yra draudžiami visi suderinti veiksmai, kuriais tiesiogiai ar netiesiogiai nustatomos pirkimo ar pardavimo kainos arba kokios nors kitos prekybos sąlygos.

270 Todėl tokio tipo pažeidimai, ypač jei tai yra horizontalūs susitarimai, teismų praktikoje kvalifikuojami kaip „ypatingai sunkūs“, nes jie tiesiogiai veikia esminius konkurencijos principus nagrinėjamoje rinkoje (1999 m. kovo 11 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Thyssen Stahl prieš Komisiją*, T-141/94, Rink. p. II-347, 675 punktas), arba kaip akivaizdūs Bendrijos konkurencijos taisyklių pažeidimai (šio sprendimo 178 punkte minėto sprendimo *Tréfilunion prieš Komisiją* 109 punktas ir 1998 m. gegužės 14 d. sprendimo *BPB de Eendracht prieš Komisiją*, T-311/94, Rink. p. II-1129, 303 punktas).

271 Taip pat primintina, kad gairių 1 punkto A dalies antrosios pastraipos trečios įtraukos prasme „labai sunkiems pažeidimams“ iš esmės priskiriami „horizontalūs apribojimai, pavyzdžiui, kainų karteliai ir rinkos pasidalijimo kvotos“.

272 Iš to darytina išvada, kad Komisija teisingai kvalifikavo nagrinėjamą pažeidimą kaip labai sunkų dėl savo pobūdžio. Vis dėlto reikia išnagrinėti ieškovės nurodytas tariamai lengvinančias aplinkybes.

273 Kalbant apie ieškovės argumentą, kad pažeidimą reikėjo kvalifikuoti kaip sunkų, motyvuojant tuo, kad jo įtaka rinkai buvo ribota, reikia pažymėti, kad 2003 m. rugsėjo 30 d. sprendime *Michelin prieš Komisiją* (T-203/01, Rink. p. II-4071, 258 ir 259 punktai) Pirmosios instancijos teismas pripažino, kad pažeidimo sunkumą galima nustatyti atsižvelgiant į neteisėto elgesio pobūdį ir tikslą, ir kad nustatant baudos dydį su elgesio tikslu susiję veiksniai gali turėti daugiau reikšmės nei veiksniai, susiję su tokio elgesio pasekmėmis.

274 Todėl, nors taip pat būtina atsižvelgti į susijusios geografinės rinkos dydį ir į įtaką rinkai, kur tai gali būti įvertinta, pažeidimo pobūdis yra esminis pažeidimo sunkumo vertinimo kriterijus (2005 m. liepos 18 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Scandinavian Airlines System prieš Komisiją*, T-241/01, Rink. p. II-2917, 84 punktas).

275 Kalbant apie ieškovės argumentą, kad Komisija kituose savo sprendimuose sumažino baudas dėl ribotos kartelių įtakos rinkai, darant prielaidą, kad šis teiginys yra teisingas, reikėtų pažymėti, kad ankstesnė Komisijos sprendimų praktika savaime nesudaro baudų konkurencijos srityje teisinio pagrindo (2002 m. kovo 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją*, T-23/99, Rink. p. II-1705, 234 punktas).

276 Kalbant apie papildomą ieškovės reikalavimą, kad net jei pažeidimas kvalifikuotas teisingai, Komisija turėjo pripažinti, kad net pačių sunkiausių pažeidimų kategorijai priskiriamų pažeidimų sunkumo laipsnis skiriasi ir kad, palyginti su kitomis kartelių bylomis, šioje byloje nagrinėjamas susitarimas buvo gerokai mažiau intensyvus ir antikonkurencinis kartelio pavyzdys, šis klausimas sutampa su kitu klausimu, kuris bus išnagrinėtas toliau, būtent, ar Komisijos paskirtos baudos dydis buvo proporcingas pažeidimo sunkumui.

277 Vis dėlto reikia priminti, kad bet kuriuo atveju įvairių kartelių pavojingumo laipsnio beveik neįmanoma palyginti, nes kiekvienos bylos aplinkybės skiriasi.

278 Kalbant apie ieškovės teiginį, kad Komisija suklydo, lygindama įvairias baudas pagal atitinkamos rinkos dydį, reikia pažymėti, kad vertindama pažeidimo sunkumą, Komisija privalo atsižvelgti į daugelį veiksnių, kurių pobūdis ir reikšmė skiriasi,

nelygu nagrinėjamo pažeidimo tipas, ir į ypatingas atitinkamo pažeidimo aplinkybes (1983 m. birželio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Musique diffusion française ir kt. prieš Komisiją*, 100/80–103/80, Rink. p. 1825, 120 punktas). Prie veiksnių, apibrėžiančių pažeidimo sunkumą, tam tikrais atvejais gali būti priskiriamas ir nagrinėjamo produkto rinkos dydis (2006 m. rugsėjo 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Akzo Nobel prieš Komisiją*, T-330/01, Rink. p. II-3389, 37 punktas).

279 Galiausiai reikia pažymėti, kad tokio masto horizontalus kainų kartelis, kaip tas, kurį Komisija nustatė ginčijamame sprendime, susijęs su tokiu svarbiu ekonomikos sektoriumi, paprastai gali būti kvalifikuojamas tik kaip labai sunkus pažeidimas, nepaisant jo aplinkybių. Bet kuriuo atveju aplinkybės, kuriomis ieškovė remiasi šioje byloje, neleidžia suabejoti Komisijos atlikto pažeidimo sunkumo vertinimo pagrįstumu.

280 Todėl reikia atmesti ieškovės kaltinimus, kuriais ji ginčija pažeidimo kvalifikavimą kaip labai sunkų dėl savo pobūdžio.

Dėl konkrečios pažeidimo įtakos nagrinėjamai rinkai

— Šalių argumentai

281 Ieškovė teigia, kad Komisija ginčijamame sprendime neįrodė jokios kiekybiškai įvertinamos žalos.

282 Ieškovė mano, kad kartelio įtaka nagrinėjamoje rinkoje buvo ribota, atsižvelgiant į tai, kad 1992–1998 m. „neto“ kainos Jungtinėje Karalystėje išliko tokio pačios, o Vokietijoje sumažėjo 11 %. Ieškovė nurodo, kad Komisija neįrodė jokių kartelio pasekmių Prancūzijos ar Beniliukso rinkose. Be to, Komisija neįrodė jokios žalos vartotojams.

283 Ieškovė toliau teigia, kad nagrinėjamu laikotarpiu kainos ir rinkos dalys Jungtinėje Karalystėje bei Vokietijoje kito nuspėjamai, atsižvelgiant į tai, kad po negailestingo kainų karo buvo grįžtama prie įprastesnių konkurencijos sąlygų.

284 Ji pripažįsta, kad susitikimas Londone galėjo padėti pagreitinti kainų karo pabaigą, tačiau neigia, kad tai galėjo būti vienintelė priežastis. Ieškovės teigimu, kainų karas būtų pasibaigęs bet kuriuo atveju.

285 Ieškovė taip pat teigia, kad informacijos mainai turėjo mažai poveikio. Šiuo atžvilgiu ji nurodo naudojusi gautą informaciją tik tam, kad nustatytų, ar pramonėje atsirado naujų nuotaikų. Be to, (D.) niekam neatskleisdavo duomenų, išskyrus vieną kartą 1993 metais. Išnagrinėti duomenys, kuriais iš tikrųjų keistasi, patvirtina, kad minėti mainai neturėjo poveikio. Ieškovė pabrėžia, kad iš pradžių buvo keičiamasi metiniais duomenimis. 1993 m. pradėta keistis kas pusmetį, o 1996 m. – kas ketvirtį. Tačiau mainai nevyko reguliariai. Be to, informacija buvo apibendrinto pobūdžio, pateikiama kaip vienas bendras skaičius visai nacionalinei rinkai.

286 Ieškovė nurodo šio sprendimo 108 punkte minėtą sprendimą *Deere prieš Komisiją* ir šio sprendimo 270 punkte minėtą 1999 m. kovo 11 d. sprendimą *Thyssen Stahl prieš Komisiją* ir teigia, kad šios bylos aplinkybės visiškai skiriasi nuo minėtų dviejų bylų aplinkybių. Jose keistasi daug išsamesne ir aktualesne informacija.

287 Kalbant apie išankstinius įspėjimus padidinti kainoraščio kainas, ieškovė ginčija, kad beveik kiekvienu atveju apie minėtus padidinimus buvo įspėjama tik likus kelioms dienoms iki apie juos įspėjant klientus, o kai kuriais atvejais tai buvo daroma net vienu metu. Todėl informacija, ją perduodant, nebebuvo konfidenciali. Be to, ieškovė pažymi, kad klientai retai kada moka kainoraščio kainą.

288 Ieškovė taip pat mano, kad įtariamas pažeidimas negalėjo padaryti žalos vartotojams, nes beveik visi jos klientai yra didelę perkamąją galią turinčios komercinės įmonės, galinčios nusiderėti nuolaidų ir supriešinti gamintojus.

289 Ieškovė taip pat ginčija Komisijos išvadą, kad oligopolinėje rinkoje konkurencija paprastai būna labiau ribota. Ji teigia, kad rinkos dalys labai pasikeitė, taip pat daug klientų pakeitė tiekėjus.

290 Galiausiai ieškovė mano, kad Komisija neįrodė, jog pažeidimas turėjo įtakos Prancūzijos ir Beniliukso rinkoms. Ji nurodo, kad pagrindinis Komisijos įrodymas yra tas, jog informacijos mainai apėmė ir šias rinkas. Tačiau ji nepateikė su šiomis dviem rinkomis susijusio antikonkurencinio elgesio įrodymų.

291 Komisija mano, kad šioje byloje padarytas pažeidimas turėjo konkrečios įtakos dėl paties nagrinėjamos rinkos pobūdžio.

292 Be to, Komisija mano, kad kainų karo pabaiga buvo vienas iš pagrindinių kartelio tikslų ir kainų karas pasibaigė dėl kartelio. Kalbant apie BPB argumentą, kad pažeidimas nebuvo vienintelė kainų karo pabaigos priežastis, ji teigia, kad net jei taip būtų, tai nesumenkina konkrečios pažeidimo įtakos nagrinėjamoje rinkoje.

293 Kalbant apie informacijos mainus, Komisija nustatė, kad jie buvo naudojami stebėti rinką ir užkirsti kelią bet kokiai konkurencijai, kurią nagrinėjamos įmonės laikė pernelyg agresyvia keturiose atitinkamose rinkose.

294 To, kad įmonės iš tikrųjų paskelbė apie sutartus kainų padidinimus ir kad paskelbtos kainos tapo pagrindu nustatyti atskirų sandorių kainas, savaime pakanka padaryti išvadą, kad slapto susitarimo dėl kainų tikslas ir poveikis buvo didelis konkurencijos ribojimas. Todėl, siekiant įrodyti konkrečią kartelio įtaką atitinkamoje rinkoje, nebūtina nustatyti, ar nustatytos sandorių kainos keitėsi paraleliai paskelbtoms kainoms.

295 Komisija teigia neprivalanti įrodyti, kad pažeidimas sukėlė kiekybiškai įvertinamos žalos ar kad buvo padaryta žala vartotojams. Tačiau, nurodydama ginčijamo sprendimo 534 konstatuojamąją dalį, ji teigia, kad padidėjęs kainų ir rinkos dalių pastovumas

atitinka kartelio įgyvendinimą. Ji taip pat nurodo, kad gipso plokštės naudojamos statybos pramonėje, todėl jų kaina turi įtakos būsto kainoms ir galiausiai vartotojams.

296 Kalbant apie geografinę kartelio aprėptį, Komisija teigia, kad tai, jog antikonkurencinė veikla kai kuriose rinkose galėjo būti mažiau intensyvi, nereiškia, jog kartelis tokiose rinkose neveikė.

— Pirmosios instancijos teismo vertinimas

297 Reikia priminti, kad pagal gairių 1 punkto A dalies pirmąją pastraipą Komisija, apskaičiuodama baudos dydį pagal pažeidimo sunkumą, be kita ko, turi atsižvelgti į „konkrečią (pažeidimo) įtaką rinkai, jeigu ji gali būti įvertinta“.

298 Šiuo klausimu reikia išnagrinėti tikslią formuluotės „jeigu ji (konkreti įtaka) gali būti įvertinta“ reikšmę. Visų pirma reikia nustatyti, ar pagal šią formuluotę Komisija, apskaičiuodama baudų dydžius, gali atsižvelgti į konkrečią pažeidimo įtaką tik tada ir tik jei ji gali įvertinti šią įtaką.

299 Šiuo požiūriu reikia pabrėžti, kad vertinant susitarimų ar veiksmų pagal EB 81 straipsnį pasekmes būtina atsižvelgti į konkrečią situaciją, kurioje jie atsiranda, visų pirma ekonominį ir teisinį kontekstą, kuriame veikia įmonės, prekių ar paslaugų, kuriems jie

taikomi, pobūdį, taip pat realias nagrinėjamos rinkos ar rinkų veikimo sąlygas ir struktūrą (šio sprendimo 106 punkte minėto sprendimo *ASNEF-EQUIFAX ir Administración del Estado* 49 punktas).

300 Be to, kartelio įtakos atitinkamai rinkai nagrinėjimas yra neišvengiamai susijęs su prielaidomis. Tokiomis aplinkybėmis Komisija turi išsiaiškinti, kokia būtų buvusi nagrinėjamo produkto kaina nesant kartelio. Tačiau nagrinėjant realias kainos kitimo priežastis yra pavojinga daryti kokias nors išvadas apie kiekvienos jų vaidmenį. Reikia atsižvelgti į objektyvią aplinkybę, kad dėl kainų kartelio šalys atsisakė savo laisvės konkuruoti kainomis. Taip pat įtakos vertinimas, susijęs su kitais veiksniais nei šis savanoriškas kartelio šalių sprendimas nekonkuruoti tarpusavyje, neišvengiamai yra pagrįstas tikėtinomis, tačiau tiksliai neįvertinamomis galimybėmis.

301 Todėl Komisijai negali būti priekaištaujama rėmusis konkrečia antikonkurencinį tikslą turinčio kartelio įtaka atitinkamai rinkai, nepaisant aplinkybės, kad ji negalėjo įvertinti šios įtakos ar pateikti skaičių šiuo klausimu, nes kitaip gairių 1 punkto A dalies kriterijus, į kurį atsižvelgiama nustatant baudos dydį, netektų veiksmingumo. Todėl konkreti kartelio įtaka atitinkamai rinkai turi būti laikoma pakankamai įrodyta, jei Komisija gali pateikti konkrečių ir įtikinamų įrodymų, su pagrįsta tikimybe patvirtinančių, kad kartelis turėjo įtakos rinkai.

302 Šioje byloje iš Komisijos analizės santraukos (žr. ginčijamo sprendimo 534–538 konstatuojamąsias dalis) aišku, kad, siekdama nustatyti, jog kartelis turėjo konkrečios įtakos rinkai, ji rėmėsi keliais požymiais. Komisija rėmėsi ta aplinkybe, kad kartelio dalyviai kontroliavo visą arba beveik visą gipso plokščių pasiūlą keturiose rinkose, kurias apėmė kartelis. Ji taip pat nustatė, kad įvairūs kartelio elementai buvo įgyvendinti praktiškai, nes nagrinėjamos įmonės iš tikrųjų pakeitė savo elgesį po susitikimo Londone ir kad informacijos mainai, dėl kurių buvo nuspręsta, vyko visą

nagrinėjamą laikotarpį pagrindinėse rinkose, konkrečiau, Jungtinės Karalystės bei Vokietijos rinkose. Dėl kainų ji pridūrė, nurodydama ginčijamo sprendimo 212 ir 395 konstatuojamąsias dalis, kad jos buvo linkusios kilti ar bent jau nusistovėti ir kad su kainų padidinimais susiję ryšiai buvo realiai susieti su kainoraščių, į kuriuos vėliau buvo atsižvelgiama, nustatant kainas klientams, paskelbimu. Be to, Komisija, nurodydama ginčijamo sprendimo 71, 196 ir 289 konstatuojamąsias dalis ir jo priedą, nustatė, kad rinkos dalys nagrinėjamu laikotarpiu išliko palyginti pastovios, pastovesnės, nei iki 1988–1992 m., laikotarpio, kurį nagrinėjamos įmonės apibūdino kaip kainų karą.

303 Tai, kad kartelyje dalyvavusioms šalims priklausė didžiausia atitinkamos rinkos dalis (iš tikrųjų beveik visa rinka) ir tai, kad nustatytais susitarimais buvo konkrečiai siekiama padidinti kainas labiau, nei jos būtų padidėjusios nesant tokių susitarimų, yra požymiai, rodantys, kad pažeidimas galėjo turėti reikšmingų antikonkurencinių pasekmių.

304 Todėl Komisijai negalima priekaištauti manius, kad tai, jog kartelio dalyviams priklausė labai didelė nagrinėjamos rinkos dalis, buvo svarbus veiksnys, į kurį reikėjo atsižvelgti nagrinėjant konkrečią kartelio įtaką rinkai. Negalima paneigti, kad kainų ir rinkos stabilizavimo kartelio veiksmingumo tikimybė didėja, didėjant tokio kartelio dalyvių rinkos dalims, kurias jie pasidalija tarpusavyje. Nors vien ši aplinkybė neįrodo konkrečios įtakos, vis dėlto ginčijamame sprendime Komisija nenustatė tokio priežastinio ryšio, o tik atsižvelgė į šią aplinkybę taip pat, kaip į kitus veiksnius.

305 Kalbant apie Komisijos teiginį, kad kainos iš tikrųjų buvo linkusios kilti ar bent jau nusistovėti (ginčijamo sprendimo 534 konstatuojamoji dalis), reikia pažymėti, kad

Komisija nepateikia kainų raidos statistikos, o tik pažymi, kad BPB ir *Lafarge* savo atsakymuose į pranešimą apie kaltinimus nurodė, jog kainos Jungtinės Karalystės ir Vokietijos rinkose buvo linkusios kilti ar bent jau nusistovėti.

306 Šiuo atžvilgiu reikėtų pažymėti tokius dalykus. Pirma, kalbant apie *Lafarge* atsakymą į pranešimą apie kaltinimus, iš šio sprendimo 58 punkto aišku, kad Pirmosios instancijos teismas, siekdamas išsamumo, nusprendė neatsižvelgti į jį kaip ieškovę apkaltinantį įrodymą. Antra, net jei ieškovės atsakymą į pranešimą apie kaltinimus galima būtų aiškinti taip, kaip tai daro Komisija, būtent kad Jungtinės Karalystės ir Vokietijos rinkų atveju ieškovė pati pripažino, jog kainos buvo linkusios kilti ar bent jau nusistovėti, šis teiginys neapima Prancūzijos ir Beniliukso rinkų. Trečia, iš ieškovės atsakymo į pranešimą apie kaltinimus aišku, kad ji nurodė, jog 1992–1998 m. faktinės sandorių kainos Jungtinėje Karalystėje išliko tokio pat lygio, o Vokietijoje sumažėjo.

307 Tačiau jei yra įrodyta, kad kartelis buvo įgyvendintas, negalima reikalauti, kad Komisija sistemingai įrodytų, jog susitarimai iš tikrųjų leido nagrinėjamoms įmonėms pasiekti didesnį sandorių kainų lygį, nei tas, kuris būtų buvęs nesant kartelio. Būtų neproporcinga reikalauti tokio įrodinėjimo, nes tam reikėtų daug išteklių, atsižvelgiant į tai, kad reikėtų daryti hipotetinius apskaičiavimus, pagrįstus ekonominiais modeliais, kurių tikslumą teismui būtų sunku patikrinti ir kurių patikimumas neįrodytas (generalinio advokato J. Mischo išvados byloje, kurioje buvo priimtas 2000 m. lapkričio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Mo och Domsjö prieš Komisiją*, C-283/98 P, Rink. p. I-9855, I-9858, 109 punktas).

308 Šioje byloje iš ginčijamo sprendimo ir iš pačios ieškovės prisipažinimo aišku, kad kainų karas baigėsi, o dėl to savo ruožtu kainos padidėjo labiau, nei būtų padidėjusios nesant neteisėtų susitarimų.

309 Be to, tai, kad su kainų padidinimais susiję ryšiai buvo susieti su kainoraščių, į kuriuos buvo atsižvelgiama vėliau, nustatant kainas klientams, paskelbimu (ginčijamo sprendimo 534 konstatuojamoji dalis), savo pobūdžiu turėjo įtakos rinkai ir įvairių subjektų elgesiui tiek pasiūlos, tiek paklausos srityje, atsižvelgiant į tai, kad tokie paskelbimai turėjo įtakos kainų nustatymo procesui, nes paskelbtos kainos tapo atspirties tašku individualioms deryboms dėl sandorių kainų su klientais (šiuo klausimu žr. 1998 m. kovo 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Finnboard prieš Komisiją*, T-338/94, Rink. p. II-1617, 342 punktą), kurie tikrai pastebėjo, kad jų galimybės derėtis dėl kainų tapo ribotos (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 234 punkte minėto sprendimo *LVM prieš Komisiją* 745 punktą).

310 Be to, kainos, net jei tik nurodomojo pobūdžio, nustatymas paveikia konkurenciją, nes leidžia visiems kartelio nariams gana tiksliai numatyti, kokia bus jų konkurentų vykdoma kainų politika (1972 m. spalio 17 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Vereeniging van Cementhandelaren prieš Komisiją*, 8/72, Rink, p. 977, 21 punktas). Apskritai tokie karteliai tiesiogiai veikia esminius konkurencijos principus atitinkamoje rinkoje (šio sprendimo 270 punkte minėto sprendimo *Thyssen Stahl prieš Komisiją* 675 punktas). Iš tikrųjų išreikšdami bendrą norą taikyti tam tikrą kainų lygį savo produktams, atitinkami gamintojai savarankiškai nebenustato savo politikos rinkoje, taip pažeisdami konkurenciją reglamentuojančių Sutarties nuostatų pamatinę koncepciją (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 270 punkte minėto sprendimo *BPB de Eendracht prieš Komisiją* 192 punktą).

311 Todėl Pirmosios instancijos teismas mano, kad Komisija įrodė, jog kartelis turėjo konkrečios įtakos nagrinėjamai rinkai kainų atžvilgiu.

312 Kalbant apie Komisijos teiginį ginčijamo sprendimo 534 konstatuojamojoje dalyje, kad dėl nagrinėjamo pažeidimo rinkos dalys nagrinėjamu laikotarpiu buvo palyginti pastovios, šis teiginys nepagrįstas. Reikia pripažinti, kad iš ginčijamo sprendimo priede esančios lentelės, kurią nurodo Komisija, matyti, jog rinkos dalys 1992–1998 m. lyg ir išliko palyginti pastovios. Vis dėlto, nesant duomenų, susijusių su padėtimi nagrinėjamoje rinkoje iki kartelio, minėta lentelė neįrodo, kad pastovumas, jei jis būtų nustatytas, buvo nagrinėjamo pažeidimo pasekmė.

313 Kalbant apie informacijos mainus, pagal nusistovėjusią teismų praktiką, jei nėra įrodyta priešingai (o tai turi padaryti suinteresuotieji ūkio subjektai), daroma prielaida, kad suderintuose veiksmuose dalyvaujančios ir rinkoje tebeveikiančios įmonės, nustatydamos savo elgesį rinkoje, atsižvelgia į informaciją, kuria keičiasi su konkurentais. Tai visų pirma taikoma tuo atveju, kai įmonės derina veiksmus reguliariai, ilgą laiką, kaip yra šioje byloje (žr. šio sprendimo 79 punkte minėto sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 216 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

314 Atsižvelgdamas į pateiktus svarstymus, Pirmosios instancijos teismas daro išvadą, kad Komisija įrodė pažeidimo pasekmes nagrinėjamoje rinkoje, išskyrus rinkos dalių pastovumą. Atsižvelgiant į nagrinėjamo pažeidimo sunkumą ir rinkos pobūdį taip pat galima daryti prielaidą, kad poveikis buvo padarytas Prancūzijos ir Beniliukso rinkoms.

315 Todėl dar reikia išnagrinėti, ar tai, kad Komisija neįrodė visų nurodytų pažeidimo pasekmių, turi įtakos pažeidimo kvalifikavimui kaip labai sunkaus ir baudos dydžiui.

316 Šiuo atžvilgiu reikėtų priminti, kad pažeidimo sunkumas turi būti nustatomas atsižvelgiant į daugelį veiksnių, pavyzdžiui, konkrečias bylos aplinkybes, jos kontekstą ir atgrasantį baudų poveikį; tačiau privalomo ir baigtinio kriterijų, į kuriuos reikia atsižvelgti, sąrašo nėra (1997 m. liepos 17 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Ferriere Nord prieš Komisiją*, C-219/95 P, Rink. p. I-4411, 33 punktas).

317 Pirmosios instancijos teismas savo sprendime *Michelin prieš Komisiją* (minėtas šio sprendimo 273 punkte, 258 ir 259 punktai) pripažino, kad pažeidimo sunkumas galėtų būti nustatomas atsižvelgiant į piktnaudžiaujamo elgesio pobūdį ir tikslą, ir kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką nustatant baudos dydį su elgesio tikslu susiję veiksniai gali turėti daugiau reikšmės, nei veiksniai, susiję su tokio elgesio pasekmėmis.

318 Teisingumo Teismas patvirtino tokį požiūrį ir pripažino, kad antikonkurencinių veiksmų pasekmės nėra lemiamas kriterijus nustatant tinkamą baudos dydį. Su tam tikro elgesio ketinimais susiję aspektai gali turėti daugiau reikšmės, nei veiksniai, susiję su jo pasekmėmis, visų pirma tada, jei savo pobūdžiu tai yra sunkus pažeidimas, pavyzdžiui, kainų nustatymas ir rinkos padalijimas (šio sprendimo 180 punkte minėto 2003 m. spalio 2 d. sprendimo *Thyssen Stahl prieš Komisiją* 118 punktas).

319 Be to, reikia priminti, kad horizontalūs susitarimai dėl kainų visada buvo laikomi vienais iš sunkiausių pažeidimų pagal Bendrijos konkurencijos teisę (šio sprendimo 154 punkte minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Tate & Lyle ir kt. prieš Komisiją* 103 punktas ir 2003 m. kovo 19 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *CMA CGM ir kt. prieš Komisiją*, T-213/00, Rink. p. II-913, 262 punktas).

320 Galiausiai taip pat svarbu pažymėti, kad Komisija, nustatydama pradinį baudos dydį, neteikė svarbiausios reikšmės realios pažeidimo įtakos rinkai kriterijui. Komisija

nustatė pradinį baudos dydį remdamasi ir kitais motyvais, visų pirma išvada, kad pažeidimas kvalifikuotinas kaip labai sunkus dėl savo pobūdžio (ginčijamo sprendimo 528–530 konstatuojamosios dalys) ir kad atitinkama geografinė rinka sudarė didelę Bendrijos rinkos dalį vertinant tiek geografiniu, tiek vertės požiūriu, nes sudarė apytikriai 80 % visos šios rinkos vertės (ginčijamo sprendimo 539–-542 konstatuojamosios dalys).

321 Todėl, atsižvelgiant į visus pateiktus svarstymus, Komisija teisingai kvalifikavo pažeidimą kaip labai sunkų.

322 Be to, Pirmosios instancijos teismas, įgyvendindamas savo neribotą kompetenciją ir atsižvelgdamas į pateiktus svarstymus, daro išvadą, kad tai, jog Komisija tik iš dalies įrodė pažeidimo pasekmes, nesuteikia pagrindo suabejoti tuo, kaip Komisija nustatė pradinį baudos dydį, atsižvelgdama į pažeidimo sunkumą.

Dėl pradinio baudos dydžio nustatymo atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą

— Šalių argumentai

323 Ieškovė mano, kad, remiantis gairių 1 punkto A dalies antrosios pastraipos trečia įtrauka, už labai sunkų pažeidimą skiriamos baudos pradinis dydis gali viršyti 20 mln. EUR. Ieškovė mano, kad, atsižvelgiant į šią nuostatą, Komisija turėtų paaiškinti,

kokio kriterijaus pagrindu nusprendė skirti didesnę nei 20 mln. EUR baudą. Nesant tokio paaiškinimo, laikytina, kad baudos dydis pasirinktas atsitiktinai.

324 Ieškovė teigia, kad jos bauda yra neproporcinga ir per didelė, palyginti su jos apyvarta. Ji pažymi, kad jai paskirta bauda sudaro 18,1 % jos gipso plokščių apyvartos Europoje, 24,3 % gipso plokščių apyvartos keturiose pagrindinėse rinkose ir 44,4 % gipso plokščių apyvartos Jungtinėje Karalystėje bei Vokietijoje 2001–2002 metais. Be to, vertinant pagal ieškovės apyvartą, jos bauda yra daug didesnė nei kitos už tokius pačius ar panašius pažeidimus paskirtos baudos.

325 Ieškovė teigia, kad nagrinėjant baudos proporcingumą turi būti teikiama reikšmė palyginimui su kitomis bylomis. Jai kyla klausimas, pagal kokius kriterijus vertintinas proporcingumas, jei ji negali ginčyti baudos proporcingumo, lygindama su neseniai išnagrinėtais panašiais atvejais arba ieškovės ar kitų įmonių apyvarta.

326 Ieškovė taip pat teigia, kad dėl to, jog Komisija bent vienerius metus vėlavo priimti ginčijamą sprendimą, jai buvo paskirta daug didesnė bauda nei galbūt būtų buvusi paskirta, jei sprendimas būtų buvęs priimtas 2001 m. pabaigoje, o ne 2002 m. lapkričio 27 dieną. Tuo metu Komisija mėgino nukreipti visuomenės dėmesį nuo daugelio nesėkmių tam tikrose susijungimų bylose ir todėl siekė gauti maksimalios politinės naudos, paskirdama „dideles baudas“ už šį kartelį.

327 Komisija tvirtina, kad pradiniai baudų dydžiai, nustatyti kiekvienai įmonei, yra aiškiai ir proporcingai susiję tarpusavyje ir priklauso nuo pažeidimo sunkumo.

328 Komisija nurodo, kad priežastys, paskatinusios ją nustatyti pradinį 80 mln. EUR baudos dydį, nurodytos ginčijamo sprendimo 545–549 konstatuojamosiose dalyse. Ji teigia neprivalanti papildomai motyvuoti savo pasirinkimo.

329 Komisija teigia, kad bet koks palyginimas su kitose bylose paskirtomis baudomis neturi reikšmės, nes ji nustato baudų dydžius, atsižvelgdama į konkretų atvejį, ir bet kuriuo atveju, neviršydama Reglamente Nr. 17 nustatytų ribų, gali padidinti bendrą baudų sumą, jei to reikia konkurencijos politikos įgyvendinimui užtikrinti. Komisija pateikia lentelę su pradiniais baudų dydžiais, nustatytais su didžiausios vertės rinkomis susijusiose bylose, siekdama įrodyti, jog pradinis ieškovei paskirtos baudos dydis neviršija kitose bylose nustatytų baudų dydžių ir kad, priešingai, jis daug mažesnis, atsižvelgiant į nagrinėjamos rinkos dydį. Tačiau ji pabrėžia nesiekianti pateisinti pradinio dydžio remdamasi minėta lentele, nes ji susijusi tik su vienu iš veiksnių, į kuriuos atsižvelgiama nustatant pradinę sumą.

330 Galiausiai Komisija teigia, kad BPB neįrodė nei to, jog buvo nepagrįstai uždelsta, atsižvelgiant į bylos sudėtingumą, nei to, kad toks vėlavimas kaip nors pažeidė jos teisę į gynybą. BPB teiginiai, susiję su politine atmosfera, yra visiškai spekuliatyvūs ir neturi jokio ryšio su klausimu, ar bauda paskirta teisėtai.

— Pirmosios instancijos teismo vertinimas

331 Dėl piniginės baudos, skirtos už Bendrijos konkurencijos taisyklių pažeidimą, apskaičiavimo motyvavimo pareigos apimties visų pirma primintina, kad ji turi būti nustatyta atsižvelgiant į Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies antrosios pastraipos nuostatas, pagal kurias „nustatant baudos dydį, atsižvelgiama į pažeidimo sunkumą ir trukmę“. Šiuo atžvilgiu gairėse ir pranešime dėl bendradarbiavimo nurodyta, į kokius veiksnius Komisija atsižvelgia, nustatydama pažeidimo sunkumą ir trukmę (2003 m. liepos 9 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Cheil Jedang prieš Komisiją*, T-220/00, Rink. p. II-2473, 217 punktas). Šiomis aplinkybėmis motyvavimo pareiga, kuri yra esminis procedūrinis reikalavimas, tenkinama, kai Komisija savo sprendime nurodo veiksnius, į kuriuos ji atsižvelgė taikydama gaires ir tam tikrais atvejais pranešimą dėl bendradarbiavimo ir kurie jai leido nustatyti pažeidimo sunkumą ir trukmę apskaičiuojant piniginės baudos dydį (minėto sprendimo *Cheil Jedang prieš Komisiją* 218 punktas).

332 Akivaizdu, kad šioje byloje Komisija nenurodė kitų skaičių, išskyrus susijusius su nagrinėjamų įmonių rinkos dalimis, pagal kuriuos ji nustatė pradinį ieškovės baudos dydį – 80 mln. EUR.

333 Tačiau į Komisijos motyvavimo pareigą neįeina reikalavimas savo sprendime nurodyti skaičius, susijusius su baudų dydžio apskaičiavimo metodu (2000 m. lapkričio 16 d. sprendimo *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją*, C-286/98 P, Rink. p. I-9925, 66 punktas).

334 Su baudų dydžių apskaičiavimo metodu susijusių skaičių nurodymas, nepaisant šių skaičių naudos, nėra esminis dalykas norint įvykdyti pareigą motyvuoti sprendimą, kuriuo skiriamos baudos; bet kuriuo atveju Komisija, mechaniškai panaudodama vien aritmetines formules, negali atsisakyti savo turimų vertinimo įgaliojimų (2003 m. spalio 2 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Salzgitter prieš Komisiją*, C-182/99 P, Rink. p. I-10761, 75 punktas).

335 Kalbant apie baudų nustatymo absoliučiais dydžiais motyvavimą, reikia turėti omenyje, kad baudos yra Komisijos konkurencijos politikos priemonė ir Komisija, nustatydama baudų dydžius, turi turėti tam tikrą diskreciją, kad šios baudos paskatintų įmones paisyti konkurencijos taisyklių (1995 m. balandžio 6 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Martinelli prieš Komisiją*, T-150/89, Rink. p. II-1165, 59 punktas).

336 Be to, svarbu užtikrinti, kad ūkio subjektai negalėtų nesunkiai numatyti baudų. Jei Komisija savo sprendime privalėtų nurodyti su baudų dydžių apskaičiavimo metodu susijusius skaičius, būtų pakenkta šių baudų atgrasančiam poveikiui. Jei baudos dydis būtų nustatomas pritaikius paprasčiausią aritmetinę formulę, įmonės galėtų nuspėti galimą sankciją ir palyginti ją su nauda, kurią gautų iš konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo.

337 Šioje byloje reikia pažymėti, kad Komisija ginčijamo sprendimo 522–553 konstatuojamosiose dalyse nurodė veiksnius, į kuriuos atsižvelgė, apskaičiuodama baudas pagal kiekvienos iš nagrinėjamų įmonių padaryto pažeidimo sunkumą. Šiose konstatuojamosiose dalyse aiškiai ir išsamiai pateikiamas Komisijos motyvavimas ir ieškovei

suteikiama galimybė sužinoti veiksnius, į kuriuos buvo atsižvelgta, siekiant įvertinti pažeidimo sunkumą baudos dydžio apskaičiavimo tikslu, o Pirmosios instancijos teismui – galimybė atlikti teisminę kontrolę. Todėl reikia pripažinti, kad šiame sprendime Komisija įvykdė pagal EB 253 straipsnį jai tenkančią motyvavimo pareigą.

338 Kalbant apie ieškovės argumentą, kad jos bauda yra neproporcinga ir per didelė, palyginti su jos apyvarta, pakanka priminti, kad Komisija neprivalo nustatyti baudos pagal sumas, grindžiamas nagrinėjamų įmonių apyvarta, ir neprivalo užtikrinti, kad, kai baudos skiriamos kelioms tame pačiame pažeidime dalyvavusioms įmonėms, galutinės atitinkamoms įmonėms skiriamos baudos atspindėtų visus jų bendros apyvartos ar apyvartos nagrinėjamos prekės rinkoje skirtumus (šio sprendimo 90 punkte minėto sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 255 ir 312 punktai).

339 Be to, Bendrijos teisėje nėra bendro taikymo principo, kad sankcija turi būti proporcinga įmonės dydžiui prekės, kuri yra pažeidimo objektas, rinkoje (2006 m. gegužės 18 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Archer Daniels Midland ir Archer Daniels Midland Ingredients prieš Komisiją*, C-397/03 P, Rink. p. I-4429, 101 punktas).

340 Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalis taip pat nereikalauja, kad tuo atveju, kai baudos paskiriamos kelioms tame pačiame pažeidime dalyvavusioms įmonėms, mažajai ar vidutinei įmonei paskirta bauda, išreikšta procentais nuo apyvartos, nebūtų didesnė už didesnėms įmonėms paskirtas baudas. Iš tikrųjų iš šios nuostatos matyti, kad nustatant baudos dydį tiek mažosioms ar vidutinėms įmonėms, tiek didesnėms įmonėms reikia atsižvelgti į pažeidimo sunkumą ir trukmę. Jei tą patį pažeidimą padariusioms įmonėms Komisija paskiria baudas, pateisinamas pažeidimo sunkumo ir trukmės atžvilgiu,

negalima jos kaltinti, kad kai kurioms iš jų baudos turi būti didesnės apyvartos požiūriu už kitoms įmonėms paskirtas baudas (2002 m. kovo 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Dansk Rørindustri prieš Komisiją* T-21/99, Rink. p. II-1681, 203 punktas).

341 Taip pat turi būti atmestas ieškovės argumentas, pagal kurį neproporcingas paskirtos baudos pobūdis yra akivaizdus, kai ši bauda yra palyginama su baudomis, paskirtomis kitoms įmonėms panašiose bylose. Iš tikrųjų Komisija negali būti įpareigota nustatyti baudas, proporcingas apyvartai ir visiškai koherentiškas baudų, kurios buvo nustatytos ankstesnėse bylose, atžvilgiu.

342 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad ankstesnė Komisijos sprendimų praktika savaime nesudaro baudų konkurencijos srityje teisinio pagrindo. Aplinkybė, jog Komisija anksčiau už tam tikro pobūdžio pažeidimus skirdavo tam tikro dydžio baudas, nekliudo jai Reglamento Nr. 17 nustatytose ribose padidinti baudų lygį, jei to reikia Bendrijos konkurencijos politikos įgyvendinimui užtikrinti (šio sprendimo 278 punkte minėto sprendimo *Musique diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 109 punktas).

343 Reikia pridurti, kad pažeidimų sunkumas nustatytinas atsižvelgiant į daugelį veiksnių, pavyzdžiui, konkrečias bylos aplinkybes, jos kontekstą ir atgrasantį baudų poveikį, tačiau privalomo ir baigtinio kriterijų, į kuriuos reikia atsižvelgti, sąrašo nėra (šio sprendimo 316 punkte minėto sprendimo *Ferriere Nord prieš Komisiją* 33 punktas ir 275 punkte minėto sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 236 punktas). Tačiau tokie tinkami duomenys, kaip antai, rinkos, prekės, šalys, įmonės ir atitinkami laikotarpiai kiekvienoje byloje skiriasi. Iš to matyti, kad Komisija negali būti įpareigota skirti

įmonėms identiškai proporcingas jų apyvartai baudas visose pažeidimo sunkumo požiūriu panašiose bylose (šiuo klausimu žr. 2004 m. sausio 13 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *JCB Service prieš Komisiją*, T-67/01, Rink. p. II-49, 187–189 punktus).

344 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad Pirmosios instancijos teismas, įgyvendindamas savo neribotą kompetenciją pagal EB 229 straipsnį ir Reglamento Nr. 17 17 straipsnį, yra įgaliotas vertinti baudų dydžio tinkamumą.

345 Šioje byloje Pirmosios instancijos teismas mano, kad, atsižvelgiant į tam tikrus veiksnius, pažeidimas yra ypač sunkus, kaip pažymi Komisija ginčijamo sprendimo 534, 535 ir 539–542 konstatuojamosiose dalyse, visų pirma atsižvelgiant į oligopolinį rinkos pobūdį ir į tai, kad nagrinėjamas pažeidimas turėjo įtakos visai ar beveik visai gipso plokščių pasiūlai keturiose nacionalinėse rinkose, kurias apėmė kartelis. Be to, nagrinėjama rinka geografiniu ir vertės požiūriu buvo didelė. Keturios nagrinėjamos rinkos buvo keturios pagrindinės Bendrijos gipso plokščių rinkos, sudariusios maždaug 80 % visos Bendrijos rinkos vertės, o ji sudarė 1,21 mlrd. EUR per paskutinius pažeidimo metus. Galiausiai, atsižvelgiant į nagrinėjamo gaminio pobūdį, kartelis neabejotinai turėjo įtakos esminei statybos rinkos daliai ir sektoriui, kuris yra labai svarbus visai ekonomikai.

346 Be to, nėra akivaizdu, kad pradinė bauda, nustatyta pagal pažeidimo sunkumą, šioje byloje būtų griežtesnė nei kitose bylose, atsižvelgiant į nagrinėjamos rinkos dydį. Tačiau šis palyginimas nereiškia, kad atitinkamos rinkos dydis yra geriausias ar vienintelis už skirtingus kartelius paskirtų baudų palyginimo kriterijus. Skirtingus kartelius lyginti sunku, nes yra daug įvairių veiksnių, į kuriuos Komisija gali atsižvelgti, kad įvertintų pažeidimo sunkumą. Be to, kaip buvo priminta šio sprendimo 342 punkte, toks

palyginimas yra tik orientyras, nes ankstesnė Komisijos sprendimų praktika savaime nesudaro baudų konkurencijos srityje teisinio pagrindo.

347 Atsižvelgdamas į daugelį veiksnių, nulėmusių ypatingą pažeidimo sunkumą šioje byloje (žr. šio sprendimo 345 punktą), Pirmosios instancijos teismas daro išvadą, kad pradinis baudos dydis, nustatytas ieškovei pagal pažeidimo sunkumą, yra proporcingas.

348 Galiausiai ieškovės argumentą, kad jos bauda būtų buvusi ne tokia griežta, jei Komisija būtų anksčiau užbaigusi administracinę procedūrą, atsižvelgiant į tai, kad tik labai neseniai padidino bendrą baudų lygį, reikia atmesti. Net jei būtų pripažinta, kad vykstant administracinei procedūrai bendras baudų lygis padidėjo, pakanka priminti, kad aplinkybė, jog Komisija anksčiau už tam tikro pobūdžio pažeidimus skirdavo tam tikro dydžio baudas, nekliudo jai Reglamento Nr. 17 nustatytose ribose padidinti baudų lygį, jei to reikia Bendrijos konkurencijos politikos įgyvendinimui užtikrinti, o veiksmingas Bendrijos konkurencijos taisyklių taikymas veikiau reikalauja, kad Komisija galėtų bet kuriuo metu pritaikyti baudų lygį prie šios politikos poreikių (šio sprendimo 273 punkte minėto sprendimo *Musique Diffusion française prieš Komisiją* 109 punktas ir šio sprendimo 90 punkte minėto 2005 m. birželio 28 d. sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 169 punktas).

349 Iš viso to, kas nurodyta aukščiau, reikia daryti išvadą, kad ieškovės argumentą, kuriuo ji siekia įrodyti, jog pagal pažeidimo sunkumą nustatytas pradinis baudos dydis buvo neproporcingas, reikia atmesti.

Dėl pažeidimo trukmės

Šalių argumentai

350 Ieškovė mano, kad Komisija neteisingai įvertino nustatyto pažeidimo trukmę, remdamasi atskirais ir nesusijusiais faktais. Komisija priėjo klaidingą išvadą, kad ieškovė padarė pažeidimą, trukusį nuo 1992 m. kovo 31 d. iki 1998 m. lapkričio 25 d., t. y., šešerius metus ir septynis mėnesius, prilygusį ilgos trukmės pažeidimui, o tai suteikė pagrindą padidinti pradinį baudos dydį 65 %.

351 Ieškovė teigia, kad nustatyti pažeidimai susiję su dviem atskirais laikotarpiais. Pirmasis apima susitikimą Londone ir informacijos mainus tarp (A.) ir Knauf šeimos atstovų nuo 1992 m. iki 1993 m. pradžios ar vidurio, o antrasis – informacijos mainus nuo 1993 m. vidurio ar pabaigos iki 1998 m. tarp (D.) ir nagrinėjamų įmonių pagrindinių vykdomųjų direktorių. Šie įvykiai neturi jokio ryšio su kitais nurodytais pažeidimais, padarytais 1994–1998 m., ir su informacijos apie pardavimus Jungtinėje Karalystėje mainais nuo 1992 m. vidurio iki 1998 m. vasario mėnesio.

352 Šiomis aplinkybėmis ieškovė teigia, kad nebuvo jokio sudėtinio ir tęstinio susitarimo ir nurodo, kad pagal 1974 m. lapkričio 26 d. Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 2988/74 dėl teisinių procedūrų ir sankcijų, taikomų pagal Europos ekonominės bendrijos taisykles dėl transporto ir konkurencijos, taikymo terminų (OL L 319, 1974 p. 1), pažeidimų, padarytų prieš penkerius metus, kuriems pasibaigus Komisija pradeda patikrinimus, senaties terminas yra suėjęs ir už juos negali būti skiriamos baudos.

353 Be to, ieškovė teigia, kad (D.) tęsė informacijos mainus 1998 m. kovo ir lapkričio mėn., nors 1998 m. kovo mėn. jie buvo uždrausti. Ieškovė mano, kad ji negali būti atsakinga už darbuotojo, veikiančio priešingai jos nurodymams, elgesį ir kad todėl reikėtų laikyti, jog pažeidimas buvo baigtas 1998 m. kovo mėn. pabaigoje.

354 Ieškovė priduria, kad pagal gaires neaišku, ar Komisija turi teisę atsižvelgti į metų dalis. Ieškovė griežtai aiškina gaires ir nurodo, kad Komisija turėjo teisę padidinti pradinį baudos dydį tik 60 %, o ne 65 %, t. y., po 10 % už kiekvienus ištisus pažeidimo metus.

355 Ieškovė taip pat pažymi, kad Komisija ne visada turėtų taikyti 10 % padidinimą, kaip tai automatiškai darė visose neseniai išnagrinėtose kartelių bylose. Komisija, nustatydama, kiek padidinti baudą, turėtų atsižvelgti į visas reikšmingas bylos aplinkybes. Ji priduria, kad tokia praktika Komisija vadovavosi savo 1998 m. sausio 28 d. sprendime 98/273/EB, susijusiame su (EB 81) straipsnio taikymo procedūra (byla IV/35.733 – VW) (OL L 124, p. 60) ir 2000 m. gruodžio 21 d. sprendime 2002/190/EB, susijusiame su (EB) 81 straipsnio taikymo procedūra (byla COMP.F.1/35.918 – JCB) (OL L 69, 2002, p. 1), taip pat neizoliuotų vamzdžių byloje, kurioje ji atsižvelgė į pažeidimo intensyvumą įvairiais laikotarpiais.

356 Komisija mano, kad BPB argumentai yra dar vienas mėginimas užginčyti ginčijamame sprendime Komisijos konstatuotą vieną, sudėtinį ir tęstinį pažeidimą.

357 Kalbant apie (D.) elgesį, Komisija teigia neprivalanti daryti skirtumo tarp įvairių įmonių organų, iš kurių vieni aktyviai dalyvavo kartelyje, o kiti mėgino nutraukti pažeidimą.

358 Pasak Komisijos, gairėse niekur nenurodyta, kad Komisija turi didinti baudas tik už ištisus pažeidimų metus. Ji paaiškina, kad pavojus sumokėti daug didesnę baudą, proporcingą pažeidimo trukmei, neabejotinai labiau skatina pranešti apie pažeidimą ar bendradarbiauti su Komisija. Bet koks kitas požiūris būtų nesuderinamas su jos deklaruojamu tikslu didinti baudą proporcingai pažeidimo trukmei.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

359 Ieškovės argumentai, kuriais ji siekia įrodyti, kad ši byla susijusi su atskirais pažeidimais ir dėl to jau yra suėjęs kai kurių iš jų senaties terminas, sutampa su argumentais, pateiktais dėl trečiojo ieškinio pagrindo. Todėl, kadangi Pirmosios instancijos teismas jau anksčiau pripažino, kad Komisija nesuklydo, padarydama išvadą, jog tai buvo vienas ir tęstinis pažeidimas, ieškovės argumentus reikia atmesti.

360 Ieškovės argumentas, kad jos dalyvavimas pažeidime būtų pasibaigęs 1998 m. kovo mėn., jei (D.) būtų paklusęs jos nurodymams, neturi reikšmės. Įmonę, t. y. ekonominį vienetą, kurį sudaro personalas bei materialūs ir nematerialūs elementai (1962 m. liepos 13 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Mannesmann prieš Vyriausiąją Valdybą*, 19/61, Rink. p. 675, 705 ir 706 punktai), valdo jos įstatuose numatyti organai, ir bet koks sprendimas, kuriuo įmonei skiriama bauda, gali būti skiriamas tuose įstatuose numatytai vadovybei (valdybai, valdymo komitetui, pirmininkui, valdytojui ir t. t.). Konkurencijos taisykles būtų galima nesunkiai apeiti, jei Komisija, susidūrusi su

neteisėtu įmonės elgesiu, privalėtų tikrinti ir įrodyti, kas yra konkrečios veiklos vykdytojas, o tai galėtų jai neleisti nubausti iš kartelio naudos gavusios įmonės.

361 Kalbant apie ieškovės teiginį, kad pagal gaires neaišku, ar Komisija turi teisę atsižvelgti į metų dalis, pakanka pažymėti, kad gairėse nedraudžiama apskaičiuojant baudos dydį atsižvelgti į faktinę pažeidimo trukmę. Toks požiūris yra visiškai logiškas ir pagrįstas, ir bet kuriuo atveju priklauso Komisijos diskrecijai.

362 Kalbant apie ieškovės ginčijamą aplinkybę, kad Komisija automatiškai taikė maksimalią 10 % normą už metus, reikia turėti omenyje, kad net jei gairių 1 punkto B dalies pirmosios pastraipos trečioje įtraukoje nenustatyta, kad bauda turi būti savaime didinama 10 % už kiekvienus ilgai trukusio pažeidimo metus, Komisijai šiuo atžvilgiu paliekama diskrecija (šio sprendimo 331 punkte minėto sprendimo *Cheil Jedang prieš Komisiją* 134 punktas).

363 Šioje byloje ginčijamo sprendimo 554 konstatuojamojoje dalyje Komisija nustatė, kad BPB padarė šešerius metus ir septynis mėnesius trukusį pažeidimą, o pagal gaires tai yra ilga trukmė, ir todėl padidino pagal pažeidimo sunkumą nustatytos baudos dydį 65 %. Iš to aišku, kad Komisija laikėsi savo pačios gairėse nustatytų taisyklių. Be to, Pirmosios instancijos teismas mano, kad, atsižvelgiant į pažeidimo trukmę, baudos padidinimas 65 % šioje byloje nėra neproporcingas.

364 Kalbant apie ieškovės teiginį, kad Komisija neatsižvelgė į įvairius pažeidimo intensyvumo lygius nagrinėjamu laikotarpiu, reikia turėti omenyje, kad padidinimas apskaičiuojamas taikant tam tikrą procentinę dalį pradiniam dydžiui, kuris nustatomas pagal viso pažeidimo sunkumą ir jau atspindi įvairius pažeidimo intensyvumo lygius. Todėl, didinant minėtą sumą pagal pažeidimo trukmę, būtų nelogiška atsižvelgti į skirtingą pažeidimo intensyvumą nagrinėjamu laikotarpiu.

365 Dėl BPB teiginio, kad kitose bylose, susijusiose su panašaus pobūdžio ir trukmės apribojimais, Komisija, atsižvelgdama į pažeidimo trukmę, taikė mažesnius padidinimus nei šioje byloje, pakanka pažymėti, kad ankstesnė Komisijos sprendimų praktika savaime nesudaro baudų konkurencijos srityje teisinio pagrindo, nes šį pagrindą apibrėžia tik Reglamentas Nr. 17 ir kad, be to, ūkio subjektai negali teisėtai tikėtis, kad susiklosčiusi situacija, kuri Komisijai naudojantis savo diskrecija gali būti keičiama, nepasikeis (šio sprendimo 90 punkte minėto 2005 m. birželio 28 d. sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 171 punktas).

366 Todėl išvadą, kad kaltinimą, susijusį su tuo, jog Komisija klaidingai padidino baudą pagal pažeidimo sunkumą, reikia atmesti.

Dėl recidyvo

Šalių argumentai

367 Ieškovė mano, kad pagrindinės baudos padidinimas 50 %, t. y. 66 mln. EUR, už recidyvą yra per didelis ir neproporcingas.

368 Pirma, ieškovė tvirtina, kad jos dukterinės įmonės vaidmuo ankstesniame pažeidime buvo nedidelis ir pasyvus (1994 m. liepos 13 d. Komisijos sprendimas 94/601/EB, susijęs su (EB 81) straipsnio taikymo procedūra (IV/C/33.833 – Kartonas) (OL L 243, p. 1). Todėl jos dukterinei įmonei galiausiai paskirta tik 750 000 EUR bauda. Be to, nuo nubaudimo už ankstesnį pažeidimą iki ginčijamo sprendimo priėmimo praėjo daugiau negu aštuoneri metai. Ieškovė teigia, kad Komisija neturi teisės mechaniškai nustatyti padidinimo, remdamasi ankstesnio pažeidimo buvimo faktu. Ji turėtų atsižvelgti į visas ankstesnio pažeidimo aplinkybes: jo pobūdį, padarymo aplinkybes, kaip seniai jis padarytas ir kokia paskirta sankcija. Ieškovė nurodo daugelį teisinių sistemų, siekdama įrodyti, kad, jei teismas numato sugriežtinti sankciją už recidyvą, jis atsižvelgia į bet kokio ankstesnio pažeidimo pobūdį ir į nuo jo padarymo momento praėjusį laiką.

369 Antra, ieškovė teigia, kad Komisija neturi teisės padidinti baudos dėl recidyvo, jei sutampa pirmojo ir antrojo pažeidimo padarymo laikas. Šioje byloje sprendimas Kartono byloje (žr. šio sprendimo 368 punktą) buvo priimtas 1994 m. liepos 13 d., ir todėl 50 % padidinimas turėjo būti taikomas tik nuo šio momento. Pasak ieškovės, dėl to padidinimą reikėtų atitinkamai sumažinti iki 43,7 mln. EUR. Vertinant situaciją kitokiu požiūriu, sunkinanti aplinkybė turėtų būti taikoma tik baudai, padidintai pagal pažeidimo trukmę, skaičiuojamą nuo 1994 m. liepos mėnesio. Tokiu atveju už sunkinančias aplinkybes pridedama suma sudarytų 56 mln. EUR.

370 Trečia, ieškovė teigia, kad bauda padidinta per daug ir neproporcingai, nes padidinimas viršija *Knauf*, *Lafarge* ir *Gyproc* pagal pažeidimo sunkumą nustatytą pradinį baudos dydį.

371 Ketvirta, ieškovė teigia, kad padidinimas viršijo jai pritaikytą baudos sumažinimą 30 % už jos bendradarbiavimą su Komisija šioje byloje. Už bendradarbiavimą pritaikyti

sumažinimai turėtų būti realūs ir neturėtų netekti reikšmės, pritaikius padidinimą už recidyvą.

372 Penkta, ieškovė teigia, kad yra tik vienas Komisijos sprendimas byloje *British Sugar* (žr. šio sprendimo 264 punktą), kur pagrindinė bauda padidinta daugiau, t. y., 75 %, ir kad toje byloje padidinimas buvo grindžiamas *British Sugar*, kaip pirmojo pažeidimo kurstytojos, vaidmeniu. Atsižvelgiant į minėtos bylos aplinkybes ir į 2001 m. birželio 20 d. Komisijos sprendimą 2002/405/EB, susijusį su (EB) 82 straipsnio taikymo procedūra (COMP/E-2/36.041/PO – *Michelin*) (OL L 143, 2002, p. 1), jai pritaikytas 50 % padidinimas yra pernelyg didelis.

373 Galiausiai ieškovė teigia, kad Komisija jai padidino baudą už recidyvą tiek pat, kiek *Lafarge*, nors *Lafarge* padarytas pažeidimas byloje, kurioje buvo priimtas 1994 m. lapkričio 30 d. Komisijos sprendimas 94/815/EB, susijęs su (EB 81) straipsnio taikymo procedūra (bylos IV/33.126 ir 33.322 – Cementas) (OL L 343, p. 1), buvo sunkesnis nei tas, už kurį paskirta sankcija Kartono byloje. Komisija turėjo atsižvelgti į abiejų ankstesnių kartelių skirtumus, visų pirma svarbų *Lafarge* vaidmenį, ilgą kartelio, kuriame dalyvavo *Lafarge*, trukmę ir tai, kad *Lafarge* už minėtą pažeidimą buvo paskirta 14,9 mln. EUR bauda. Neatsižvelgdama į šiuos skirtumus ir padidindama baudą tais pačiais 50 % abiem įmonėms, Komisija pažeidė vienodo požiūrio principą.

374 Komisija laiko recidyvą sunkinančia aplinkybe, nes įmonė padaro naują pažeidimą, nepaisant to, kad jau buvo nubausta už tokį patį pažeidimą ir gavo aiškų įspėjimą, kad

tokie veiksmai yra neteisėti ir negali pasikartoti.

375 Kalbant apie ieškovės argumentą, kad pirmas ir antras pažeidimai padaryti vienu metu ir kad padidinimas turėtų būti taikomas atsižvelgiant į šią aplinkybę, Komisija teigia, kad ieškovė neatsižvelgia į padidinimo tikslą nubausti įmonę už norą pažeisti konkurencijos taisykles, nepaisydama anksčiau jai paskirtų sankcijų.

376 Visiškai nesvarbu, ar padidinimas už recidyvą viršija pradinį kitoms įmonėms paskirtos baudos dydį, ar yra mažesnis už jį ar sumažinimą, pritaikytą atsižvelgiant į BPB bendradarbiavimą.

377 Komisijos teigimu, BPB pateikė kaltinimą, kurio nebuvo jos ieškinyje, būtent kad Komisija turėjo atsižvelgti į laiką, praėjusį nuo jos ankstesnio pažeidimo, kuris, vadovaujantis dubliku, buvo padarytas „daugiau nei aštuoneri metai prieš sprendimo priėmimą šioje byloje“. Šis kaltinimas yra nepriimtinas pagal Procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punktą.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

378 Iš teismų praktikos aišku, kad atsižvelgimas į sunkinančias aplinkybes nustatant baudą atitinka Komisijos funkciją užtikrinti konkurencijos taisyklių laikymąsi (2006 m.

birželio 29 d. Teisingumo Teismo sprendimo *SGL Carbon prieš Komisiją*, C-308/04 P, Rink. p. I-5977, 71 punktas).

379 Todėl bet koks pakartotinis pažeidimas yra vienas iš veiksnių, į kuriuos atsižvelgiama vertinant nagrinėjamo pažeidimo sunkumą (šio sprendimo 36 punkte minėto sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 91 punktas).

380 Ieškovės argumentą, kad Komisija teisingai neatsižvelgė į visas ankstesnio pažeidimo aplinkybes, reikia atmesti.

381 Visų pirma, kalbant apie laikotarpį tarp dviejų pažeidimų, neginčijama, kad sankcija už pirmąjį pažeidimą buvo paskirta jau tada, kai pradėtas daryti nagrinėjas pažeidimas.

382 Pagal nusistovėjusią teismų praktiką Komisija turi diskreciją rinktis veiksnius, į kuriuos ji turi atsižvelgti nustatydama baudas, kaip antai, konkrečios bylos aplinkybės, kontekstas bei baudų atgrasomasis poveikis, ir nėra reikalo numatyti privalomo ar baigtinio kriterijų, į kuriuos būtinai reikia atsižvelgti, sąrašo (1996 m. kovo 25 d. Teisingumo Teismo nutarties *SPO ir kt. prieš Komisiją*, C-137/95 P, Rink. p. I-1611, 54 punktas ir 1997 m. liepos 17 d. Sprendimo *Ferriere Nord prieš Komisiją*, C-219/95 P, Rink. p. I-4411, 33 punktas).

383 Reikia pabrėžti, kad recidyvo konstatavimas ir konkrečių jo ypatybių vertinimas priklauso minėtai Komisijos diskrecijai ir kad ši nėra saistoma galimu tokiam konstatavimui taikomu senaties terminu. Recidyvas yra svarbus veiksnys, kurį Komisija turi įvertinti, nes atsižvelgiant į jį siekiama įmones, kurios linkusios nesilaikyti konkurencijos taisyklių, skatinti pakeisti savo elgesį. Komisija kiekvienu atveju gali atsižvelgti į tokį polinkį patvirtinančius įrodymus, įskaitant, pavyzdžiui, laiką tarp nagrinėjamų pažeidimų.

384 Šiuo atžvilgiu reikėtų pažymėti, kad Teisingumo Teismas yra pripažinęs, jog mažiau nei 10 metų laikotarpis nuo vieno pažeidimo konstatavimo iki kito liudija įmonės polinkį nedaryti atitinkamų išvadų, Komisijai konstatavus konkurencijos taisyklių pažeidimą (2005 m. spalio 25 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Groupe Danone prieš Komisiją*, T-38/02, Rink. p. II-4407, 354 ir 355 punktai).

385 Be to, šioje byloje prieš ieškovę konstatuoto pažeidimo istorija liudija jos polinkį nedaryti atitinkamų išvadų, Komisijai konstatavus konkurencijos taisyklių pažeidimą, atsižvelgiant į tai, kad nors ieškovei anksčiau jau buvo taikytos Komisijos priemonės sprendime Kartono byloje, ji ir toliau daugiau negu ketverius metus po to, kai jai buvo pranešta apie minėtą sprendimą, aktyviai dalyvavo šioje byloje nagrinėjamame kartelyje.

386 Šiomis aplinkybėmis nebūtina nagrinėti ieškovės argumento, susijusio su laikotarpiu, kuris praėjo nuo sankcijos už pirmąjį pažeidimą paskyrimo iki ginčijamo sprendimo priėmimo, priimtinumo.

387 Be to, kalbant apie ankstesnio elgesio ypatumus, recidyvo sąvoka nebūtinai reiškia, kad anksčiau buvo paskirta piniginė bauda, o tik tai, kad buvo konstatuotas Bendrijos konkurencijos teisės pažeidimas (šio sprendimo 384 punkte minėto sprendimo *Groupe Danone prieš Komisiją* 363 punktas).

388 Atsižvelgimo į recidyvą tikslas yra paskatinti įmones, parodžiusias polinkį pažeisti konkurencijos taisykles, pakeisti savo elgesį, jei paaiškėja, kad ankstesnio pažeidimo konstatavimo jų atžvilgiu nepakako, kad neteisėtas elgesys nebepasikartotų. Todėl lemiamas dalykas nustatant recidyvą yra ne anksčiau paskirta bauda ir juo labiau ne jos dydis, o tai, kad anksčiau buvo konstatuotas pažeidimas.

389 Galiausiai ieškovė net neteigia, kad pažeidimas, už kurį jos dukterinei įmonei buvo paskirta sankcija Kartono byloje, nėra tokio pat pobūdžio, kaip nagrinėjamasis šioje byloje.

390 Todėl Komisija nesuklydo, padariusi išvadą šioje byloje, kad konkrečios bylos aplinkybės, ypač tai, kad tos pačios įmonės atžvilgiu jau buvo konstatuotas pažeidimas ir kad, nepaisant tokio konstatavimo ir paskirtos sankcijos, ji ir toliau dalyvavo panašiame tos pačios Sutarties nuostatos pažeidime, yra recidyvo įrodymai.

391 Kalbant apie ieškovės argumentą, kad jei pirmojo ir antrojo pažeidimo laikas sutampa, Komisija, atsižvelgdama į recidyvą, turi teisę padidinti baudą tik nuo pirmojo sprendimo, kuriuo paskiriama sankcija už vieną iš šių pažeidimų, priėmimo momento, jį reikia atmesti.

392 Tiesa yra tai, kad baudimo už recidyvą politika gali neturėti praktinio poveikio pažeidimo vykdytojui, nebent griežtesnės sankcijos už naują pažeidimą grėsmė gali paskatinti jį pakeisti savo elgesį. Atsižvelgimas į recidyvą pateisinamas poreikiu užtikrinti didesnį atgrasymą, tai įrodo aplinkybė, kad ankstesnio pažeidimo konstatavimo nepakako užkirsti kelią pažeidimo pasikartojimui. Todėl recidyvo klausimas neabejotinai iškyla konstatavus pirmąjį pažeidimą ir paskyrus už jį sankciją, nes jis paaiškinamas aplinkybe, kad tokia sankcija nebuvo pakankamai atgrasanti.

393 Šiuo atžvilgiu šio sprendimo 270 punkte minėtame sprendime *Thyssen Stahl prieš Komisiją* Pirmosios instancijos teismas pripažino, kad Komisija sprendime padarė teisės klaidą, nes *Thyssen Stahl AG* paskirtos baudos padidinimas buvo motyvuojamas tuo, kad Komisija ją jau nubaudė už panašius pažeidimus 1990 m. liepos 18 d. sprendime 90/417/EAPB, susijusiame su EAPB sutarties 65 straipsnio taikymo procedūra dėl Europos šaltojo valcavimo produktų iš nerūdijančio plieno gamintojų susitarimo ir suderintų veiksmų (OL L 220, p. 28), nors tada Teisingumo Teismo nagrinėjamoje byloje didesnė pažeidimo laikotarpio dalis – nuo 1988 m. birželio 30 d. iki 1990 m. pabaigos – į kurią buvo atsižvelgta *Thyssen Stahl* atveju, apėmė laikotarpį iki minėto sprendimo priėmimo (617–625 punktai).

394 Tačiau skirtingai nei byloje, kurioje buvo priimtas šio sprendimo 270 punkte minėtas sprendimas *Thyssen Stahl prieš Komisiją*, kurioje didžiausia pažeidimo dalis buvo padaryta prieš priimant pirmąjį sprendimą, šioje byloje BPB daugiau negu ketverius metus po sprendimo priėmimo Kartono byloje toliau dalyvavo nagrinėjamame kartelyje.

395 Kaip nurodyta šio sprendimo 382 punkte, konkrečių recidyvo ypatybių vertinimas priklauso nuo to, kaip Komisija pagal turimą diskreciją vertina bylos aplinkybes.

396 Šios bylos aplinkybėmis Pirmosios instancijos teismas pripažįsta, kad Komisija neviršijo savo diskrecijos, nustačiusi, jog tai, kad BPB, konstatavus pirmąjį pažeidimą, ir toliau daugiau negu ketverius metus dalyvavo panašiame tos pačios Sutarties nuostatos pažeidime, buvo recidyvo įrodymas ir dėl šios priežasties padidinusi baudą.

397 Kalbant apie šio padidinimo lygį, Pirmosios instancijos teismas primena, kad Komisija, nustatydama baudos dydį, turi diskreciją. Šiuo atžvilgiu ji neprivalo taikyti tikslių matematinių formulių (šio sprendimo 273 punkte minėto sprendimo *Michelin prieš Komisiją* 292 punktas).

398 Be to, kalbant apie atgrasymą, pakartotinis pažeidimas yra pateisinamas pagrindas gerokai padidinti pagrindinę baudą. Tai yra įrodymas, kad anksčiau paskirta sankcija nebuvo pakankamai atgrasanti (šio sprendimo 273 punkte minėto sprendimo *Michelin prieš Komisiją* 293 punktas).

399 Kalbant apie šioje byloje taikytą padidinimo normą, Pirmosios instancijos teismas mano, kad ji proporcinga. Šiuo atžvilgiu reikėtų pažymėti, kad Kartono byloje priimtas sprendimas ir ginčijamas sprendimas susiję su panašiais pažeidimais. Šios išvados pasekmėmis neleidžia suabejoti ieškovės teiginys, kad jos dukterinės įmonės vaidmuo Kartono byloje buvo nedidelis ir pasyvus. Svarbu tai, kad, nepaisant konstatuoto Bendrijos konkurencijos teisės pažeidimo, nagrinėjama įmonė ir toliau ją pažeidinėjo. Todėl Komisija turėjo teisę padidinti pagrindinę baudą 50 %, kad paskatintų ieškovę laikytis Sutarties nuostatų konkurencijos srityje.

400 Kadangi ieškovės argumentas, jog padidinimas dėl recidyvo nebuvo proporcingas, iš esmės paremtas tuo, kad padidinimas kaip absoliutus dydis (66 mln. EUR) yra neproporcingas, jį reikia atmesti.

401 Didindama baudą už recidyvą, Komisija gali tiesiog išnagrinėti, koks procentinis dydis būtų proporcingas, ir neprivalo atsižvelgti į padidinus pagrindinę baudą gautą absoliutų dydį, t. y. rezultatą, gautą pritaikius minėtą procentinį dydį. Jei tik padidinimas procentine dalimi nėra per didelis, jį pritaikius gautas absoliutus dydis yra tik matematinė šios procentinės dalies pritaikymo pagrindinei baudos sumai pasekmė, o šios sumos proporcingumas nagrinėjamo pažeidimo sunkumo ir trukmės atžvilgiu vertinamas atskirai.

402 Todėl ieškovei paskirtos pagrindinės baudos padidinimas 50 % už recidyvą nėra neproporcingas.

403 Kalbant apie ankstesnę Komisijos praktiką, ieškovė teigia, kad yra tik vienas Komisijos sprendimas byloje *British Sugar*, kurioje bauda buvo padidinta dar daugiau (75 %), ir kad toje byloje padidinimas buvo grindžiamas *British Sugar*, kaip pirmojo pažeidimo kurstytojos, vaidmeniu. Ieškovė mano, kad, atsižvelgiant į minėtos bylos aplinkybes, jai pritaikytas 50 % padidinimas yra per didelis.

404 Kalbant apie palyginimą su kitais Komisijos sprendimais, kuriuose buvo paskirtos baudos už konkurencijos taisyklių pažeidimus, šie sprendimai gali būti svarbūs vienodo principo paisymo požiūriu tik jei įrodoma, kad su tais kitais sprendimais susijusių bylų

faktinės aplinkybės yra tokios pat, kaip šios bylos faktinės aplinkybės (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 343 punkte minėto 2004 m. sausio 13 d. Sprendimo *JCB Service prieš Komisiją* 187 punktą).

405 Tačiau ieškovė nepateikė pakankamai įrodymų, patvirtinančių, kad minėtos sąlygos yra įvykdytos šioje byloje. Visų pirma ieškovė nenurodo jokių sprendimų, kurie būtų priimti tuo pačiu metu, kaip sprendimas šioje byloje, ir kuriuose Komisija būtų taikiusi mažesnę procentinę padidinimo dalį analogiškomis šiai bylai aplinkybėmis. Kalbant apie nuorodą į sprendimą byloje *Michelin*, kuriuo *Michelin* buvo nubausta už pakartotinį pažeidimą, susijusį su nuolaidų sistema, skirta užsitikrinti klientų lojalumą, reikia pripažinti, kad *Michelin* bylos aplinkybės akivaizdžiai skiriasi nuo šios bylos aplinkybių, nes tokia nuolaidų sistema Bendrijos konkurencijos teisės pažeidimo sunkumo požiūriu negali prilygti slaptam kainų ir didelės vertės rinkos stabilizavimo karteliui.

406 Bet kuriuo atveju vien tai, kad Komisija kitame sprendime skirtingai padidino pagrindinę baudą už recidyvą, nereiškia, kad ji privalėjo ginčijamame sprendime taikyti tokią pat procentinę padidinimo dalį. Ankstesnė Komisijos sprendimų praktika savaime nesudaro baudų konkurencijos srityje teisinio pagrindo, nes šį pagrindą apibrėžia tik Reglamentas Nr. 17 (šio sprendimo 273 punkte minėto sprendimo *Michelin prieš Komisiją* 292 punktas).

407 Ieškovė taip pat teigia, kad bauda buvo padidinta per daug ir neproporcingai, nes padidinimas viršija *Knauf*, *Lafarge* ir *Gyproc* už pažeidimo sunkumą paskirtą pradinę baudą.

408 Šis argumentas neturi reikšmės. Kadangi BPB bauda buvo nustatyta teisingai ir už recidyvą padidinta proporcingai, tai, kad, vertinant absoliučiu dydžiu, padidinimas viršija kitiems kartelio dalyviams paskirtas pradines baudas, tėra tik matematinė padidinimo pasekmė, nesusijusi su kitų baudų dydžiais.

409 Ieškovė taip pat teigia, kad padidinimas viršijo 30 % sumažinimą, kuris jai buvo pritaikytas už bendradarbiavimą su Komisija šioje byloje.

410 Šis argumentas taip pat neturi reikšmės, nes tai yra du skirtingi baudos dydžio nustatymo etapai.

411 Galiausiai ieškovė teigia, kad Komisija jai padidino baudą už recidyvą tiek pat, kiek *Lafarge*, nors *Lafarge* padarytas pažeidimas Cemento byloje buvo sunkesnis nei tas, už kurį paskirta sankcija Kartono byloje.

412 Šis argumentas taip pat nepagrįstas. Kaip jau paaiškinta aukščiau, kadangi padidinimas už recidyvą susijęs su sunkinančia aplinkybe, siejama su nagrinėjama įmone, tai, kad *Lafarge* anksčiau padaryto pažeidimo ypatybės nėra analogiškos ieškovės anksčiau padaryto pažeidimo ypatybėms, neturi reikšmės. Svarbu tai, kad abi įmonės anksčiau yra padariusios labai sunkių pažeidimų, tačiau, nepaisant jų konstatavimo, nenutraukė savo dalyvavimo šioje byloje nagrinėjamame pažeidime.

413 Iš viso to, kas nurodyta aukščiau, matyti, kad ieškovės argumentus, susijusius su atsižvelgimu į recidyvą, reikia atmesti.

Dėl lengvinančių aplinkybių

Šalių argumentai

414 Ieškovė mano, kad Komisija turėjo jai sumažinti baudą dėl priemonių, kurių buvo imtasi prieš ir po Komisijos tyrimo. Ji teigia, kad Komisija klaidingai laikė jos pastangas neveiksmingomis. Komisijos atsisakymas pripažinti jos pastangas prieštarauja vienodo požiūrio ir teisėtų lūkesčių apsaugos principams.

415 Pirma, ieškovė teigia, kad, remdamasi anoniminio laiško turiniu, pasamdė nepriklausomus teisininkus, kad šie atliktų savo tyrimus (toliau – projektas „Alpha“). Remdamasi projekto „Alpha“ išvadomis, ieškovės direktorių valdyba įgyvendino oficialesnę konkurencijos teisės laikymosi programą, pagal kurią patvirtino oficialesnį politinį pareiškimą dėl konkurencijos teisės laikymosi, kurį privalėjo pasirašyti direktoriai, kiti atitinkami tarnautojai ir darbuotojai. Ieškovė taip pat nusprendė nutraukti visus informacijos mainus ir įgaliojo advokatų kontorą padėti jai parengti ir įgyvendinti įvairius kitus jos oficialios konkurencijos teisės laikymosi programos elementus.

416 Antra, ieškovė teigia, kad Komisijai pradėjus tyrimą priemonės, kurių ieškovė ėmėsi, rodė didelio masto bendradarbiavimą. Ji leido inspektoriams nekliudomai susipažinti

su jos verslo dokumentais ir suteikė prieigą prie kompiuterių. Ji taip pat pateikė prašomus dokumentus, o (D.) tiksliai atsakė į Komisijos klausimus. Be to, savo atsakyme į antrąjį prašymą pateikti informaciją pateikė Komisijai informacijos, kurios Komisija anksčiau nežinojo. Ieškovė mano, kad dėl savo pastangų nutraukti pažeidimą dar prieš Komisijai pradedant savo tyrimus ir geranoriško bendradarbiavimo atliekant tyrimus jos bauda turi būti dar labiau sumažinta.

417 Ieškovė atmeta Komisijos argumentą, kad ji sunaikino ar nuslėpė įrodymus. Ieškovė nurodo, kad šie kaltinimai niekaip nepagrįsti. Ji teigia, kad nors buvo pašalinti tam tikri su projektu „Alpha“ susiję dokumentai, byloje buvo padarytas įrašas apie jų pašalinimą.

418 Trečia, kalbant apie tai, kad pagrindinis vykdomasis direktorius (D.) nepakluso jos direktorių valdybos nurodymams ir toliau keitėsi informacija valdybai ar kitiems darbuotojams apie tai nežinant, ieškovė mano negalinti būti laikoma atsakinga už (D.) veiklą, visų pirma todėl, kad jis veikė savarankiškai. Ieškovė taip pat teigia, kad paaiškėjus, jog (D.) ir toliau keitėsi informacija, jam teko nedelsiant atsistatydinti be jokios kompensacijos. Ieškovė nurodo, kad atvejis, kai (D.) nepaisė jos nurodymų, buvo vienintelis, kai jos pastangos nutraukti pažeidimą buvo nesėkmingos. Todėl Komisija negali teigti, kad priemonės, kurių ėmėsi ieškovė, buvo neveiksmingos.

419 Ketvirta, ieškovė teigia 1998 m. balandžio mėn. nutraukusi dalyvavimą informacijos mainų sistemoje. Todėl jei (D.) nebūtų sąmoningai nepaisęs direktorių valdybos nurodymų, būtų galima manyti, kad nuo 1998 m. kovo mėn. ji visiškai paisė konkurencijos taisyklių reikalavimų. Be to, ji teigia turinti teisę į baudos sumažinimą, nes nutraukė pažeidimą iš karto po to, kai Komisija ėmėsi veiksmų.

420 Penkta, ieškovė teigia nepasipelniusi iš pažeidimo. Kainos Jungtinės Karalystės rinkoje realiai išliko tokiame pat lygyje, Vokietijoje jos sumažėjo, o ieškovės sąnaudos didėjo. Be to, jos rinkos dalis kiekvienoje iš keturių nagrinėjamų rinkų 1998 m. buvo mažesnė nei 1992 m., o apyvarta pasiekė 1991–1992 m. lygį tik 1997–1998 m. Be to, kainos bet kuriuo atveju būtų nusistovėjusios pasibaigus kainų karui. Ieškovė mano, kad jei Komisija gali padidinti baudą, atsižvelgdama į po pažeidimo gautą pelną, taip pat turėtų atsižvelgti į tai, kad iš pažeidimo nebuvo gauta jokio pelno, ir sumažinti baudą.

421 Komisija ginčija ieškovės argumentus.

422 Ji mano, kad BPB dublike pateikia naują argumentą, kuriuo siekia sumažinti baudą motyvuodama tuo, kad pažeidimas buvo nutrauktas po to, kai Komisija 1998 m. pabaigoje pradėjo tyrimą. Šis naujas argumentas yra nepriimtinas šiame proceso etape. Jis taip pat nepagrįstas, nes Komisija paprastai neprivalo atsižvelgti į pažeidimo tęsimą kaip į sunkinančią aplinkybę ar į pažeidimo nutraukimą kaip į lengvinančią aplinkybę.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

423 Pirma, kalbant apie priemones, kurių ėmėsi ieškovė, kad užkirstų kelią pakartotiniam pažeidimui (neteisėtuose veiksmuose dalyvavusių jos vyr. valdytojų atleidimas, vidaus programų, skirtų užtikrinti konkurencijos taisyklių laikymąsi, patvirtinimas, taip pat

darbuotojų informavimo iniciatyvos šiuo atžvilgiu), reikėtų pažymėti, kad nors iš tikrųjų yra svarbu, kad įmonė imtųsi veiksmų, kurie neleistų jos darbuotojams ateityje daryti naujų Bendrijos konkurencijos teisės pažeidimų, ši aplinkybė negali turėti įtakos tam, kad pažeidimas buvo konstatuotas. Iš to matyti, kad vien tai, jog Komisija tam tikrose bylose atsižvelgė į konkurencijos teisės laikymosi programos įgyvendinimą kaip į lengvinančią aplinkybę, nereiškia, kad kitose bylose ji privalo elgtis taip pat (2003 m. liepos 9 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Archer Daniels Midland ir Archer Daniels Midland Ingredients prieš Komisiją*, T-224/00, Rink. p. II-2597, 280 punktas).

424 Todėl Komisija neprivalo į tokią aplinkybę atsižvelgti kaip į lengvinančią, jei tik laikosi vienodo požiūrio principo, pagal kurį reikalaujama skirtingai nevertinti įmonių, kurioms skirtas tas pats sprendimas (šio sprendimo 423 punkte minėto 2003 m. liepos 9 d. Sprendimo *Archer Daniels Midland ir Archer Daniels Midland Ingredients prieš Komisiją* 281 punktas). Ginčijamame sprendime nėra nieko, kas rodytų, jog Komisija šiuo atžvilgiu skirtingai vertino nagrinėjamas įmones ir ieškovė neteigia, kad taip buvo.

425 Antra, ieškovė teigia, kad priemonės, kurių ji ėmėsi Komisijai pradėjus tyrimą, liudijo didelio masto bendradarbiavimą, ir kad todėl jos baudą reikėtų dar labiau sumažinti. Šie argumentai sutampa su klausimu, ar Komisija teisingai atsižvelgė į ieškovės bendradarbiavimą pagal pranešimą dėl bendradarbiavimo. Todėl ieškovės bendradarbiavimas per administracinę procedūrą bus išnagrinėtas toliau, tačiau jis nelaikytinas lengvinančia aplinkybe, pateisinančia atskirą baudos sumažinimą ne pagal pranešimą dėl bendradarbiavimo.

426 Tačiau reikia pažymėti, kad galimybė su Komisija per procedūrą dėl konkurencijos teisės pažeidimo bendradarbiavusiai įmonei sumažinti baudą ne pagal pranešimą dėl bendradarbiavimo pripažįstama gairėse, kurių 3 punkto šeštojoje įtraukoje nurodoma, kad kaip į lengvinančią aplinkybę atsižvelgiama į „veiksmingą įmonės bendradarbiavimą procedūroje, nepatenkantį į (pranešimo dėl bendradarbiavimo) taikymo sritį“.

427 Tačiau net darant prielaidą, kad šis ieškinio pagrindas gali būti aiškinamas kaip nurodytas siekiant pripažinimo, jog Komisija pagal šią nuostatą turėjo daugiau sumažinti baudą ieškovei, reikia pažymėti, jog nagrinėjami pažeidimai patenka į pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymo sritį – šio pranešimo A skyriaus 1 dalies pirmoje įtraukoje minimi slapti įmonių susitarimai dėl kainų, gamybos ir pardavimo kvotų nustatymo, rinkų pasidalijimo arba importo ar eksporto draudimų. Todėl ieškovė negali pagrįstai kaltinti Komisijos kaip į lengvinančią aplinkybę, teisiškai nereglamentuojamą pranešime dėl bendradarbiavimo, neatsižvelgus į jos bendradarbiavimo lygį (2006 m. kovo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *BASF prieš Komisiją*, T-15/02, Rink. p. II-497, 586 punktas).

428 Be to, šis kaltinimas negalėtų būti nukreiptas prieš Komisiją net jei reikėtų pripažinti, kad už bendradarbiavimą tiriant horizontalius kainų ir pardavimų pasidalijimo kartelius gali būti atlyginta pagal gairių 3 punkto šeštą įtrauką. Iš esmės tokiu atveju baudos sumažinimas pagal šią nuostatą tikrai reikštų, kad už nagrinėjamą bendradarbiavimą negalėjo būti atlyginta pagal pranešimą dėl bendradarbiavimo ir kad jis buvo naudingas, t. y. kad palengvino Komisijos užduotį konstatuoti Bendrijos konkurencijos normų pažeidimus ir nubausti už juos (šio sprendimo 427 punkte minėto sprendimo *BASF prieš Komisiją* 587 ir 588 punktai).

429 Trečia, ieškovė mano negalinti būti laikoma atsakinga už tai, kad jos pagrindinis vykdomasis direktorius (D.) nepakluso direktorių valdybos nurodymams ir tęsė informacijos mainus be valdybos ar kitų darbuotojų žinios.

430 Šis argumentas neturi reikšmės. Įmonę, t. y. ekonominį vienetą, kurį sudaro asmeniniai, materialūs ir nematerialūs elementai (šio sprendimo 360 punkte minėto sprendimo *Mannesmann prieš Vyriausiąją Valdybą* 705 ir 706 punktai), valdo jos įstatuose numatyti organai, ir bet koks sprendimas, kuriuo įmonei skiriama bauda, gali būti skiriamas tuose įstatuose numatytai vadovybei (valdybai, valdymo komitetui, pirmininkui, valdytojui ir t. t.). Konkurencijos taisykles būtų galima nesunkiai apeiti, jei Komisija, susidūrusi su neteisėtu įmonės elgesiu, privalėtų tikrinti ir įrodyti, kas yra konkrečios veiklos vykdytojas, o tai galėtų jai neleisti nubausti iš kartelio naudos gavusios įmonės.

431 Nors BPB teigia, kad ją išdavė jos buvęs pagrindinis vykdomasis direktorius, nepaisęs aiškių savo direktorių valdybos nurodymų, šis konfliktas turi būti išspręstas tarp (D.) ir BPB, o ne tada, kai Komisija taiko konkurencijos teisę. Todėl net jei (D.) iš tikrųjų nepakluso BPB direktorių valdybos nurodymams ir tęsė informacijos mainus be jos žinios, Komisija turėjo teisę paskirti įmonei baudą, o BPB ir (arba) jos savininkai galėjo nevaržomai imtis reikiamų veiksmų prieš (D.).

432 Ketvirta, ieškovė teigia 1998 m. balandžio mėn. nutraukusi dalyvavimą informacijos mainų sistemoje. Todėl jei (D.) nebūtų sąmoningai nepaisęs direktorių valdybos nurodymų, nuo 1998 m. kovo mėn. būtų buvę visiškai laikomasi konkurencijos taisyklių.

433 Šis argumentas iš dalies sutampa su ankstesniu argumentu ir taip pat neturi reikšmės. Iš tikrųjų, kadangi ieškovė yra atsakinga už (D.) veiklą, pažeidimas tęsėsi iki 1998 m. lapkričio mėn.

434 Be to, Komisija teisingai nustatė, kad net jei dalyvavimo informacijos mainų sistemoje nutraukimas liudijo norą vengti įtarimų galinčio sukelti elgesio, nebuvo imtasi jokių kitų priemonių, skirtų slaptiems susitarimams nutraukti, kaip tai rodo tebevykę informacijos mainai ar konkurentų diskusijos Hagoje.

435 Kalbant apie Komisijos nepriimtinu laikomą ieškovės argumentą, susijusį su pažeidimo nutraukimu Komisijai pradėjus tyrimą, reikia pripažinti, kad ieškovė savo ieškinyje jau nurodė „greitą pažeidimo nutraukimą kaip lengvinančią aplinkybę“. Todėl šis argumentas nėra naujas ieškinio pagrindas Procedūros reglamento 48 straipsnio 2 dalies prasme, o pagrindas, kuriuo praplečiamas anksčiau teismui pateiktame ieškinyje tiesiogiai arba numanomai nurodytas teisinis pagrindas, yra priimtinas (žr. 2005 m. gruodžio 15 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Italija prieš Komisiją*, C-66/02, Rink. p. I-10901, 86 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

436 Pagal gairių 3 punkto trečią įtrauką „pažeidimo nutraukimas Komisijai įsikišus (visų pirma jai atlikus patikrinimus)“ laikomas lengvinančia aplinkybe. Tačiau bauda negali būti automatiškai sumažinama dėl pažeidimo nutraukimo Komisijai įsikišus ir tai priklauso nuo to, kaip Komisija pagal turimą diskreciją vertina bylos aplinkybes. Šiuo atžvilgiu minėtą gairių nuostatą ypač rekomenduojama taikyti įmonei, jei nagrinėjamo pažeidimo antikonkurencinis pobūdis nėra akivaizdus. Ir, atvirkščiai, iš esmės jos nereikėtų taikyti, jei nagrinėjamas elgesys, jeigu įrodytas, yra aiškiai antikonkurencinis

(2004 m. liepos 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Mannesmannröhren-Werke prieš Komisiją*, T-44/00, Rink. p. II-2223, 281 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. 2005 m. birželio 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Tokai Carbon ir kt. prieš Komisiją*, T-71/03, T-74/03, T-87/03 ir T-91/03, nepaskelbta Rinkinyje, 292 ir 294 punktus).

437 Net jei praeityje Komisija laikė savanorišką pažeidimo nutraukimą lengvinančia aplinkybe, ji, taikydama gaires, turi teisę atsižvelgti į tai, kad nors labai sunkių akivaizdžių pažeidimų neteisėtumas buvo pripažintas iš pat pradžių, patvirtinus Bendrijos konkurencijos politiką, jie yra pakankamai dažni ir todėl manyti, kad reikėtų atsisakyti šios liberalios praktikos ir nebeatsilyginti už tokio pažeidimo nutraukimą baudos sumažinimu.

438 Tokiomis aplinkybėmis baudos sumažinimo dėl pažeidimo nutraukimo reikalingumas priklauso nuo to, ar ieškovė galėjo pagrįstai abejoti savo elgesio neteisėtumu.

439 Šioje byloje reikėtų priminti, kad nagrinėjamas pažeidimas susijęs su slaptu karteliu, kurio tikslas – informacijos mainai oligopolinėje rinkoje ir rinkų stabilizavimas. Toks kartelis – labai sunkus pažeidimas. Todėl nagrinėjamos įmonės turėjo žinoti apie savo elgesio neteisėtumą. Be to, slaptas kartelio pobūdis patvirtina, kad nagrinėjamos įmonės žinojo apie neteisėtą savo veiksmų pobūdį.

440 Todėl dėl aukščiau nurodytų priežasčių šioje byloje neatsižvelgimas į pažeidimo nutraukimą Komisijai įsikišus kaip į lengvinančią aplinkybę negali būti laikomas klaidingu.

441 Penkta, kalbant apie ieškovės argumentą, kad Komisija neatsižvelgė į tai, jog ieškovė negavo beveik jokios naudos iš nagrinėjamo pažeidimo, primintina, kad jei įmonei paskirta bauda turi būti proporcinga pažeidimo trukmei ir kitiems duomenims, galintiems turėti įtakos vertinant pažeidimo sunkumą, tarp kurių yra pelnas, kurį atitinkama įmonė galėjo gauti iš savo veiklos, aplinkybė, kad dėl pažeidimo įmonė negavo jokios naudos, nekliudo baudos jai paskyrimui, kad ši bauda neprarastų savo atgrasančio poveikio (2005 m. lapkričio 29 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *SNCZ prieš Komisiją*, T-52/02, Rink. p. II-5005, 89 punktas).

442 Galiausiai reikia pripažinti, kad nors Komisija pagal savo gaires (2 punkto pirmosios pastraipos penkta įtrauka) ir dėl sunkinančių aplinkybių gali padidinti baudą, kad jos dydis viršytų dėl pažeidimo gautą neteisėtą pelną, ši galimybė nereiškia, kad Komisija įsipareigojo ateityje nustatydama baudas visomis aplinkybėmis nustatyti ir finansinę naudą, susijusią su konstatuotu pažeidimu. Kitaip tariant, tokios naudos nebuvimas negali būti laikomas lengvinančia aplinkybe (šio sprendimo 441 punkte minėto sprendimo *SNCZ prieš Komisiją* 91 punktas).

443 Todėl ieškovės argumentus, kuriais siekiama, kad bauda būtų sumažinta dėl lengvinančių aplinkybių, reikia atmesti.

Dėl bendradarbiavimo

Šalių argumentai

444 Ieškovė teigia, kad Komisija pažeidė teisėtų lūkesčių apsaugos principą ir sąžiningumo principą, nusprendusi, kad dėl priemonių, kurių ėmėsi ieškovė, bauda galėjo būti

sumažinta tik 30 % pagal pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriaus nuostatas. Ieškovė mano, kad bauda jai turėjo būti sumažinta 50–75 % pagal pranešimo dėl bendradarbiavimo C skyriaus nuostatas.

445 Ieškovė tvirtina pateikusi lemiamos informacijos, kuria buvo daug kartų remtasi ginčijamame sprendime. Ji nurodo, kad, pavyzdžiui, Komisija nebūtų gavusi jokios informacijos apie susitikimą Londone, kuris buvo faktinis pagrindas pradėti pažeidimą, jei ieškovė nebūtų to pripažinusi atsakyme į antrąjį prašymą pateikti informaciją. Šiuo atžvilgiu ji nurodo, kad Komisijos klausimas buvo susijęs tik su informacijos mainais, vykusiais vadovaujant keturių nagrinėjamų bendrovių vyriausiesiems valdytojams. Todėl ji galėjo tiesiog griežtai atsakyti į šį klausimą. Tačiau tuo metu iš savo buvusio pirmininko ir vyriausiojo valdytojo (A.) sužinojo apie 1992 m. susitikimą. Ji nusprendė atskleisti, kad šis susitikimas įvyko ir tai, kas jame vyko. Todėl tai buvo svarbus prisipažinimas. Jei ieškovė nebūtų bendradarbiavusi, Komisija taip pat nebūtų sužinojusi apie informacijos mainus Jungtinėje Karalystėje ir išankstinį įspėjimą apie vieną iš dviejų kainoraščių kainų padidinimų Jungtinėje Karalystėje. Ieškovė pabrėžia visiškai savanoriškai prisipažinusi, kad Versalyje buvo aptariamas mėginimas pasidalyti Vokietijos rinkas ir taip pat savo atsakyme į pranešimą apie kaltinimus pripažino, jog 1997 m. pabaigoje Briuselyje ir per vakarienę Hagoje vyko kitokie aptarimai, nors teigia, kad nebuvo sudaryta jokio susitarimo. Ieškovė teigia taip pat prisipažinusi, jog dalyvavo informacijos mainų sistemoje. Be to, nors tam tikra informacija apie šiuos mainus buvo gauta patikrinus BPB pagrindinę buveinę, BPB pateikta informacija leido Komisijai geriau suprasti mainus.

446 Nors *Knauf* patvirtino, kad susitikimas Londone iš tikrųjų įvyko ir Komisija šiek tiek rėmėsi *Knauf* pateiktais įrodymais dėl šio susitikimo, *Knauf* taip pasielgė tik todėl, kad susitikimas buvo paminėtas pranešime apie kaltinimus. *Knauf* nebūtų reikėję nieko patvirtinti, jei BPB dar prieš pateikiant pranešimą apie kaltinimus nebūtų atskleidusi, kad susitikimas įvyko. Be to, atlikusi pirminius patikrinimus, Komisija negalėjo pradėti

administracinės procedūros, nes vietoj to tęsė pirminio tyrimo etapą ir išsiuntė nagrinėjamoms įmonėms prašymus pateikti informaciją. Vienas iš tokių prašymų, skirtas ieškovei, buvo grindžiamas vien jos savanoriškai pateikta informacija. Todėl Komisija galėjo pateikti pranešimą apie kaltinimus tik gavusi ieškovės informaciją.

447 Ieškovė nurodo, kad jei (D.) būtų paklusęs jos nurodymams, bet koks jos dalyvavimas pažeidime būtų buvęs baigtas aštuoni mėnesiai prieš Komisijos tyrimą.

448 Ieškovė toliau pažymi, kad nevertė kitų įmonių dalyvauti kartelyje, nebuvo jo iniciatorė ir jos vaidmuo nagrinėjamame pažeidime nebuvo lemiamas.

449 Galiausiai ieškovė teigia, kad net jei Komisija teisingai jai sumažino baudą tik pagal pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyrių, pažeidė vienodo požiūrio principą, sumažindama *Gyproc* baudą 40 %, o ieškovei – tik 30 %. Ieškovės pateikta informacija turėjo daugiau lemiamos reikšmės Komisijos argumentams, nes *Gyproc* pateikta informacija buvo susijusi tik su 1996–1998 m. laikotarpiu ir tik su Vokietijos rinka. Kalbant apie Komisijos argumentą, kad *Gyproc* dalyvavimo pažeidime laipsnis nebuvo toks pavojingas, kaip ieškovės, šioji mano, kad mastas, kuriuo Komisija sumažina įmonei baudą, turėtų priklausyti nuo pateiktos informacijos kokybės, o ne nuo įmonės dalyvavimo pažeidime pavojingumo laipsnio.

450 Ieškovė priduria, kad Komisija neturi teisės jos vertinti skirtingai nuo *Gyproc*, remdamasi tuo, kad *Gyproc* neginčijo faktinių aplinkybių ar jų kvalifikavimo kaip pažeidimų. Ji pabrėžia, kad jos prieštaravimai buvo daugiausia susiję su išvadomis, kurias Komisija padarė iš faktinių aplinkybių, o ne su pačiomis faktinėmis aplinkybėmis.

451 Komisija mano, kad jos išvados pagal pranešimą dėl bendradarbiavimo galėtų būti panaikintos tik jei būtų padaryta fakto klaida ar akivaizdi vertinimo klaida.

452 Komisija teigia, kad, išskyrus ieškinio 151–154 puslapiuose pateiktos lentelės 5, 6 ir 9 punktus, ieškovės nurodyta informacija buvo pateikta arba atsakant į prašymus pateikti informaciją, arba žodžiu atsakant į per patikrinimus užduotus klausimus. Komisija mano, kad, vertindama įmonės bendradarbiavimą, turi teisę neatsižvelgti į tokio pobūdžio informaciją. Komisija nurodo atsižvelgusi į tai, kad atsakymai buvo labai išsamūs ir kartais buvo pateikiama daugiau informacijos, nei reikėtų išsamiam atsakymui.

453 Kalbant apie savanoriškai pateiktą informaciją, Komisija teigia, kad dėl lentelės 6 punkto ji jau turėjo ginčijamo sprendimo 201 ir 205 konstatuojamosiose dalyse nurodytą informaciją. Nurodo, kad dar BPB neprisipažinus ji jau turėjo pakankamai informacijos apie lentelės 9 punktą (ir 10 punktą). Kalbant apie 5 punktą, nors informacija buvo naudinga ir Komisija į ją atsižvelgė, mažindama baudą pagal pranešimą dėl bendradarbiavimo, ji priduria, kad pranešimo apie kaltinimus 77 punkte buvo paminėtos dvi (D.) skirtos ataskaitos. Jose buvo išsamios informacijos apie kitų

gamintojų pardavimus ir ji galėjo būti pagrindas atlikti tolesnius tyrimus šiuo klausimu, nors savaime ši informacija nebuvo lemiama. Todėl didžiausia BPB pateiktos informacijos dalis nebuvo lemiama.

454 Kalbant apie susitikimą Londone, Komisija neneigia, kad šis susitikimas yra svarbus pažeidimo elementas, tačiau nurodo, kad be šiuo klausimu pateiktos informacijos ji vis vien būtų galėjusi konstatuoti vieną, sudėtinį ir tęstinį pažeidimą, vertindama visą antikonkurencinį elgesį kartu, įskaitant informacijos mainus, dėl kurių ji turėjo tiesioginių aktualių įrodymų. Be to, informacija apie susitikimą Londone buvo pateikta atsakant į konkretų klausimą antrajame prašyme pateikti informaciją, susijusį su informacijos mainų pradžia, todėl ji atskleista ne visai savanoriškai. Taip pat Komisijos antrasis prašymas pateikti informaciją nebuvo grindžiamas vien BPB savanoriškai pateikta informacija. Iš tikrųjų antroji šio prašymo dalis buvo susijusi su informacija, kurią (D.) pateikė žodžiu po to, kai pirmąją Komisijos tyrimo dieną, 1998 m. lapkričio 25 d., BPB patalpose buvo rastos dvi grupės lentelių su išsamia informacija apie keturių pagrindinių Europos gamintojų pardavimus.

455 Todėl Komisija teigia, kad jokia BPB pateikta informacija nebuvo lemiamas kartelio egzistavimo įrodymas.

456 Komisija pabrėžia, kad *Gyproc* dalyvavimas pažeidime nebuvo toks pavojingas kaip BPB. Kita vertus, dėl tų kartelio elementų, kuriuose *Gyproc* dalyvavo aktyviai, ji pateikė svarbios informacijos. Todėl išvados dėl Vokietijos rinkos daugiausia grindžiamos *Gyproc* indėliu. Komisija teigia, kad šios įmonės pateikta informacija buvo vienodai svarbi pažeidimo konstatavimui, kaip ir BPB pateikta informacija. Be to, *Gyproc* 1999 m.

rugsėjo 1 d. pareiškimas nebuvo atsakymas į prašymą pateikti informaciją. Taip pat *Gyproc* niekada neneigė, kad ši veikla buvo EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimas.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

457 Pranešime dėl bendradarbiavimo Komisija nustatė sąlygas, kurioms esant įmonėms, bendradarbiaujančioms su Komisija per kartelio tyrimą, baudos, skirtinos nebendradarbiaujant, gali būti neskiriamos arba sumažinamos (žr. pranešimo dėl bendradarbiavimo A skyriaus 3 dalį).

458 Kaip nurodyta pranešimo dėl bendradarbiavimo E skyriaus 3 punkte, pranešimas įmonėms, norinčioms pranešti apie kartelį, sukelia teisėtų lūkesčių, kuriais jos remsis. Dėl tokių teisėtų lūkesčių, kurių pagal šį pranešimą gali turėti su Komisija pageidaujančios bendradarbiauti įmonės, atsiradimo Komisija, nustatydama skirtinos baudos dydį ir vertindama įmonių bendradarbiavimą su ja, yra įpareigota paisyti pranešimo (2006 m. kovo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Daiichi Pharmaceutical prieš Komisiją*, T-26/02, Rink. p. II-713, 147 punktas).

459 Pagal minėto pranešimo B skyrių įmonei „bauda, kuri būtų skirta, jei įmonė nebūtų bendradarbiavusi, sumažinama mažiausiai 75 % arba gali būti visai neskiriama“, jei ji:

„a) praneša Komisijai apie slaptą kartelį iki pastaroji, priėmusi atitinkamą sprendimą, atlieka patikrinimą kartelyje dalyvaujančiose įmonėse, ir jei dar neturi pakankamai informacijos, kad įrodytų kartelinio susitarimo, apie kurį pranešama, egzistavimą;

b) pirmoji pateikė informacijos, turinčios lemiamos reikšmės įrodant kartelinio susitarimo egzistavimą;

c) nutraukė savo dalyvavimą neteisėtoje veikloje ne vėliau kaip pranešimo apie kartelį momentu;

d) suteikia Komisijai visą naudingą informaciją, visus turimus dokumentus bei įrodymus apie kartelį ir nuolat bei visapusiškai bendradarbiauja per visą tyrimą;

e) nevertė kitos įmonės dalyvauti kartelyje ir nekurstė jos atlikti neteisėtų veiksmų bei nebuvo pagrindinė jų vykdytoja“.

460 Be to, pagal minėto pranešimo C skyrių, „B skyriaus b–e punktų sąlygas įvykdžiusiai įmonei, pranešusiai apie slaptą kartelį po to, kai Komisija, priėmusi atitinkamą sprendimą, atliko patikrinimą kartelyje dalyvavusiose įmonėse, kuris nesuteikė pakankamo pagrindo pradėti tyrimo procedūros sprendimui priimti, bauda sumažinama 50–75 %.“

461 Ieškovė iš esmės teigia, kad Komisija klaidingai atsisakė jai sumažinti baudą 50–75 %, kaip nurodyta pranešimo dėl bendradarbiavimo C skyriuje. Todėl reikia patikrinti, ar Komisija nepaisė šios nuostatos taikymo sąlygų.

462 Šioje byloje svarbus klausimas nusprendžiant, ar nustatant ieškovei paskirtos baudos dydį buvo taikytinas pranešimo C skyrius, yra tas, ar Komisijos atlikti patikrinimai suteikė jai pakankamą pagrindą pradėti administracinę procedūrą ir priimti ginčijamą sprendimą.

463 Komisija ginčijamo sprendimo 593 ir 594 konstatuojamosiose dalyse nurodė, kad atlikusi patikrinimus turėjo pakankamai informacijos įrodyti kartelio egzistavimą, ir kadangi BPB neįvykdė pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyriaus b punkto sąlygų, neįgijo teisės į tai, kad jos bauda būtų gerokai sumažinta pagal pranešimo C skyrių.

464 Šiuo atžvilgiu svarbu pažymėti, kad ieškovė neteigia pateikusi lemiamų įrodymų dėl visų kartelio apraiškų ar kad Komisija nebūtų galėjusi įrodyti kartelio buvimo be jos Komisijai pateiktų įrodymų. Iš esmės ji teigia, kad Komisija nebūtų galėjusi įrodyti vieno ir sudėtinio pažeidimo taip, kaip ji tai padarė.

465 Todėl reikia patikrinti, ar atlikusi patikrinimus Komisija turėjo pakankamai informacijos įrodyti kartelį, už kurį galiausiai buvo paskirta sankcija.

466 Kalbant apie susitikimą Londone, BPB atskleidė informaciją apie šį susitikimą tik savo atsakyme į antrajame prašyme pateikti informaciją (1999 m. rugsėjo 21 d.) pateiktą konkretų klausimą: „Prašome nurodyti, kas pasiūlė ar inicijavo duomenų mainus tarp pagrindinių vykdomųjų direktorių“.

467 Kadangi Komisija jau žinojo apie informacijos apie pardavimų apimtis keturiose nagrinėjamose rinkose mainus, ji, remdamasi 1998 m. lapkričio mėn. atliktais patikrinimais, turėjo pakankamą pagrindą pradėti administracinę procedūrą, kad priimtų sprendimą.

468 Šiuo atžvilgiu reikia turėti omenyje, kad Teisingumo Teismas 2006 m. birželio 29 d. sprendime *Komisija prieš SGL Carbon* (C-301/04 P, Rink. p. I-5915) pripažino, jog atsakymai, pateikti pagal Reglamento Nr. 17 11 straipsnio 1 dalį, yra ne savanoriškas bendradarbiavimas, o pareigos vykdymas. Jis priminė, kad pagal Reglamento Nr. 17 11 straipsnio 1 dalį Komisija, vykdydama pareigas šioje srityje, gali gauti visą reikiamą informaciją iš valstybių narių vyriausybių ir kompetentingų institucijų, įmonių bei įmonių asociacijų. Todėl Komisija turi teisę reikalauti, kad įmonė pateiktų visą reikalingą informaciją apie faktus, apie kuriuos ji galėjo žinoti, ir prireikus perduoti turimus su tuo susijusius dokumentus, net jei jais galima pasinaudoti nustatant, kad ta ar kita įmonė atliko antikonkurencinius veiksmus (34, 39, 41 ir 44 punktai).

469 Kalbant apie keitimąsi informacija apie pardavimų apimtis keturiose nagrinėjamose rinkose, ieškovė neginčija, kaip tai yra aišku iš ieškinio 334 punkto, kad Komisija per 1998 m. lapkričio mėn. patikrinimus rado tiesioginių šių mainų įrodymų.

470 Kalbant apie keitimąsi informacija apie pardavimų apimtis ir rinkos dalis Jungtinėje Karalystėje, Komisija nurodo, kad pranešimo apie kaltinimus 77 punkte nurodytose dviejose (D.) skirtose ataskaitose buvo išsamios informacijos apie kitų gamintojų pardavimus ir tai galėjo būti pagrindas atlikti tolesnius tyrimus šiuo klausimu, nors šios informacijos savaime nepakako.

471 Šiuo atžvilgiu vertėtų pažymėti, kad pranešimo apie kaltinimus 77 punkte nurodyti dokumentai yra BG generalinio direktoriaus (M.), dirbusio prieš (N.), ataskaitos apie pokyčius Jungtinės Karalystės rinkoje, kurias jis siuntė (D.). Todėl šie vidaus dokumentai neįrodo, kad nagrinėjama informacija buvo atskleista ne BPB dirbusiems asmenims. Tačiau savo 1996 m. kovo 17 d. užrašuose ir išsamiau 1999 m. gegužės 28 d. pareiškime BPB pripažino, kad konkurentai nuo 1992 m. pradžios iki 1998 m. pradžios keitėsi informacija apie pardavimų apimtis Jungtinėje Karalystėje.

472 Kalbant apie keitimąsi duomenimis apie kainų padidinimus Jungtinės Karalystės rinkoje, Komisija teigia jau turėjusi ginčijamo sprendimo 201 ir 205 konstatuojamosiose dalyse nurodytą informaciją. Kaip yra aišku iš šių konstatuojamųjų dalių, be to, kad aptariamų kainų padidinimų buvimą įrodė per patikrinimus rasti du BPB vidaus raštai, Komisija, norėdama įrodyti šį pažeidimo aspektą, remiasi kainų padidinimų paralelumu. Tokiomis aplinkybėmis tai, kad BPB savo 1996 m. kovo 17 d. užrašuose, o išsamiau – 1999 m. gegužės 28 d. pareiškime, kaip yra aišku iš ginčijamo sprendimo 207 konstatuojamosios dalies, pripažino buvus „atskirų atvejų“, kai (N.) skambindavo *Lafarge* ir *Knauf* atstovams Jungtinėje Karalystėje, kad praneštų jiems apie BG ketinimus kainų srityje ir planuojamus padidinimų intervalus, labai sustiprino Komisijos motyvavimą.

473 Kalbant apie susitikimus Versalyje ir Hagoje, ieškovė tik atsakyme į pranešimą apie kaltinimus prisipažino dalyvavusi šiuose susitikimuose. Kalbant apie susitikimą Briuselyje, ji prisipažino jame dalyvavusi tik atsakydama į aiškų Komisijos klausimą, užduotą pirmajame prašyme pateikti informaciją.

474 Galiausiai kalbant apie informacijos mainų sistemą, iš ginčijamo sprendimo 271 konstatuojamosios dalies aišku, kad Komisija apie ją žinojo, remdamasi per patikrinimus rasta informacija.

475 Todėl Pirmosios instancijos teismas daro išvadą, kad tiek, kiek BPB pateiktą informaciją galima laikyti savanoriška, atsižvelgiant į šio sprendimo 468 punkte nurodytą Teisingumo Teismo praktiką, ji nėra lemiamas kartelio buvimo įrodymas, ir kad iš esmės Komisija, atlikusi minėtus patikrinimus, turėjo pakankamai informacijos, kad įrodytų kartelio buvimą.

476 Atsižvelgiant į pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyriaus b–e punktuose nurodytų sąlygų kumuliatyvų pobūdį, kaip nurodyta pranešimo C skyriuje, ir kadangi bent viena iš šių sąlygų, būtent nustatytoji B skyriaus b punkte, kartu su pranešimo C skyriumi, nėra įvykdyta, nebūtina nagrinėti, ar BPB įvykdė kitas šiose nuostatose išvardytas sąlygas.

477 Reikia daryti išvadą, kad Komisija nesuklydo, atsisakydama sumažinti ieškovei paskirtą baudą pagal pranešimo dėl bendradarbiavimo C skyrių.

478 Vis dėlto dar reikia patikrinti, įgyvendinant neribotą Pirmosios instancijos teismo kompetenciją, ar Komisija pakankamai sumažino BPB baudą už bendradarbiavimą pagal pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyrių.

479 Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, kad, kaip yra aišku iš ginčijamo sprendimo 592 ir 596 konstatuojamųjų dalių, BPB buvo pirmoji kartelio dalyvė, po Komisijos prašymo pateikti informaciją nusiuntusi papildomus kartelio buvimą patvirtinančius įrodymus, be tų, kurie buvo rasti per patikrinimus, ir ji pateikė išsamesnės informacijos nei buvo prašoma. Komisija pripažįsta, kad ši informacija apima išsamius duomenis apie nagrinėjamus susitikimus, visų pirma apie susitikimą Londone, ir keitimąsi informacija apie didžiausias Europos rinkas, visų pirma apie Jungtinės Karalystės rinką.

480 Be to, išnagrinėjus antrąjį ieškinio pagrindą, aišku, kad nors Komisija galėjo įrodyti kartelio buvimą net ir nežinodama apie susitikimą Londone, tačiau būtų jį kitaip suvokusi. Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad BPB pateikta informacija, visų pirma susijusi su susitikimu Londone, iš esmės sustiprino Komisijos argumentus dėl bendro plano buvimo ir todėl leido gerokai padidinti baudas pagal pažeidimo sunkumą. Tas pats motyvavimas taikytinas išsamiai informacijai, kurią BPB pateikė dėl keitimosi informacija apie pardavimų apimtis ir kainų padidinimus Jungtinės Karalystės rinkoje. Šią išvadą patvirtina daugelis nuorodų ginčijamame sprendime į BPB pateiktus įrodymus.

481 Galiausiai iš BPB atsakymo į pranešimą apie kaltinimus 2.2.2 punkto ir išnagrinėjus antrąjį ieškinio pagrindą aišku, kad ji taip pat pripažino daugelį pranešime apie kaltinimus nurodytų faktinių aplinkybių. Taip pat, kaip yra akivaizdu iš jos atsakymo į pranešimą apie kaltinimus 1.1.4, 2.2.2 ir 6.2.27 punktų, išnagrinėjus antrąjį ieškinio pagrindą ir iš atsakymo į Pirmosios instancijos teismo rašytinį klausimą, BPB neginčija kai kurių veiksmų kvalifikavimo kaip Bendrijos konkurencijos teisės pažeidimo. Todėl

BPB pripažino, kad susitikimas Londone, keitimasis duomenimis apie keturias nagrinėjamas rinkas ir visų pirma apie Jungtinės Karalystės rinką, įskaitant du atvejus, kai buvo keičiamasi informacija apie kainų padidinimus Jungtinės Karalystės rinkoje, yra EB 81 straipsnio pažeidimas.

482 Įgyvendindamas savo neribotą kompetenciją, Pirmosios instancijos teismas pripažįsta, kad ieškovei paskirtą baudą, apskaičiuotą prieš pritaikant pranešimą dėl bendradarbiavimo, reikėtų papildomai sumažinti 10 %, nepaisant Komisijos jau pritaikyto 30 % sumažinimo.

483 Tokiomis aplinkybėmis nebereikia nagrinėti ieškovės argumentų, kad Komisija pažeidė vienodo požiūrio principą, nes dėl *Gyproc* bendradarbiavimo sumažino šiai įmonei paskirtą baudą 40 %.

5. *Dėl reikalavimo įpareigoti Komisiją grąžinti sumokėtą baudą arba, nepatenkinus šio reikalavimo, sumą, kuria bauda buvo sumažinta, įskaitant palūkanas*

Šalių argumentai

484 Ieškovė teigia jau sumokėjusi baudą. Tačiau apgailestauja, kad ginčijame sprendime nenurodyta palūkanų norma, taikytina tuo atveju, jeigu Komisija privalėtų grąžinti visą

sumokėtą baudą ar jos dalį. Ji mano, kad ši palūkanų norma turėtų būti bent jau tokia pati, kokia būtų buvusi taikoma, jei BPB būtų pateikusi banko garantiją, t. y. 4,79 %. Tačiau ji prašo, kad sprendimą dėl taikytinos palūkanų normos priimtų Pirmosios instancijos teismas, jei bauda būtų panaikinta ar sumažinta. Ji taip pat prašo nustatyti, kad nuo šio sprendimo priėmimo iki visiško Komisijos mokėtinų sumų grąžinimo dienos būtų skaičiuojamos palūkanos.

485 Komisija mano, kad šie argumentai pateikti per anksti. Be to, trečioji ieškinio pagrindo dalis nepriimtina, nes Pirmosios instancijos teismas negali taikyti tokios priemonės.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

486 Daugeliu atvejų buvo konstatuota, kad, priėmus sprendimą dėl panaikinimo, kuris galioja *ex tunc* ir todėl panaikinto teisės akto atžvilgiu veikia atgaline data, pagal EB 233 straipsnį institucija atsakovė privalo imtis visų priemonių, būtinų nustatytų teisės pažeidimų pasekmėms pašalinti, o jei teisės aktas jau įvykdytas, tai gali apimti pareigą atkurti tokią ieškovo padėtį, kokia ji buvo iki šio akto priėmimo (2004 m. liepos 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Corus UK prieš Komisiją*, T-48/00, Rink. p. II-2325, 222 punktas).

487 Todėl priėmus sprendimą dėl įmonei už Sutarties konkurencijos taisyklių pažeidimą paskirtos baudos panaikinimo ar sumažinimo, svarbiausia iš EB 233 straipsnyje nustatytų priemonių yra Komisijos pareiga grąžinti visą ar dalį nagrinėjamos įmonės sumokėtos baudos, kiek šis mokėjimas priėmus sprendimą dėl panaikinimo turėtų būti

laikomas nepagrįstu. Ši pareiga taikoma ne tik nepagrįstai sumokėtai pagrindinei baudos sumai, bet ir palūkanoms nuo šios sumos (šio sprendimo 486 punkte minėto sprendimo *Corus UK prieš Komisiją* 223 punktas).

488 Iš to matyti, kad jei Komisija nesutiktų mokėti palūkanų nuo pagrindinės baudos sumos, grąžintos priėmus tokį sprendimą, tai reikštų, kad ji nesiima tokiam sprendimui įvykdyti būtinų priemonių ir pažeidžia pagal EB 233 straipsnį tenkančius įpareigojimus.

489 Todėl reikalavimas įpareigoti Komisiją grąžinti sumą, kuria sumažinta bauda, kartu su palūkanomis yra nepriimtinas.

6. *Dėl proceso organizavimo priemonių taikymo*

490 Savo ieškinyje ieškovė nurodė, kad „Pirmosios instancijos teismas galėtų imtis tyrimo priemonės – nurodyti parengti nepriklausomo eksperto ataskaitą, siekiant nustatyti, kuri iš šalių teisingai išnagrinėjo ekonomines bylos aplinkybes“.

491 Tiek, kiek šį prašymą reikėtų aiškinti kaip prašymą taikyti proceso organizavimo priemones, Pirmosios instancijos teismas mano, kad šio prašymo nebūtina tenkinti, atsižvelgiant į tai, kad nagrinėjant bylą buvo aiškiai įrodytas antikonkurencinis kartelio pobūdis.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

492 Pagal Procedūros reglamento 87 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Pagal Procedūros reglamento 87 straipsnio 3 dalies pirmąją pastraipą, jeigu kiekvienos šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, Pirmosios instancijos teismas gali paskirstyti išlaidas šalims.

493 Šioje byloje buvo patenkintas tik vienas ieškovės reikalavimas, susijęs su tuo, kad Komisija už bendradarbiavimą nepakankamai sumažino BPB paskirtą baudą.

494 Tokiomis aplinkybėmis būtų teisingiausia nuspręsti, kad Komisija atlygina dešimtadalį savo ir dešimtadalį BPB bylinėjimosi išlaidų, o BPB – devynis dešimtadalius savo ir devynis dešimtadalius Komisijos patirtų bylinėjimosi išlaidų.

Remdamasis šiais motyvais,

PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS (trečioji kolegija)

nusprendžia:

1. **Sumažinti 2002 m. lapkričio 27 d. Komisijos sprendimu 2005/471/EB, susijusiu su (EB) 81 straipsnio taikymo procedūra, 3 straipsnyje *BPB plc*, *Gebrüder Knauf Westdeutsche Gipswerke KG*, *Société Lafarge SA* ir *Gyproc***

Benelux NV **(byla COMP/E-1/37.152 – Gipso plokštės) paskirtą baudą iki 118,8 mln. EUR.**

2. Atmesti likusią ieškinio dalį.

3. Komisija padengia dešimtadalį savo ir dešimtadalį BPB bylinėjimosi išlaidų.

4. BPB padengia devynis dešimtadalius savo ir devynis dešimtadalius Komisijos bylinėjimosi išlaidų.

Jaeger Tiili Czúcz

Paskelbta 2008 m. liepos 8 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Sekretorius Pirmininkas

E. Coulon M. Jaeger

Turinys

Faktinės bylos aplinkybės . . . . . II - 1354

Procesas ir šalių reikalavimai . . . . . II - 1360

Dėl teisės . . . . . II - 1363

1. Dėl pirmojo ieškinio pagrindo, pagrįsto teisės į gynybą pažeidimu . . . . . II - 1363

Šalių argumentai . . . . . II - 1363

Pirmosios instancijos teismo vertinimas . . . . . II - 1364

2. Dėl antrojo ieškinio pagrindo, pagrįsto akivaizdžiomis klaidomis ir (arba) nepakankamu motyvavimu, susijusiais su EB 81 straipsnio 1 dalies taikymu . . . . II - 1372

Dėl įrodinėjimo taisyklių . . . . . II - 1372

Šalių argumentai . . . . . II - 1372

Pirmosios instancijos teismo vertinimas . . . . . II - 1373

Dėl susitikimo Londone . . . . . II - 1374

Šalių argumentai . . . . . II - 1374

Pirmosios instancijos teismo vertinimas . . . . . II - 1378

Dėl keitimosi informacija apie Vokietijoje, Prancūzijoje, Beniliukse ir Jungtinėje Karalystėje parduotus kiekius . . . . . II - 1384

Šalių argumentai . . . . . II - 1384

Pirmosios instancijos teismo vertinimas . . . . . II - 1386

Dėl keitimosi informacija apie pardavimų apimtis Jungtinėje Karalystėje . . . . . II - 1391

Šalių argumentai . . . . . II - 1391

Pirmosios instancijos teismo vertinimas . . . . . II - 1392

Dėl keitimosi informacija apie kainų padidinimus Jungtinėje Karalystėje 1992–1998 metais . . . . . II - 1394

Šalių argumentai . . . . . II - 1394

Pirmosios instancijos teismo vertinimas . . . . . II - 1396

Dėl Vokietijos rinkos dalių stabilizavimo . . . . . II - 1401

Šalių argumentai . . . . . II - 1401

Pirmosios instancijos teismo vertinimas . . . . . II - 1404

Dėl keitimosi informacija apie kainų padidinimus Vokietijoje . . . . . II - 1410

Šalių argumentai . . . . . II - 1410

Pirmosios instancijos teismo vertinimas . . . . . II - 1415

Dėl geografinės kartelio aprėpties . . . . . II - 1424

3. Dėl trečiojo ieškinio pagrindo, pagrįsto neteisingu vieno pažeidimo sąvokos taikymu . . . . . II - 1425

Šalių argumentai . . . . . II - 1425

Pirmosios instancijos teismo vertinimas . . . . . II - 1427

4. Dėl ketvirtojo ieškinio pagrindo, pagrįsto EB 253 straipsnio, Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies ir bendrųjų principų pažeidimu apskaičiuojant baudos dydį . II - 1431

Dėl pradinio baudos dydžio, nustatyto atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą, neproporcingumo . . . . . II - 1432

Dėl pažeidimo sunkumo . . . . . II - 1432

— Šalių argumentai . . . . . II - 1432

— Pirmosios instancijos teismo vertinimas . . . . . II - 1434

Dėl konkrečios pažeidimo įtakos nagrinėjamai rinkai . . . . . II - 1437

— Šalių argumentai . . . . . II - 1437

— Pirmosios instancijos teismo vertinimas . . . . . II - 1441

Dėl pradinio baudos dydžio nustatymo atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą . . II - 1448

— Šalių argumentai . . . . . II - 1448

— Pirmosios instancijos teismo vertinimas . . . . . II - 1451

Dėl pažeidimo trukmės . . . . . II - 1457

Šalių argumentai . . . . . II - 1457

Pirmosios instancijos teismo vertinimas . . . . . II - 1459

Dėl recidyvo . . . . . II - 1461

Šalių argumentai . . . . . II - 1461

Pirmosios instancijos teismo vertinimas . . . . . II - 1464

Dėl lengvinančių aplinkybių . . . . . II - 1473

Šalių argumentai . . . . . II - 1472

Pirmosios instancijos teismo vertinimas . . . . . II - 1475

Dėl bendradarbiavimo . . . . . II - 1481

Šalių argumentai . . . . . II - 1481

Pirmosios instancijos teismo vertinimas . . . . . II - 1486

5. Dėl reikalavimo įpareigoti Komisiją grąžinti sumokėtą baudą arba, nepatenkinus šio reikalavimo, sumą, kuria bauda buvo sumažinta, įskaitant palūkanas . . . . . II - 1493

Šalių argumentai . . . . . II - 1493

Pirmosios instancijos teismo vertinimas . . . . . II - 1494

6. Dėl proceso organizavimo priemonių taikymo . . . . . II - 1495

Dėl bylinėjimosi išlaidų . . . . . II - 1496